

Մեր Անպիտան

ՍԱՐՏ 1 - Ի ՀԱՇՈՒԵՅԱՐԴԱՐԸ ՊԱՅՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱԾ Է ԻՇԽԱՆԱՓՈԽՈՒԹԵԱՄԲ

ՏՕԳԹ. Ա. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

2008 Փետրուար 29-ի կոպտորէն խեղափոխուած նախագահական ընտրութիւններէն յաղթական դուրս եկած Սերժ Սարգսիսեանի օրինակաւորութիւնը վիճելի գտնելով, հայրենի ժողովուրդը Մարտ 1-ին, կազմակերպեց անկիւն քանդակարարական կից հաշուող հրապարակային յորձանուտ հաւաք մը: Այս խաղաղ, ժողովրդական արարքի հաւաքը իշխանութիւններու կողմէ իսկոյն զիմաւորուեցաւ քիրտ ուժի հակադարձութեամբ: Ոստիկանական ուժեր խստօրէն նշնարարեցին հրապարակը, պատճառ հանդիսանալով եղեռնական հետեւանմանքը:

Արդարեւ, քաղաքացիներու անհիմնական հրապարակը, Մարտի 1-ի այդ դժիքն օրը, անարդար անարդարութիւններու դարձան անսահմանելի, կոպտ քրոնարարներու դատարարութիւններու, Կարճաւ ճեղք ու խոշտանգումներու, եղբայրասպան սպաննութիւններու, հետապնդումներու, ձերբակալութիւններու եւ ազատագրութիւններու եղեռնական օր, որ ոչ միայն կազմեց մեր ժողովուրդի պատմութեան նորագոյն արիւնոտ էջերէն մին, այլ նաեւ, արատաւորեց մեր պետութեան վարկը, յաշտ միջազգային հանրային կարծիքին, որ Հայաստանի Հանրապետութիւնը սահմանեց ոչ ժողովրդավար պետութիւն:

Ինչու՞ այս խելացնոր մարտավարութիւնը: Որովհետեւ, Քոչարեան իշխանաւորի հակաժողովրդական վարչակարգի շարունակութիւնը հանդիսանալ կը խոստանար Սերժ Սարգսիսեանի նախագահական ընտրութիւնը: Որովհետեւ, տեղական գետնի վրայ եւ միջազգային դէտերու կողմէ ստուգուած էին իշխանութիւններու կողմէ նիւթուած ընտրական քաղաքացի խաղկութիւններ, գեղծումներ, անարդարութիւններ, որոնք իսկոյն զգոնութեան հրաւիրած էին մեր արդարակորով եւ ազատատենջ ժողովուրդը: Ան, վիճելով խնդրայարոյց, այլապէս, փաստացի գեղձարարութիւնները, պահանջեց չեղեալ համարել տալ ընտրական արդիւնքները եւ ձեռնարկել տալ ժողովրդավար, օրինաւոր, արդար եւ քաղաքացիկ նոր ընտրութիւններու:

Անշուշտ լսելի պիտի չդառնար ազատատենջ ժողովուրդի Մարտ 1-ի պահանջները, որոնք հետագային հետապնդուեցան

ՈԱՖԻՔ ՀԱՐԻՐԻԻ ՄԱՐՈՒՄ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ԱՌԹԻ ԻՐ ՈՒՆԵՑԱԾ ԵԼՈՅԹԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ ԺԱՆ ՕՂԱՍԱՊԵԱՆ ԱՐԱՔ ՀԱՆԴԻՍԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԱՌՁԵՒ ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՑ «ԼԻԲԱՆԱՆԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻԱՍՆԱԿԱՍ Է ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԱՆԱՉՄԱՆ ՀԱՐՑՈՎ, ՍԱԿԱՅՆ ՏԱՐԱԿԱՐԾԻՔ՝ ԵՐԿՐԻ ՆԵՐՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ»

ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԳԱՇԿԵՐՈՅԹՈՎ ՍԸ ՊԱՏՈՒԵՑ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ

Անցնող շաբաթավերջը լուսանկարագրութեան համար յատկանշուեցաւ Լիբանանի Պետական Նախարար Ժան Օղասապեանի քաղաքացիական այցելութեամբ:

Լիբանանի կառավարութեան հայ անդամը հրաւիրուած էր «Մուսթաֆայալ» շարժումին կողմէ, որպէս բանախօս, նախկին վարչապետ, 2004 թուականի Փետրուար 14-ին ռումբի պայթումով սպաննուած Ռաֆիք Հարիրիի մահուան 4րդ տարելիցի ոգեկոչման:

Կիրակի, Փետրուար 22-ին Անահայթի «Համպէսի Սուրբ» հիւրանոցին սրահէն ներս տեղի ունեցած երեկոյթին ներկայ էին «Մարտ 14» շարժումի անդամ արաբական եւ հայկական կուսակցութիւններու ներկայացուցիչները՝ «Մուսթաֆայալ», Ընկերավարական, Փաղանգաւոր, «Լիբանանեան Ուժեր», Ս.Գ. Հնչակեան եւ Ռամկավար Ազատական: Ներկայ էին նաեւ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան ներկայացուցիչները:

Իսլամական Շէյխի կարգին, Հայերէն լեզուով արթթ կատարեց նաեւ Փաստինայի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցու այցելու

ԻՐԱՒԱՊԱՇՏՊԱՆՆԵՐ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԸ ՔՆՆԱԴԱՏԵՆ ԹՐՔԱԿԱՆ ՎԱԲԵՐԱԳՐԱԿԱՆ ՑԻԼՍԸ

Թուրքիոյ հայկական կազմակերպութիւնները եւ իրաւապաշտպանները հանդէս եկած են յայտարարութեամբ՝ քննադատելով Թուրքիոյ կրթութեան նախարարութեան կողմէ դպրոցական ցուցադրութեան համար առաջարկուած վաւերագրական ֆիլմը՝ «Օսմանեան կայսրութեան մէջ հայերու գանգուածային ջարդերու» վերաբերեալ՝ ըսելով, որ ֆիլմը ցեղային խտրականութեան բնոյթ ունի եւ թշնամանք կը հրահրէ:

«Շիկահեր հարմարուած» Հայկական հարցի իրական դէմքը՝ վերնագրուած ֆիլմը առաջ կը մղէ Թուրքիոյ պաշտօնական տեսակէտը, թէ 1915-17 թուականներուն Օսմանեան կայսրութեան մէջ հայերու ցեղասպանութիւն տեղի չէ ունեցած:

«Ֆրանսիերես»-ի փոխանցմամբ, տարածուած յայտարարու-

Նախարար Օղասապեան ելոյթ կ'ունենայ ի պատիւ իրեն տրուած մաշկերայթի ընթացքին

հովիւ Տէր Միքայէլ Կիւրեղեան: Պր. Օղասապեան իր ելոյթի ընթացքին ներկայացուց Լիբանանի քաղաքական իրավիճակը, «Մարտ 14» շարժումի հետապնդած նպատակները, կոչ ընելով սփիւռքի մէջ ապրող Լիբանանցիներուն, յառաջիկայ Յունիս 7-ին

վերադառնալու իրենց հայրենիքը եւ մասնակցելու երկրի ապագան վճռող խորհրդարանական ճակատազրական ընտրութիւններուն: Նախարարը իր ելոյթի աւարտին պատասխանեց նաեւ ներկա-

ԽԱՂԱՂ Կ'ԱՆՑՆԻՆ ԱՐԴԵՕՔ ՍԱՐՏ 1-Ի ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ

Հայ Ազգային Գոնկըսի (ՀԱԳ) համակարգող Լեւոն Զուրաբեան համոզուած է որ, յառաջիկայ Կիրակի օրը ծրագրուած ընդդիմութեան հանրահաւաքի ընթացքին «բոլոր կողմերը իրենց կուռեկտ կը պահեն»: Սակայն այս տեսակէտը կան նաեւ չբաժնորհներ: «Ազատութիւն» ուստիական յանի հետ գրոյցի ընթացքին Զուրաբեան վերահաստատեց, որ ընդդիմութեան ծրագրները փոփոխութիւն չեն կրած, եւ Մարտի 1-ին տեղի պիտի ունենայ ինչպէս հանրահաւաքը, այնպէս էլ երթը: «Բացառու էմ (ուժի կիրառումը իշխանութիւններէ կողմից): Ես վստահ էմ, որ իշխանութիւնները նման որեւէ բան չեն անի», - աւելցուց ան՝ շարունակելով. - «Այս ընթացքում ինչքան էլ փորձել են մարդկանց մօտ գնալ, ուստիականները միջոցով նրանց վախեցնել... դա ընդամենը հոգեբանական պատերազմ է սեփական ժողովուրդի դէմ: Իշխանութեան բոլոր գործողութիւնները միտուած են վախի մթնոլորտ ստեղծելուն՝ այն պարզ հաշուարկով, որ դրանով նուազագոյնի իջեցնեն մարդկանց թիւը»:

Ազգային ժողովի պատգամաւոր (ՀՀԿ), Մարտի 1-2-ի դէպքերը ուսումնասիրող ժամանակաւոր խորհրդարանական լիարժեք Նիկոլեանը «Ազատութիւն» ուստիական հարցին, թէ արդեօք իշխանութիւնները, որոնք չեն արտօնած հանրահաւաքն ու երթը, միջոցներ կը կիրառեն, արձագանքեց. - «Եթէ օրինականութիւնը խախտուած է, օրինականութիւնը վերականգնելու համար անպայմանօրէն պետական մարմինները պէտք է իրենց գործառնութիւնը իրականացնեն... Յանկացած դէպքում, եթէ կայ հասարակական կարգի խախտում, դրա համար կայ պետական մարմին՝ ուստիականութիւն, որի հիմնական գործառնութիւնը դրանում է, որ կարողանայ պաշտպանել հասարակական կարգը»:

Ընդդիմադիր «Ժառանգութիւն» խմբակցութեան պատգամաւոր Անահիտ Բախշեան սակայն այլ կարծիքի է: «Ամէն Հինգշաբթի կառավարութեան նիստերին մասնակցելու համար այնտեղ գնալիս վերջերս ուստիականները վար-

ՎԱՅԱՏԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

ԵՆԹԱԿԱՅԱԿԱՆԵՆ ԴԵՊԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆԸ ՏԱՆՈՂ ՃԱՆԱՊԱՐԸ

Այն, որ իրադարձութիւնները զարգանում են մի տրամաբանութեամբ, որը կարծես թէ Ռոբերդ Քոչարեանին չի մնում քաղաքականութիւն վերադառնալու այլընտրանք, թերեւս դառնում է աներկբայ: Թէեւ շատ դժուարութեամբ, սակայն կարծես թէ բաւական հետեւողական եւ անկասելի, ընդդիմութեանը քայլ առ քայլ յաջողում է ներկայիս իշխանութեանը ստիպել, որ կամայ, թէ ակամայ բացառապէս Մարտի 1-ին տեղի ունեցած իրական յանցագործութիւնը, այսինքն իշխանութեան կրակը ժողովրդի վրայ: Դժուար է ասել, թէ ի վերջոյ ինչ արդիւնաւետութիւն կը ցուցաբերի ընդդիմութիւնն այդ ուղղութեամբ, բայց արդէն իսկ ներկայիս ընթացքը վկայում է, որ Ռոբերդ Քոչարեանի համար մի կողմ քաշուած մնալը կարող է դառնալ ճակատագրական: Ակնյայտ է նաեւ, որ իշխանութեան համար էլ կարծես թէ այդքան անցանկալի չեն Մարտի 1-ի բացառապէս տանող իրողութիւնները, որոնց իհարկէ իշխանութիւնը տրուած է բացառապէս դիմադրութեամբ, բայց կարծես թէ ոչ այնքան սուր հակազդեցութեամբ:

Իհարկէ, դեռեւս բանտում են մնում քաղաքականաբանները, իշխանութիւնը չի ցանկանում բացառապէս, թէ ովքեր են սպանել տասը քաղաքացիներին, կամ յատկապէս Չերչովուխայից մահացած երեք անձանց, որոնց սպանութիւնը բացառապէս երեւի թէ իսկապէս «ուչաստկովի մակարդակի» գործ է, եթէ հաշուի առնենք, որ յայտնի են այն չորս ոստիկանները, որոնք Մարտի 1-ին օգտագործել են Չերչովուխայի: Սակայն, չնայած իշխանութեան այդօրինակ դիմադրութեանը, այդուհանդերձ ակնյայտ է նաեւ, որ

փաստահաւաք խմբի ստեղծումն ու Մարտի 1-ի խորհրդարանական յանձնաժողովի աշխատանքի հերթական երկարաձգումը ապահովում է այն հարթութիւնը, որով դժուարութեամբ, բայց կարող է առաջ գնալ ընդդիմութիւնը Մարտի 1-ի յանցագործութիւնը բացառապէս գործում: Այլ կերպ ասած, իշխանութիւնը կարծես թէ ինքը չի բացառապէս, բայց ընդդիմութեանը տալիս է բացառապէս ման ոչ լիարժէք, բայց հնարաւորութիւն: Դա զարմանալի էլ չէ: Ինչքան շատ ապացուցուի, որ Մարտի 1-ին իշխանութեան գործողութիւնների համար ուղղակի պատասխանատուութիւն կրել է Ռոբերդ Քոչարեանը, այդքան աւելի շատ է Սերժ Սարգսեանը տարանջատում Մարտի 1-ից: Ինչքան նա շատ տարանջատուի Մարտի 1-ից, այնքան նա դառնում է նուազ խոցելի եւ այնքան նրա վիճակի բարդութիւնը հանրութեան համար դառնում է արդէն մի տեսակ նոյնիսկ կարեկցանքի առարկայ, այն իմաստով, թէ ահա ինչ անի ինքը Սերժ Սարգսեանը, եթէ Ռոբերդ Քոչարեանը նրան դրեց այդպիսի ահաւոր վիճակում եւ այդպիսի ժառանգութիւն կուտակեց: Եւ գուցէ, հաշուարկն այն է, որ հանրութիւնն աստիճանաբար կը դադարի մտածել այն մասին, որ Սերժ Սարգսեանը նախագահութիւն ժառանգելու այլ տարբերակ չունէր, որ եթէ Ռոբերդ Քոչարեանը չաներ այն, ինչ արեց, ապա Սերժ Սարգսեանն այսօր Հայաստանի նախագահ չէր լինի: Թերեւս պէտք է կասկածել, որ եթէ նա ունենար նախագահ դառնալու այլ ճանապարհ, ապա կարող էր հակազդել Ռոբերդ Քոչարեանի գործողութիւններին, քանի որ վարչապետ էր, քանի որ ունէր խորհրդարանական բացարձակ մեծա-

մանութիւն, քանի որ կը պատկերացնէր, թէ ինչքան բարդ կացութեան առաջ է յայտնուելու ինքը յետոյ, եթէ այդ գնով դառնում է նախագահ:

Եթէ Սերժ Սարգսեանը չկանխեց Մարտի 1-ը Մարտի 1-ին, կամ Փետրուարի 29-ին, այլ կարծես թէ նոյնիսկ խրախուսեց եւ նախապատրաստեց այդ քայլը՝ Փետրուարի 29-ին Արթուր Բաղդասարեանի հետ ստորագրելով կոալիցիոն յուշագիրը, կը նշանակի, որ նա չի տեսել նախագահ լինելու այլ ճանապարհ եւ հնարաւորութիւն: Սակայն պարզ է նաեւ, որ այժմ էլ Սերժ Սարգսեանը լուծում է նախագահ մնալու հարցը, ինչը նշանակում է, որ նա պէտք է հնարաւորինս արագ եւ հնարաւորինս հիմնովին սահմանազատի իրեն Մարտի 1-ից: Դրա լաւագոյն ձեւը Մարտի 1-ը հնարաւորինս արագ եւ ամբողջութեամբ Ռոբերդ Քոչարեանի վրայ դնելն է: Սերժ Սարգսեանն ինքը չի կարող դա ուղղակի անել, քանի որ համակարգն իրեն շատ դժուար կը հասկանայ, առաւել եւս, որ ամբողջ համակարգը չէ, որ այսօր նրա ենթակայութեան տակ է: Մնում է դա անելու համար չափաւոր հնարաւորութիւն ընձեռել ընդդիմութեանը, օրինակ, երկարաձգելով Մարտի 1-ի խորհրդարանական յանձնաժողովի աշխատանքը: Այն մեծ հաշուով ոչինչ չի անում, առաւել եւս այն, ինչ պէտք է եւ կարող էր անել, սակայն հենց նրա այդ չարածի ֆոնին էլ կատարում են բաւական ազդեցիկ բացառապէսներ: Այլ կերպ ասած, Սերժ Սարգսեանը նախագահ լինելու համար ապաւինում էր Ռոբերդ Քոչարեանի «բազկին», իսկ այժմ նախագահ մնալու համար նա պէտք է հնարաւորինս հեռանայ Ռոբերդ Քոչարեանից:

Արդեօք դա կարող է լինել նրանց պայմանաւորութեանը, երբ մէկն իր վրայ է վերցնում ամբողջ հարուածը Մարտի 1-ի համար, միւսին այդպիսով ազատելով պատասխանատուութիւնից եւ հանրային ճնշումից: Գուցէ: Սակայն այդ դէպքում նշանակում է, որ Ռոբերդ Քոչարեանը պէտք է վերջնականապէս հրաժեշտ տայ իշխանութեան վերադառնալու մտադրութեանը, քանի որ եթէ Սերժ Սարգսեանն ամբապնդեց իր իշխանութիւնը, իսկ դա անխուսափելի է, եթէ նրա հանդէպ թուլանայ Մարտի 1-ի հետ կապուած հանրային ճնշումը, ապա նա թերեւս չի գնա Ռոբերդ Քոչարեանի հետ ոտտացիայի: Սակայն ինդիւրն այն է, որ Սերժ Սարգսեանը Ռոբերդ Քոչարեանի հետ այսօր որեւէ պայմանաւորութեան եթէ գնում է, ապա գնում է միայն այն պատճառով, որ նրան համարում է ներիշխանական գործօն: Եթէ Ռոբերդ Քոչարեանը հրաժարում է իշխանութեան վերադառնալու մտադրութիւնից, ապա նա դադարում է լինել այդպիսի գործօն, իսկ այդ դէպքում Ռոբերդ Քոչարեանը թերեւս մեծ հաւանականութեամբ, Սերժ Սարգսեանի համար պայմանաւորութեան ենթակայականից կարող է վերածուել առարկայի, իսկ թէ ում հետ եւ ինչ պայմանաւորութեան, ցոյց կը տայ թերեւս ժամանակն ու իրադարձութիւնների զարգացումը:

ՅԱԿՈՒ ԲԱԴԱԼԵԱՆ
«ԼՐԱԳԻՐ»

ՍԵՐՃ ԱՌԳՍԵԱՆԻ ՎԵՐՋԻՆ

Հիմա արդէն որեւէ մէկը չի էլ փորձում հերքել, որ 2008թ. Մարտի 1-ին Ռոբերդ Քոչարեանը ծանրագոյն պետական յանցագործութիւն է կատարել: Դա այնքան ակնյայտ է, որ ցանկացած առարկութիւն անիմաստ է:

Այդ օրը Ռոբերդ Քոչարեանը բանակը հանել է ժողովրդի դէմ, հրամայել է կրակել ժողովրդի վրայ, եւ սա բացարձակապէս որեւէ կապ չունի «հասարակական կարգի պահպանման» հետ: Եւ երբ Հայ Ազգային կոնգրեսը յայտարարում է, որ Մարտի 1-ին Ռոբերդ Քոչարեանը ռազմական յեղաշրջում է իրականացրել, առարկելու բան չկայ: Ռազմական յեղաշրջումը հենց այն է, երբ գինուած ուժերն օգտագործում են ներքաղաքական նպատակներով, եւ արդիւնքում իշխանութեանը տիրանում է նա, ով օրէնքով դրա իրաւունքը չունէր: Փետրուարի 19-ի ընտրութիւններից յետոյ Սերժ Սարգսեանը նախագահի պաշտօնը զբաղեցնելու իրաւունք ձեռք չէր բերել, բայց բանակը սահմանամերձ շրջաններից երեւան բերելով եւ ժողովրդի դէմ օգտագործելով՝ Ռոբերդ Քոչարեանը նրա համար այդպիսի հնարաւորութիւն ստեղծեց: Այսինքն՝ դասական առումով սա իսկապէս ռազմական յեղաշրջում էր:

Ռազմական յեղաշրջումն, իհարկէ, ծանր քրէական յանցա-

գործութիւն է, բայց Ռոբերդ Քոչարեանին նման «մարտունակ» հազիւ թէ մտահոգեն: Վերջին հաշուով, եթէ երբեք է նա կանգնի դատարանի առաջ, Հայաստանի քրէական օրէնսգրքում դժուար կը լինի գտնել այնպիսի յօդուած, որի հետ Քոչարեանի տասնամեայ գործունէութիւնը «սերտ աղերսներ» չունենայ: Եւ այնուամենայնիւ՝ կայ մի յանցագործութիւն, որը հենց Մարտի 1-ին է տեղի ունեցել եւ որը վաղեմութեան ժամկետ չունի: Ոչ, խօսքը զանգուածային սպանութիւնների մասին չէ, խօսքն ուղղակի պետական դաւաճանութեան մասին է: Բանն այն է, որ առաջին գծից բանակի ստորաբաժանումները մայրաքաղաք տեղափոխելու հրաման տալով՝ Քոչարեանը գիտակցաբար անպաշտպան էր թողնում սահմանները, իսկ դա կարող էր շատ ծանր հետեւանքներ ունենալ: Իսկ գուցէ ամէն ինչ բարեյաջող աւարտուեց, եւ հակառակորդը չօգտուեց Քոչարեանի այդ դաւաճանական քայլից: Լաւ էլ օգտուեց: Մարտի 3-ին ադրբեջանական բանակը բաւականին լայնամասշտաբ գրոհ ձեռնարկեց Մարտակերտի ուղղութեամբ, եւ հայկական բանակը կորուստներ ունեցաւ: Այնպէս որ, Մարտի 1-ի գոհերի թիւն իրականում 10-ից աւելի է: Եւ երբ այսօր ռեժիմի նուիրեալները դատարկ ելոյթներ

ՃԱՆՍԸ

են ունենում «փաստացի պատերազմական վիճակում գտնուող ներքաղաքական պայքարի անթույլատրելիութեան մասին», կը ցանկանայինք այդ մարդկանց հարցնել՝ իսկ ինչպէ՞ս է կոչուում այն մարդը, ով ռազմաճակատի գծից զօրքեր է հանում եւ ուղարկում մայրաքաղաք՝ սեփական ժողովրդի վրայ կրակելու եւ իր աթոռը փրկելու համար: Երկու կարծիք լինել չի կարող, նման արարքը միայն մի բնորոշում ունի՝ դաւաճանութիւն: Դա, ի դէպ, ոչ թէ բարոյական գնահատական է, այլ քրէական մեղադրանք (եւ դատապարտում է ոչ թէ « հասարակական պարսաւանքով», այլ ցմահ ազատազրկմամբ): Հասկանո՞ւմ են արդեօք այս պարզ իրողութիւնը իշխանական վերին օղակներում: Իհարկէ հասկանում են: Դրա համար էլ բանակն այսօր չքմեղանում է, թէ «դա մենք չենք եղել, ներքին զօրքերն են եղել, նրանց համազգեստը մերինի նման է: Կոալիցիայի անդամ պատգամաւորներն էլ իրենց յայտնի ռետինէ խողովակի տեղ են դնում՝ իբր դեռ պէտք է պարզել, թէ արդեօք կաղերքը մոնտաժուած չէ: Այսինքն, բոլորն էլ հասկանում են, որ Քոչարեանը պետական յանցանք է գործել, բայց դեռ վստահ չեն՝ ժամանակն է արդեօք բարձրա-

Շաբ.ը էջ 18

ՄԱՍԻՍ
ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ՝
ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԶՆՉՄԱԿԵԱՆ
ԿՈՒՄՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի
ԽՄԲԱԳԻՐ՝
ՏՕԲԹ. ԱՐՇԱԿ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ
ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ՝
ԳԱՐԻԷԼ ՍՈՒՈՅԵԱՆ
ՍԱՅԿ ՎՈՒԹՃԵԱՆ
ՏՕԲԹ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՂԵԱՆ
ՎԱԶԳԵՆ ԽՈՏԱՆԵԱՆ
ՅԱՐՈՒԹ ՏԵՐ ԴԱԻԹԵԱՆ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
ԼԵՆԱ ՍԱՆՈՒԿԵԱՆ
Ղեռ. (626) 797-7680
Ֆաքս. (626) 797- 6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com

MASSIS Weekly
Organ of the Armenian Social
Democratic Hunchakian Party
of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August
ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, Canada \$60 (Second
Class), \$75.00 (Air Mail)
Overseas \$85.00 (2nd Class Mail),
\$125.00 (Air Mail).
All payments must be made in
US funds & Drawn on US banks.
Periodicals Postage Paid
at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104

ՐԱՅԱՍՏԱՆ

«ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ»-Ը ՆՊԱՏԱԿԱՅԱՐՄԱՐ ԶԻ ԶԱՄԱՐՈՒՄ ՄԱՆԴԱՏՆԵՐԸ ՎԱՅՐ ԴՆԵԼԸ

«ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՌԱՏԻՈՅ»:
 «Ժառանգութիւն» կուսակցութեան խորհուրդը Փետրուարի 21-ին կայացած նիստում ոչ նպատակայարմար է համարել Ազգային ժողովում կուսակցութեան խմբակցութեան 7 անդամների կողմից մանդատները վաչր դնելը եւ կոչ է արել խմբակցութեան պատգամաւորներին ծառայել «խորհրդարանական էլ աւելի ջանադիր գործունէութիւն»:

Միաժամանակ, խորհուրդն իրեն իրաւունք է վերապահել վերադառնալ այս հարցին, եթէ «մանդատների վաչր դնելը վերջին հնարաւորութիւնը լինի հասնելու Հայաստանի Հանրապետութիւնում օրինականութեան հաստատման եւ իրական բարեփոխումների իրագործման»:

Կուսակցութիւնը նշում է, որ քաղաքական ներկայ փուլում մանդատները վաչր դնելու հնարաւոր հետեւանքը կարող է լինել «քաղաքական գործընթացներում վճռորոշ փոփոխութիւն մտցնելու առումով ընդդիմութեան անխուսափելի թուլացումը»:

«Ազատութիւն» ռադիոկայանի հետ գրոյցում «Ժառանգութիւն» խմբակցութեան ղեկավար Արմէն Մարտիրոսեանը ասաց, որ «Ժառանգութեան» մանդատների պահպանումը կարեւոր է նաեւ իշխանութեան հետ երկխոսութեան առումով. - «Ցանկացած դէպքում, եթէ իշխանութիւնները փորձեն իսկապէս երկխոսութեան գնալ, ինչը դեռեւս միայն բարձրաձայնում են կոչերի տեսքով, բայց գործողութիւնների չեն դիմում, եթէ իսկապէս իրենք փորձեն երկխոսութեան գնալ, բնականաբար, իրենց գործընկեր է պէտք խորհրդարանում: Ուստի, այս առումով եւս «Ժառանգութեան» ներկայութիւնը նպատակայարմար է»:

«Ժառանգութեան» խորհրդի աջօրուայ մէկ այլ որոշմամբ կուսակցութեան վարչութիւնը լիազօրուել է «ընդդիմադիր ուժերի, ինչպէս եւ հասարակական դերակատարների լայն շրջանակների հետ բանակցութիւնների արդիւնքում որոշում կայացնել Երեւան քաղաքի աւագանու առաջիկայ ընտրութիւններին կուսակցութեան մասնակցութեան նպատակայարմարութեան, ձեւաչափի եւ նախընտրական ցուցակի վերաբերեալ»:

ԶՅԿ-Ն ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ Է ԵՐԵՎԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԻ ԶՆԱՐԱԴՈՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԻ ԶԱՐՑԸ

«ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՌԱՏԻՈՅ»:
 Իշխող Հայաստանի հանրապետական կուսակցութիւնը (ՀԿԿ) մայրաքաղաքի քաղաքապետի պաշտօնում երկու հիմնական թեկնածուի անուն է շօշափում՝ ներկայիս քաղաքապետ Երուանդ Զախարեանի եւ Կենտրոն համայնքի թաղապետ Գագիկ Բեգլարեանի:

«Այսօր աւելի շատ քննարկուում է գործող քաղաքապետի եւ նաեւ Գագիկ Բեգլարեանի հարցը», - «Ազատութիւն» ռադիոկայանին ասաց ՀԿԿ-ի ղեկավար անդամ, կուսակցութեան խորհրդարանական խմբակցութեան ղեկավար Գալուստ Սահակեանը: - «Իհարկէ, քննարկման փուլերում այլ մարդիկ էլ կան, բայց հակուածութիւնը աւելի շատ այս երկուսի կողմն է»:

Սահակեանը յաւելեց, որ այս հարցում վճռորոշ է լինելու կուսակցութեան առաջնորդ եւ երկրի նախագահ Սերժ Սարգսեանի տեսակէտը:

Ըստ Գալուստ Սահակեանի, ճիշդ է, որ քաղաքապետի ընտրութիւններին կուսակցութիւնները ոչ թէ կոալիցիոն սկզբունքով, այլ առանձին ցուցակներով մասնակցեն. - «Քաղաքական տեսակէտից, ես կարծում եմ, եթէ թիմ ես, ուժեղ ես՝ միայնակ պիտի գնաս»:

Քաղաքապետի ընտրութիւններին մասնակցելու որոշում է կայացրել նաեւ ընդդիմադիր «Ժառանգութիւն» կուսակցութիւնը, որը, ինչպէս «Ազատութիւն» ռադիոկայանին փոխանցեց կուսակցութեան խորհրդարանական խմբակցութեան ղեկավար Արմէն Մարտիրոսեանը, այդ հարցի շուրջ բանակցութիւններ է

ՀԿԿ-ի խորհրդարանական խմբակցութեան ղեկավար Գալուստ Սահակեան սկսել այլ ընդդիմադիր ուժերի հետ:

«Եթէ որեւէ արտակարգ իրավիճակ չատեղծուի, կը մասնակցենք», - ասաց նա՝ պարզաբանելով. - «Ես կարծում եմ, որ քաղաքական իրավիճակը մեր մօտ կայուն չէ, եւ ցանկացած պահի ցանկացած զարգացում կարող է սպասուել մեր հանրապետութիւնում»:

Հարցին, թէ բանակցելու են արդեօք նաեւ նախկին նախագահ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի գլխաւորած Հայ Ազգային Կոնգրեսի հետ, Մարտիրոսեանը արձագանքեց. - «Ընդդիմութիւնը կարծում եմ, որ պէտք է միասնական ձևաւորով մասնակցի (Երեւանի քաղաքապետի ընտրութիւններին)»:

Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի մամուլի խօսնակ Արման Մուսիսեանը «Ազատութիւն» ռադիոկայանին փոխանցեց, որ Երեւանի քաղաքապետի ընտրութիւններին Հայ Ազգային Կոնգրեսի մասնակցութեան հարցը պարզ կը լինի Մարտի 1-ին կայանալիք հանրահաւաքից յետոյ:

ԱՏՈՍԱԿԱՅԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԸ ԶՐԱԺԱՐԻՈՒՄ ԵՆ ԱՇԽԱՏԵԼ

ՀՀ Էներգետիկայի նախարարութեան շէնքի մօտ էին Փետրուար 24-ին հաւաքուել Մեծամորի ատոմակայանի մօտ 200 աշխատակից: Նրանք պահանջում էին մօտ 50 տոկոսով բարձրացնել իրենց աշխատավարձերը, որոնք այս պահի դրութեամբ տատանուում են 100-130 հազար դրամի սահմաններում: Իրենց պահանջների չբաւարարման դէպքում փողոցը ՀՀ էներգետիկայի նախարարութեան մօտ հերթափոխի 500 աշխատակիցներ պատրաստ են անգամ դիմում գրել ու դուրս գալ աշխատանքից:

Մեծամորի ատոմակայանի աշխատակիցներու զրաժարի մօտ ՀՀ էներգետիկայի նախարարութեան մօտ հերթափոխի 500 աշխատակիցներ պատրաստ են անգամ դիմում գրել ու դուրս գալ աշխատանքից:

Ատոմակայանի տնօրինութիւնը աշխատակիցներին ասել է, որ ի վիճակի չէ բարձրացնել նրանց աշխատավարձերը, քանի որ ԱԷԿ-ը վնասով է աշխատում: «Աշխարհում նման բան գոյութիւն չունի, որ ԱԷԿ-ը վնասով աշխատի: Մեզինց էլեկտրաէներգիան գնում են 1 կՎտ/ժամ 6,2 դրամով, վաճառում՝ 25 դրամով: Փաստօրէն գերշահութ է ստացւում: Իսկ էլեկտրաէներգիայի ինքնարժէքը ատոմակայանում 9-10 դրամ է: Հիմա որքան գիտեմ՝ էլեկտրաէներգիայի գները Ապրիլի մէկից թանկանում են՝ ցերեկը 30 դրամ, գիշերը՝ 20 դրամ: Ստացւում է՝ մեր աշխատավարձերի բարձրացման վրայ դա չի ազդելու, իսկ էլեկտրաէներգիան թանկ մեզ վրայ են ծախելու», - ասում է աշխատակիցներից Արա Գէորգեանը: Ի դէպ, ԱԷԿ-ում մէկ ժամում արտադրւում է 375 հազար կՎտ ժամ:

Իսկ աշխատակիցներից Ներսէս Աւետիսեանն ընդգծեց, որ վնասակարութեան պայմաններում աշխատող մարդիկ պէտք է ունենան պետութեան յատուկ հոգատարութիւն եւ համապատասխան բարձր աշխատավարձ, որը գոյութիւն չունի: «ԱԷԿ-ի աշխատակիցներից իւրաքանչիւրը 15-30 տարուայ աշխատանքային ստաժ ունի: Եթէ գնաք Մեծամոր աւանում հարցում անցկացնենք, ապա կը տեսնէք, որ տղանքը դիկտանտի կեանքի տեսողութիւնը միջինում էի գերազանցում 50-55 տարին», - վստահեցրեց նա:

Ատոմակայանի աշխատակիցներից կազմուեց 6 հոգանոց խումբ, որը փորձեց հանդիպել էներգետիկայի նախարար Արմէն Մովսիսեանի հետ: Նախարարը նրանց ընդունեց եւ մօտ 2 ժամ նրանց հետ զրուցեց: Ինչպէս փոխանցեցին հանդիպման մասնակիցները, նրանք եկել են այն համաձայնութեան, որ մինչեւ Մարտի 27-ը աշխատավարձերի 10-15 տոկոսով բարձրացման հարցը կը քննարկուի ու հարցին լուծում կը տրուի:

Սա առաջացրեց ԱԷԿ-ի աշխատակիցների վրդովմունքը, քանի որ նրանք 50 տոկոս բարձրացում են պահանջում:

ԶՈՒԿ 18-ՐԴ ԶԱՄԱԳՈՒՄԱՐ. ՍՓԻՌՔԻ ԴԵԿԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ «ԴԱՐՆ ԱՊՐԵԼ Է»

Փետրուար 20-ին կայացաւ Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցութեան (ՀՌԱԿ) 18-րդ պատգամաւորական ժողովը, որի ընթացքում կուսակցութիւնը ներկայացրեց 2007-2009 թուականների կատարած աշխատանքների ու ֆինանսական հաշուետուութիւնները: Կուսակցութեան ատենապետ Յարութիւն Առաքելեանը լրագրողների հետ զրոյցում նշեց, որ ՀՌԱԿ-ը հանդիսանում է «Դաշինք», «Ազգային վերածնունդ», «Ազատական, Առաջադիմական» կուսակցութիւնների իրաւաջաջորդը:

Լրագրողների հարցին, թէ այդ դէպքում ինչու են բացակայում այդ կուսակցութիւնների ղեկավարները, Հ. Առաքելեանը պատասխանեց, թէ նրանք կուսակցական չեն ու ազատ են չգտնուել ՀՌԱԿ-ի համագումարին: «Իրենք կուսակցական չեն, չնայած, հրաւեր իրենց ուղարկուել է, իսկ ով

ինչով է զբաղուած, կը խնդրէի այդ առիթով բոլոր հարցերն իրենց տալ», - նշեց ատենապետը:

Ըստ նրա, այս համագումարը շրջադարձային է լինելու սփիւռքի հետ կուսակցութեան յարաբերութիւններում, քանի որ ՀՌԱԿ-ը սփիւռքի կուսակցութեան ղեկավարութեան ձեւը համարում է «դարն ապրած»: «Այսպէս ասեմ, կուսակցութեան ղեկավարութեան մէջ ներկայացուած չեն աշխարհի բոլոր շրջանակները: Մենք աւելի շատ առաջարկում ենք կուսակցութեան կառավարման ձեւը կենտրոնացնել Հայաստանում, եւ որ ամբողջ աշխարհի կուսակցութեան ղեկավարները պարտադիր ներկայացուած լինեն ընդհանուր ղեկավարութեան մէջ: Բացի այդ, այս տարի տեղի է ունենալու նաեւ սփիւռքի համագումարը եւ հնարաւոր կը լինի մեր առաջարկներով այնտեղ ներկայանալ», - նշեց Հ. Առաքելեանը:

ԼԻԲԱՆԱՆԱՅԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Յառաջիկայ Յունիս 7-ին տեղի պիտի ունենան Լիբանանի խորհրդարանական ընտրութիւնները: Այն լիբանանահայերը, որոնք կ'ուզեն մասնակցիլ այդ ընտրութիւններուն, կրնան հեռաձայնել Ս.Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան գրասենեակը՝ 626-398-0506 թիւին եւ ստանալ յաւելեալ մանրամասնութիւններ: Ս.Դ.Հ.Կ. Արեւմտեան Ամբրիկայի Վարիչ Մարմին

ԼՈՒՐԵՐ

ՏԻԳՐԱՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆ. «ԳԳՆԱԺԱՄԸ ԱՅՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՅԱՏՈՒԱԾՆ Է, ԵՐԲ ԲՈԼՈՐՍ ՅԻՇՈՒՄ ԵՆՔ ՅԱՅՐԵՆԻՔԻ ՄԱՍԻՆ»

«ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՌԱՏԻՈՅ»: «Ճգնաժամը այն ժամանակահատվածն է, երբ բոլորս չիշու՞մ ենք հայրենիքի մասին», - ելույթ ունենալով «Կամուրջ - 2009» միջազգային տնտեսական համաժողովի լիագումար նիստում Շաբաթ օրը յայտարարեց Հայաստանի վարչապետ Տիգրան Սարգսեանը:

Հայաստանի վարչապետ Տիգրան Սարգսեան

«Հայկական Դավոս» անուանումը ստացած համաժողովում իր ելույթում Տիգրան Սարգսեանը չթաքցրեց, որ կրճատուել է արտահանումը, մեծ մասամբ սառեցուել է մասնաւոր շինարարութիւնը, աւելացել է գործազրկութիւնը եւ վատացել քաղաքացիների սոցիալական վիճակը:

մակարդին այս տարի կը յատկացուեն լրացուցիչ ֆինանսական ռեսուրսներ, եւ համակարգը կ'օգտագործուի որպէս գործիք՝ համաշխարհային ճգնաժամի բացասական հետեւանքները յաղթահարելու համար:

«Գաղտնիք չէ, որ մեր տնտեսական համակարգի իւրաջատկութիւններից մէկը այն է, որ մեծ կշիռ ունի մասնաւոր տրանսֆերտների ծաւալը, եւ մեր զնահատականներով՝ մասնաւոր տրանսֆերտների ծաւալների աճի տեմպը կը նուազի, եւ, բնականաբար, այդ ֆոնի վրայ աւելի է վատթարանում քրէճածին իրավիճակը եւ բարձրանում են կոռուպցիոն ռիսկերը», - ընդգծեց վարչապետը: Ներքին դրական գործօնների թւում Տիգրան Սարգսեանը նշեց Հայաստանի բանկային համակարգը, որը, նրա հաւաստմամբ, պահպանում է իր կայունութիւնը: Ըստ վարչապետի, բանկային հա-

վարչապետը տեղեկացրեց նաեւ, որ Հայաստանի կառավարութիւնը եւ Համաշխարհային բանկը համաձայնութիւն են ձեռք բերել 525 միլիոն դոլարի շուրջ. - «Դրանք ծրագրեր են, որոնք ուղղուած են լինելու ենթակառուցածքների ձեւաւորմանը, կրթական համակարգի բարեփոխումներին, այսինքն՝ Համաշխարհային բանկի հետ մեր ծրագրերը բոլոր ոլորտների հետ առնչութիւն ունեն, եւ կարծում ենք, որ այդ ծրագրերի արագ, է ֆեկտիւ իրականացումը կը մեղմի համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի բացասական ազդեցութիւնները մեզ վրայ»:

ԳՐԻԳՈԼ ՎԱՇԱԶԷ. «ԶԱՒԱԽՔԻ ԽՆԴԻՐ ԳՈՅՈՒԹԻՒՆ ՉՈՒՆԻ»

«ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՌԱՏԻՈՅ»: «Գոյութիւն չունի Զաւախքի ինդիւր, գոյութիւն ունի սոցիալ-տնտեսական ինդիւր Զաւախքում՝ ինչպէս Վրաստանի այլ շրջաններում: Վրաստանը այսօր շատ ծանր վիճակում է՝ Ռուսաստանի ագրեսիայից յետոյ», - Երեւանում յայտարարեց Վրաստանի արտգործնախարար Գրիգոր Վաշաձէն:

Վրաստանի արտգործնախարար Գրիգոր Վաշաձէ

Հայաստանի արտգործնախարար Էդուարդ Նալբանդեանի հետ բանակցութիւններից յետոյ հրատարակած համատեղ ասուլիսում Վաշաձէն յաւելեց. - «Եթէ Հայաստանում կարծում են, որ Քուժախիում մարդիկ աւելի լաւ են ապրում, քան Սամցխէ-Զաւախքում, ապա խորապէս սխալուում են: Յաճախ նոյնիսկ աւելի վատ են ապրում»:

ներ, որոնք մենք համագործակցաբար չենք կարող լուծել»:

Վրաստանի արտգործնախարարի խօսքով, ոչ մի կառավարութիւն այդքան չի արել ազգային փոքրամասնութիւնների համար, որքան Վրաստանի կառավարութիւնը 2003 թուականից ի վեր. - «Մեր ինդիւրն այն է, որ վիրահայերի ինտեգրումը Վրաստանի հասարակական կեանքին չի ընթանում այն տեմպերով, որ ցանկանում են Վրաստանի հայ համայնքը եւ Վրաստանի կառավարութիւնը: Վրաստանի ներկայիս եւ յաջորդ բոլոր կառավարութիւնների նպատակն է, որ Վրաստանում ապրող բոլոր ժողովուրդների իրաւունքները պաշտպանուած լինեն»:

Գրիգոր Վաշաձէն անդրադարձաւ նաեւ Վրաստանում լրտեսութեան եւ ապօրինի զինուած խմբեր ստեղծելու կասկածանքով Յունուարի 22-ին Ախալցխայի Հայկական երիտասարդական կենտրոնի տնօրէն Գրիգորի Մինասեանի եւ «Շառլ Ազնաւուր» բարեգործական կազմակերպութեան նախագահ Սարգիս Յակոբջանեանի կալանաւորմանը: Վրաստանի արտգործնախարարը դա ինդիւր չի համարում, քանի որ, ըստ նրա՝ կալանաւորուել են Վրաստանի երկու քաղաքացիներ. - «Սակայն նրանք ձերբակալուել էին ոչ այն պատճառով, որ ապրում են Զաւախքում կամ ազգութեամբ հայ են, այլ որովհետեւ կան փաստեր, որ կալանաւորուած անձինք յանցագործութիւն են կատարել»:

Այս կապակցութեամբ Հայաստանի արտգործնախարար Էդուարդ Նալբանդեանը ասաց. - «Վիրահայութեանը հետաքրքրող բոլոր հարցերը միշտ շահազրկու, անկեղծ քննարկման առարկայ են հայ-վրացական բոլոր հանդիպումների ընթացքում: Չկան ինդիւր-

«Մենք հետաքրքրուել ենք այդ հարցով», - այս կապակցութեամբ ասաց Նալբանդեանը: - «Հարցը քննութեան մէջ է գտնուած, եւ համապատասխան քննութիւնից յետոյ աւելի յստակ կը լինեն պատասխանները»:

2008 ԹՈՒՎԿԱՆԸ ՅԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽԱՑՈՒՄԻՑ Ի ՎԵՐ «ԱՄԵՆԱՎԱՏ ՏԱՐԻՆ ԷՐ» ԼՐԱՏՈՒԱՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ներկայացնելով «Հայաստանում լրատուամիջոցների ու լրագրողների իրաւունքների խախտումների մասին» 2008 թուականի տարեկան զեկոյցը՝ «Խօսքի ազատութեան պաշտպանութեան կոմիտէի» փորձագէտները այսօր յայտարարել են, որ 2008 թուականը Հայաստանի անկախացումից ի վեր «ամենավատ տարին էր» լրատուամիջոցների համար:

Աշոտ Մելիքեան եւ Մեսրոպ Յարութիւնեան

«Խօսքի ազատութեան պաշտպանութեան կոմիտէի» ղեկավար Աշոտ Մելիքեանը եւ փորձագէտ Մեսրոպ Յարութիւնեանը, ովքեր հեղինակել են զեկոյցը, լրագրողներին ներկայացնելով իրենց հետազոտութեան արդիւնքները, կարծիք յայտնեցին, որ անցած «17 տարիներում 2008-ը ամենավատ տարին էր»:

լուր»-ի նկարահանող խմբին երբ դուրս են հրաւիրել՝ այդ փաստը մենք նոյնպէս արձանագրել ենք, որովհետեւ դա էլ մենք համարում ենք լրատուամիջոցի իրաւունքների խախտում: Մեզ համար կարելւոր չէ, թէ ո՞վ է խախտում լրագրողի եւ լրատուամիջոցի իրաւունքը», - ասաց Մելիքեանը:

Աշոտ Մելիքեանը որոշակի գուգահեռներ անցկացրեց 1994 թուականի հետ, երբ փակուեցին Հայ լեզուափոխական դաշնակցութեանը պատկանող մի շարք լրատուամիջոցներ. - «Վատագոյն տարին եղել է նաեւ 1994 թուականը, երբ նոյն պետական մեքենան դաշնակցական մամուլի դէմ էր պայքարում, բայց գրաքննութեան առումով 2008 թիւը, այնուամենայնիւ, գերազանցեց 1994 թուականը»:

Եթէ 2003-ին լրագրողների նկատմամբ ֆիզիկական բռնութեան 7 դէպք է արձանագրուել, անցած տարի փորձագէտները 18 այդպիսի դէպքեր են հաշուել: Ընդ որում, զեկոյցի հեղինակները փաստում են, որ լրագրողների դէմ բռնութիւն իրականացրած անձինք դեռեւս չեն պատժուել՝ չնայած վերջիններիս բացառապէս եւ պատժելու՝ նախագահի խիստ ցուցումներին:

2008 թուականի տարեկան զեկոյցը կազմելիս փորձագէտները համեմատութիւնների համար որպէս հիմք ընդունել են 2003 թուականը, որը նոյնպէս նախագահական ընտրութիւնների տարի էր: Ըստ այդմ, «Խօսքի ազատութեան պաշտպանութեան» կոմիտէն արձանագրել է, որ 2003 թուականի համեմատ 2008-ին զգալիօրէն աճել են լրագրողների նկատմամբ ֆիզիքական բռնութիւնների, լրատուամիջոցների վրայ ճնշումների դէպքերը: Խախտուել են նաեւ լրագրողների՝ տեղեկատուութիւն ստանալու եւ տարածելու իրաւունքները:

Զեկոյցն անդրադարձել է Մարտի 1-ից 20-ը Երեւանում յայտարարուած արտակարգ դրութեանը: Նշուած է, որ այդ օրերին «տպագիր մամուլի նկատմամբ ապօրինաբար նախնական գրաքննութիւն» է մտցուել: Արտակարգ դրութիւնն ուղեկցուել է «ինտերնետային կայքերի արգելափակմամբ, այլախոհութեան հետապնդմամբ»:

«Հայ ազգային կոնգրէսի համագումարի հետ կապուած՝ «Հայ-

Մեկնաբանելով արձանագրուած փաստերը՝ Մեսրոպ Յարութիւնեանը ասաց. - «Մարտի 1-ից մինչեւ 20-ը աննախադէպ էր անկախ Հայաստանի պատմութեան մէջ: Այսքան աշալուրջ գրաքննութիւն երբեք չի իրականացուել: Երբ որ միայն «Առաւօտ» օրաթերթին էին պարզաբանում տալիս, ասում էին՝ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի մամուլի ասուլիսը հանէք՝ կը հրապարակուի թերթը»:

ՄԱՐՏ 1-Ի ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ

Շարունակուած էջ 1-էն
Քաղծում տեսնում եմ շատ ընդգծուած ակրեսիվութիւն: Եթէ մի ժամանակ կառավարութեան շէնքի դիմաց հաւաքուած ժողովուրդը կարողանում էր իր բողոքն արտայայտել, վանկարկել, ապա այսօր կառավարութեան նիստերի օրը շէնքը շրջապատուած է ոստիկաններով, որոնք իրենց թոյլ են տալիս վերին աստիճանի անշնորհք վերաբերմունք», - ըսաւ ան, աւելցնելով, որ ոստիկաններու կողմէ «գոռալը, հրելն ու քաշքշէլը դարձած է նորմալ եւ հասարակական կարգը համար մէկ խախտողն այսօր հենց ոստիկաններն են»:
Պատգամաւորի համաձայն, ոստիկաններն իրաւունք ստացած են

ամենակրեսիւ ձեւով ժողովուրդի դէմ ուժ կիրառել:
Ա. Բախշեանը մտավախութիւն ունի, որ Մարտի 1-ին ընդդիմութեան նախատեսած հանրահաւաքի ժամանակ կրնայ բախում հրահրուիլ: «Փոխանակ մենք 10-ը գոհերի յիշատակը խնկարկենք, փոխանակ այդ օրը իշխանութիւնն ու ընդդիմութիւնը, թէկուզ հարեւան հրապարակներում, խնկարկեն այդ երիտասարդների յիշատակը, այդտեղից սկսելին երկխօսութիւն ու լարուածութեան թուլացում, կարող է իշխանութիւնները ոստիկաններին հրամայեն նոր բախում առաջացնել», - իր մտահոգութիւնը յայտնեց ընդդիմադիր պատգամաւորը:

ՆԱԽԱՐԱՐ ԺԱՆ ՕՂԱՍԱՊԵԱՆԻ ԲԱԼԻՖՈՐՆԻԱ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Մարտնակում է 1-էն

ներու շարք մը հարցերուն, որոնցմէ մին կը վերաբերէր լիբանանահայութեան դիրքորոշումին: Ան յայտարարեց, որ հայութիւնը եղած է ու կը մնայ միասնակամ, պարտադրելու համար թրքական կառավարութեան, որպէսզի ճանչնայ Հայկական ցեղապանութիւնը: «Ինչ կը վերաբերի ներքին քաղաքականութեան, Դաշնակցութիւնը մաս կը կազմէ «Մարտ 8»-ի շարժումին, իսկ Հնչակեան եւ Ռամկավար կուսակցութիւնը՝ «Մարտ 14»-ին: Այս երկու դաշինքներու տեսակէտները մեծապէս կը տարբերին իրարմէ: Առաջինը կ'ուզէ երկիրը դարձնել շրջանային, կրօնական հոսանքներու ենթակայ, իսկ երկրորդը՝ կը ձգտի Լիբանանի անկախութեան եւ գերիշխանութեան, եւ դէմ է որ երկիրը դառնայ այլ պետութիւններու քաղաքական բախումներու թատերաբեմը»:

Նախարար Օղասապեան նաեւ յայտարարեց, «Մենք դէմ չենք խորհրդարանէն ներս հայկական առանձին պլոքի մը գոյութեան, սակայն այդ պէտք է կազմուի յստակ քաղաքական սկզբունքներու շուրջ»:

ՆԱԽԱՐԱՐ ԺԱՆ ՕՂԱՍԱՊԵԱՆԻ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՄ

Լիբանանի կառավարութեան եւ Խորհրդարանի անդամ Պր. Ժան Օղասապեան փափաքեցաւ մօտէն ծանօթանալ Հարաւային Քալիֆորնիոյ հայկական հաստատութիւններուն:

Առաջին իսկ պատահութեամբ, Երկուշաբթի Փետրուարի 23-ին յարգարժան նախարար պրն. Ժան Օղասապեան, ընկերակցութեամբ Ս.Գ.Զ.Կ. Արեւմտեան Ամերիկայի վարչի Մարմնի ատենապետ Տօքթ. Համբրիկ Սարաֆեանի եւ «Մուսթաֆայալ» կազմակերպութեան ներկայացուցիչներուն, այցելութիւն մը տուաւ Արեւմտեան Թեմի առաջնորդ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեանին: Արդարեւ, Պրպէնքի առաջնորդարանին մէջ տեղի ունեցաւ սոյն հանդիպման ընթացքին Գերշ. Տ. Յովնան Սրբազան թեմական Խորհուրդի եւ եկեղեցականներու անունով՝ Չերմօրէն ողջունեց հայագրի մեծարգոյ հիւրին եւ տուաւ հակիրճ ծանօթութիւններ Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ Արեւմտեան Թեմի տարբեր կառույցներու գործունէութեանց, ինչպէս նաեւ Մայր Տաճարի կառուցման աշխատանքներուն մասին: Այնուհետեւ, պրն. Ժան Օղասապեան որոշ տեղեկութիւններ տուաւ Լիբանանի մասին եւ յաջողութիւն մաղթեց Յովնան Սրբազանի եկեղեցանուէր գործունէութեան: Հիւր նախարարը՝ մէկնելէ առաջ ծանօթացաւ առաջնորդարանի տարբեր բաժանմունքներուն:

ԱՅՅ Ա. Մ. ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կէսօրուան մօտ նախարար Ժան Օղասապեան եւ իր շքախումբի անդամներն այցելեցին Փասատինայի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Ա. եւ Մ. Յովսէփեան միջնակարգ վարժարանը: Այստեղ հիւրերը դիմաւորուեցան տնօրէն Ծահլէ Մանկրեանի, ծիսական Խորհուր-

դի ատենապետ Վահէ Իսկէնտէրեանի եւ դպրոցի հոգաբարձութեան ատենապետ Յարուսթիւն Հիւլալեանի կողմէ: Պրն. Ժ. Օղասապեանին հակիրճ տեղեկութիւններ տրուեցաւ 25-ամեայ ուսումնարանի անցած ուղիին, ուսման բարձր մակարդակի եւ ցարդ արձանագրած յաջողութիւններուն մասին: Այնուհետեւ, հիւր նախարարը կարճ հանդիպում մը ունեցաւ ճաշարասրահին մէջ հաւաքուած աշակերտութեան հետ: Յայտնի եղաւ որ անոնց ծնողներուն 70%ը լիբանանահայեր էին:

ՍԱՀԱԿ ՄԵՍՐՈՊ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՀԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Լիբանանահայ հիւր նախարար պրն. Ժան Օղասապեան Փասատինայի Սահակ-Մեսրոպ Քրիստոնեայ Հայ վարժարանի մուտքին դիմաւորուեցաւ հաստատութեան տնօրէն Ծահլէ Կարապետեանի եւ Հիւսիսային Ամերիկայի Հայ Աւետարանական Միութեան հովուապետ՝ Վեր. Ճօ Մաթոսեանի կողմէ: Այստեղ եւս հակիրճ ծանօթութիւններ տրուեցաւ քանի մը տասնամեակներ առաջ հիմնադրուած այս կրթական օճախի աշակերտութեան արագ աճի եւ նոր դպրոցավայրի առաւելութիւններուն եւ դժուարութիւններուն մասին: Պրն. Օղասապեան նորանոր յաջողութիւններ մաղթեց դպրոցի տնօրէնութեան եւ պաշտօնէութեան:

Հ.Բ.Լ.Մ.Ի ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Օրուան վերջին կրթօճախի վայրն էր Փասատինայի Հ.Բ.Լ.Մ.Ի Ալեք Մանուկեան համալիրի եւ հոն գործող նորաբաց երկրորդական վարժարանը:

Այստեղ մեզ դիմաւորեցին փոխ-տնօրէնուհի դոկտ. Թալին Քարկոտորեան, Հ.Բ.Լ.Մ.Ի տեղական խնամակալ Մարմնի ատենապետ՝ Ենոք Պալիկեան եւ վարչական պատասխանատու Լեւոն Քէշիշեան: Տրուած զեկոյցներէն ի յայտ եկաւ որ յաճախող աշակերտները կու գան այլ նախակրթարաններէ եւ միջնակարգ վարժարաններէ:

Այցելելով կարգ մը դասարաններ, պրն. Ժան Օղասապեան աշակերտներուն փոխանցեց իր յորդորները, դառնալու համար վաղուան տիպար քաղաքացիները:

Այնուհետեւ հիւրերն ապացուցեցին վարժարանի արդիական գրադարանն ու համարկարգիչներու սենեակը, ինչպէս նաեւ մարզարանն ու այլ յարմարութիւնները:

Այցելութեան աւարտին տեղի ունեցաւ հանդիպում Հ.Բ.Լ.Մ.Ի Արեւմտեան Ամերիկայի կեդրոնին մէջ: Սոյն հանդիպման ներկայ էին վերոյիշեալ պատասխանատուները, ինչպէս նաեւ Հ.Բ.Լ.Մ.Ի գեղարուեստական պատասխանատու Գրիգոր Սաթմեան եւ Սամուէլ Իլանճեան: Պրն. Օղասապեան մօտէն ծանօթացաւ Արեւմտեան Ամերիկայի Հ.Բ.Լ.Մ.Ի ազգօգուտ գործունէութեան եւ յաջողութիւն մաղթեց անոնց յետագայ ծրագիրներուն:

ԱՅՅ ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆ

Վերջին կայանն էր Ս.Գ. Հնչակեան կուսակցութեան կեդրոնն այցելելը: Հ.Մ.Մ.Ի Սողանյան արահի մուտքին Լիբանանի պետական նախարար պրն. Ժան Օղասապեան դիմաւորուեցաւ Ս.Գ.Զ.Կ.Ի կեդրոնական վարչութեան ատենապետ ընկ. Սեդրակ Աճէմեանին եւ կեդ-

րոնական վարչութեան անդամ Գրիգոր Խոտանեանին կողմէ: Խօսակցութեան հիմնական առանցքն էր Լիբանանի ներկայ քաղաքական իրավիճակն ու Ս.Գ. կուսակցութեան դիրքը: Յանկալի նկատուեցաւ որ արտասահման բնակող բոլոր լիբանանահայատակ հայերը Յունիսի 7-ին, 2009, իրենց քաղաքացիի պարտականութիւնները կատարեն ժողովրդավար Լիբանանի անասանութեան համար:

Ս.Գ.Զ.Կ.Ի ՇԲԵՂ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ Ի ՊԱՏԻ ԺԱՆ ՕՂԱՍԱՊԵԱՆԻ

Երկուշաբթի 23 Փետրուարի, 2009, Ս.Գ.Զ. կուսակցութեան կազմակերպած էր Կլենտոնի «Պրէնտ Վիու Քոլէջըն»-ի մէջ շքեղ ընդունելութիւն մը ի պատիւ Լիբանանի կառավարութեան պետական նախարար մեծարգոյ տիար Ժան Օղասապեանին:

Սոյն ընդունելութեան ներկայ էին Արեւմտեան Թեմի նախկին առաջնորդ Գերշ. Տ. Վահէ Արք.

Տօքթ. Համբրիկ Սարաֆեան

Յովսէփեան, Հիւսիսային Ամերիկայի Հայ Աւետարանական Միութեան հովուապետ Վեր. Ճօ Մաթոսեան, Հայ Կաթողիկէ համայնքի ժողովրդապետ՝ Հայր Անտոն Վրդ. Սարոյեան, Լոս Անճելոսի մօտ Հայաստանի նորանշանակ աւագ հիւպատոս Գրիգոր Յովհաննէսեան, Լիբանանի աւագ հիւպատոս Հիւսամ Տիապ, Ս.Գ.Զ.Կ. կեդրոնական վարչութեան ատենապետ ընկ. Սեդրակ Աճէմեան, «Մուսթաֆայալ» կազմակերպութեան Քալիֆորնիոյ ատենապետ Ֆէտի Ղալայի, ՌԱԿԻ Կեդրոնական վարչութեան անդամ Արա Ահարոնեան, ՌԱԿԻ Շրջանային վարչութեան ատենապետ Յակոբ Նազիրեան, ինչպէս նաեւ մամուլի, մշակութային եւ այլ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ:

Գերշ. Տ. Վահէ Արք. Յովսէփեանի կողմէ կատարուած սեղաններու օրհնութենէն ետք տեղի ունեցաւ ճաշի սպասարկութիւն, ընկերակցութեամբ ջուրթակահար Մերուտեան Աւագեանի գուարթ եղանակներուն:

Ճաշի սպասարկութենէն ետք գործադրուեցաւ պատշաճ յայտագիր մը: Օրուան հանդիսավարը Տօքթ. Համբրիկ Սարաֆեան իր բացման խօսքին մէջ Չերմօրէն ողջունեց մեծարգոյ հիւրը Լիբանանի Խորհրդարանի անդամ եւ պետական նախարար տիար Ժան Օղասապեանը: Ան գնահատելէ ետք մեծարգոյ հիւրին բարեմասնութիւններն ու նուիրուածութիւնը թէ լիբանանեան հայրենիքին եւ թէ շրջանի հայութեան նշեց որ լիբանանահայը իր արաբ եղբայրներուն հետ կերտեց ներկայ Լիբանանը: Իսկ անդրադառնալով յառաջիկայ

Յունիսի 7-ին կայանալիք երեսփոխանական ընտրութեանց ընդձեց «այդ ընտրութեանց արդիւնքէն ետք՝ կամ կը վերադառնանք դէպի միջին դար եւ կամ՝ արժանապատիւ կեանք»:

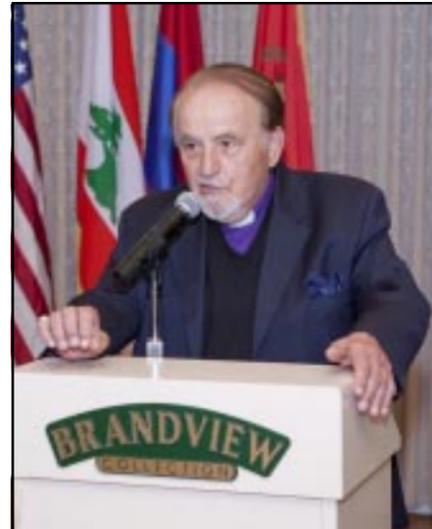
Նախկին առաջնորդ Գերշ. Տ. Վահէ Արք. խօսք առնելով հպարտութեամբ անդրադարձաւ որ ինք Լիբանան ծնած է եւ մեծապէս երախտապարտ է արաբ ասպնչական ազնիւ ժողովուրդին:

Իր ելոյթին մէջ Հայաստանի նորանշանակ հիւպատոս Գրիգոր Յովհաննէսեան բարձր գնահատեց Հայ ժողովուրդի կապուածութիւնը Լիբանանեան գեղածիժաղ հայրենիքին, միաժամանակ դրուատեց հայուն հաւատարմութիւնը, հայրենասիրութիւնն ու շինարար ոգին:

Ողջոյնի ելոյթով հանդէս եկաւ Լոս Անճելոսի մօտ Լիբանանի հիւպատոս Հիւսամ Տիապ եւ նշեց որ Յունիսի 7-ին բոլոր լիբանանցիներու պարտականութիւնն է կատարել իրենց քաղաքացիական պարտաւորութիւնները, գործնականօրէն մասնակցելով ընտրութեանց: Ան մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտնեց հնչակեան կուսակցութեան սոյն երեկոյի կազմակերպման համար:

ՌԱԿԻ Շրջանային վարչութեան ատենապետ Յակոբ Նազարեան խօսք առնելով ողջունեց օրուան մեծարգոյ հիւր տիար Ժան Օղասապեանը, միաժամանակ դարուատեց երախտապարտ հայ ժողովուրդի գործնական նպաստը Լիբանանի վերելքին:

Վերջաւորութեան հայերէն եւ արաբերէն լեզուներով խօսք առաւ նախարար Ժան Օղասապեան: Ան նախ շնորհակալութիւն յայտնեց Ս. Գ. Հնչակեան կուսակցութեան իրեն ի պատիւ կազմակերպուած այս լիչարժան երեկոյին համար: Ապա անդրադարձաւ Լիբանանի ներկայ

Գերշ. Տ. Վահէ Արք. Յովսէփեան

քաղաքական իրավիճակին յատկապէս յառաջիկայ Յունիս 7-ին կայանալիք խորհրդարանական միօրեայ ընտրութեանց: Ան շատ կարեւոր նկատեց որ հայ ժողովուրդը մեծ թիւով մասնակցի քուէարկութեանց: Այդպիսով փաստած պիտի ըլլայ որ ինք կենսական ներկայութիւն մըն է Լիբանանի մէջ: «Մեր համայնքը անցեալին մեծ դեր ունեցած է երկրի վերելքին զարկ տալով: Նոյնքան կարեւոր դեր ունի նաեւ կատարելիք յառաջիկայ շրջանին, մասնաւորաբար քաղաքական կեանքին ներս»:

Փետրուար 24-ին նախարար Ժան Օղասապեան այցելեց Հոլիվուտի մէջ գտնուող Թէթեան Մշակութային Միութեան Արշակ Տիապեան վարժարանը, ուր հիւրասիրուեցաւ դպրոցի հոգաբարձութեան եւ ՌԱԿԻ ղեկավարութեան կողմէ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆ, ՕՊԱՄԱՅԻ ԿԻԹՆԱՄՍԸ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՂԻՆԱՆ

Նախագահ Ճորճ Պուշի իշխանութիւնը յատկանշուեցաւ բազմաթիւ տազնապնդումով, որոնք Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու ընդհանուր կացութեան վրայ լուրջ անդրադարձներ ունեցան: Այս անդրադարձները ունեցան բազմաթիւ մարզերէն ներս ժխտական ազդեցութիւններ, այնքան որ Պուշի իշխանութեան ութը տարիները եղան այս մեծ երկրի բարօրութեան, եւ ապահովութեան վրայ խանգարումներ, որոնք չունեցան իրենց բարօք լուծումները նոյնինքն Պուշի օրով, եւ փոխանցուեցան իրեն յաջորդող Պարաք Օպամայի իշխանութեան: Սեպտեմբեր 11, 2001 թուականի Ալ Գայիտայի կողմէ ծրարուած եւ գործարդուած Նիւ Եորքի Երկնաքեր շէնքերու վրայ ահաբեկչութիւնը յանգեցաւ Աֆղանիստանի պատերազմին, ՆԱԹՕ-ի եւ Ամերիկեան ուժերու մասնակցութեամբ, պատերազմ որ աւահասիկ ութը տարիներէ ի վեր տակաւին կը շարունակուի եւ որուն աւարտը տակաւին կը մնայ անորոշ: Ոչ միայն այս, նաեւ սկսան որոշ աննպաստ վերագործումներ տեղի ունենալ Աֆղանիստանի պատերազմի մասին որոնց մէջ զլիաւորը կը նկատուի անոր նկարագրութիւնը իբրեւ նոր նախագահ, Օպամայի «Վիեթնամը» հետեւողութեամբ այն միւս վիեթնամեան պատերազմին, որ տեղի ունեցաւ 1960-ական թուականներուն եւ ունեցաւ տիրուր աւարտ մը Ամերիկայի համար:

Բացի Աֆղանիստանի պատերազմէն, Պուշի իշխանութիւնը գուզահեռաբար ձեռնարկեց իրաքեան պատերազմին 2003 թուականին, այն կեղծ ենթադրութեամբ որ իրաքի բռնատէր Սատամ Հիւսէյն իր տրամադրութեան տակ ունէր մասսայական սպանութեան գէնքեր, ենթադրութիւն որ սխալ դուրս եկաւ, եւ սակայն յանգեցաւ Հիւսէյնի իշխանութեան տապալումին, եւ սակայն հոս եւս, 2003ին սկսուած պատերազմը տակաւին կը շարունակուի, թէեւ աւելի նուազ ուժգնութեամբ: Իր ընտրապայքարի ընթացքին, Պարաք Օպամա կը պնդէր որ իր ընտրութենէն 16 ամիսներ ետք, ինք որոշած է ամերիկեան ուժերը տուն կանչել, այսինքն վերջ տալ իրաքեան պատերազմին: Ըստ երեւոյթին, այդքան ալ հեշտ պիտի չըլլայ իրաքէն արագ կերպով

քաշուիլ եւ իշխանութիւնը յանձնել իրաքեան կառավարութեան: Փենթակոնի պատասխանատուները, ինչպէս նաեւ իրաքեան պատերազմի ղեկավար ամերիկեան սպաները այդքան ալ համաձայն չեն թուիլ 16 ամիսներու ընթացքին իրաքէն քաշուելու: Այնպէս որ իրաքը տակաւին ամէն կերպով բեռ մը կը հանդիսանայ ամերիկեան կառավարութեան, բեռ որ կը պահանջէ ոչ միայն զինուորական ներկայութիւն, եւ ուրեմն հաւանական գոհեր, այլ մանաւանդ տնտեսական լուրջ յատկացումներ, միլիոններու հասնող գումարներով:

Դարձեալ իր ընտրապայքարի ընթացքին, թեկնածու Պարաք Օպամա, Աֆղանիստան տուած իր մէկ այցելութեան աւարտին, կը յայտարարէր որ Աֆղանիստանը շատ աւելի կարեւոր էր քան իրաքը, տրուած ըլլալով հոն գոյութիւն ունեցող բազմաթիւ ազդակներու, որոնց շարքին, տիրող իշխանութեան, Ահմետ Քարգայի տկարութիւնը, Թալիպաններու եւ Ուսամա Պըն Լատընէն Ալ Գայիտայի կազմակերպութեան ներկայութիւնը, եւ անոնց հետապնդած ահաբեկչական եւ պատերազմական գործունէութիւնը, ինչպէս նաեւ Փաքիստանի յարաբերաբար տկար իշխանութեան պարտադիր գործակցութիւնը թալիպաններու հետ, այս բոլորը բազմաթիւ տուեալներ են ամերիկեան նոր իշխանութեան հիմնական նոր մօտեցում մը որդեգրելու հոն տեղի ունեցող պատերազմին նկատմամբ: Այս նոր մօտեցումին արդիւնք էր, Օպամայի թելադրութեամբ իրաքի մէջ յաջողած Զօրավար Փեթրաուսի փոխադրութիւն Աֆղանիստան եւ նոր մարզական մարտավարութեան մը մշակումը: Առաւել եւս, Օպամա իշխանութիւնը ստանձնելէ ետք արդէն իսկ 17,000 ամերիկեան զօրք ուղարկեց Աֆղանիստանի, անոր հարաւային շրջանի ապահովութեան համար, շրջան ուր լուրջ կերպով կը գործեն թալիպաններու Ալ Գայիտան:

ԻՆՉՈ՞Ւ ՎԻԵԹՆԱՄԻ ՀԵՏ ՀԱՄԵՄԱՏՈՒԹԻՒՆԸ
 Հարց կը տրուի ներկայիս թէ գնահատելի նպատակներով սկսուած Աֆղանիստանեան պատերազմը ինչո՞ւ շօշափելի արդիւնքներու չի յանգիր: Պատճառները բազմաթիւ են, որոնց

մէջ յատկանշական են ընդհանրապէս Աֆղանիստանի պատմութիւնը, Մեծն Աղեքսանդրէն մինչեւ Անգլիացիներ եւ ռուսերու ձախող արշաւանքները այս երկրէն ներս, կեղրոնական իշխանութեան մը անկարողութիւնը երկիրը հանդարտեցնելու, փտախտի տարածուն հանգամանքը, հաշիշի արտադրութեան անհրաժեշտութիւնը երկրի տնտեսական կեանքէն ներս, մանաւանդ այս հսկայ տարածութեամբ երկրի շրջանային աւատապետական դրութիւնը, եւ այս բոլորին վրայ գոյութիւնը թալիպաններու եւ Ալ Գայիտայի կոռուղներուն, արդէն կարելի է ունենալ ընդհանուր պատկերը, Ամերիկեան ցարդ ձախող արշաւանքին: ՆԱԹՕ-ի եւ Ամերիկեան ուժերը ներկայիս կը հաշուեն շուրջ 60,000 զինուոր, յաւելեալ 17,000 ուժերը արդեօ՞ք պիտի կարենան խաղաղեցնել այդ երկիրը, ինչպէս նաեւ զայն անջատել Փաքիստանէն ներս գործող հակա-ամերիկեան հոսանքներէն: Հարց է տակաւին թէ ի՞նչ կը հետապնդուի Աֆղանիստանի պատերազմի միջոցաւ: Ամերիկայի Պաշտպանութեան նախարար Ռոպըրթ Կէյթս հետեւեալը կ'ըսէ.

«Արգիլել որ Աֆղանիստանը գործածուի իբրեւ վայր ահաբեկչիներու եւ ծայրահեղներու որպէսզի չկարենան յարձակիլ Ամերիկայի եւ անոր դաշնակիցներու վրայ»: Ա՛յս է արդեօք հետապնդուած յաղթանակի զաղափարը, եթէ այդ է պատասխանը, ինչպէ՞ս կարելի է զայն ձեռք ձգել: Տրամաբանական պատասխանը պիտի ըլլայ այն որ կուր մղելով, կարճ կամ միջին տեւողութեամբ, ապստամբներու դէմ, կարելի պիտի դառնայ Քապուլի մէջ հաստատել իշխանութիւն մը որ արգիլէ թա-

լիպաններու, վերագրաւելու իրենց կորսնցուցած իշխանութիւնը: Դժուարութիւնները ահաւոր են, նկատի առած նման յաղթանակի մը ահաւոր եւ աճող գումարային յատկացումները, եւ ՆԱԹՕ-ի դաշնակիցներու այն պնդումներուն, որ զինուորական յաղթանակը անկարելի է Աֆղանիստանի մէջ: Ուստի, եթէ նկատի առնուի որ թալիպաններու եւ Ալ Գայիտայի կոռուղներու ոչնչացում մըն է հետապնդուածը, այս կրնայ հակադարձ մը ստեղծել իսլամական աշխարհի մօտ, եւ զայն մղել ճիհատ յայտարարելու, բան մը որ շատ ալ հեռու չէ ներկայիս օգտագործուելէ: Կեղրոնական կառավարութիւնը ինքը արդէն իսկ լուրջ փտախտ է կը տառապի, եւ այս կարծես չէր բաւեր, ծայրահեղները դաշնակիցներ ունին Աֆղանիստանի եւ Փաքիստանի մէջ: Կը մտածուի լրջօրէն թալիպանը անջատել Ալ Գայիտայէն, ինչ որ լուրջ դժուարին առաքելութիւն մը կը նկատուի ներկայիս: Այլ առաջարկ մըն ալ այն է որ Ամերիկան եւ իր դաշնակիցները, հետապնդելով հանդերձ պատերազմը, կարենան լեզու գտնել Աֆղանիստանի շրջանային աւատապետներուն հետ, զանոնք սիրաշահելով ինչպէս որ պատահեցաւ իրաքէն ներս, եւ անոնց միջոցաւ հակադարձ պայքար մղել թալիպաններու եւ միւս ահաբեկիչներու դէմ:

Օպաման այս բոլորը քննելու համար, Ռիչըրտ Հօլպրուք կոչուած փորձառու դիւանագէտ մը ղրկեց Աֆղանիստան-Փաքիստան: Պէտք է սպասել զալիք ամիսներու նոր զարգացումներուն, մինչ այդ Աֆղանիստանը Վիեթնամ դառնալու կարելիութիւնը լրջօրէն գոյութիւն ունի, իր ամբողջ ողբերգութեամբ:

Blue Cross of California
Authorized Agent

Blue Shield of California
Authorized Agent

SERVING SINCE 1975

BEDROS S. MARONIAN

(818) 500-9585
BMaronian@AOL.com

FAX **500-9308** ABA INSURANCE SERVICES 805 E. Broadway . Glendale, CA 91205

ԵՐԲԵՔ ՈՒՅ ԶԷ ՎԵՐԱՔՆՆԵԼՈՒ ՁԵՐ ԱՊԱԹՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՏԱՊԱՏՈՒՄ ՆՈՅ ՆԱՐԱՊԵՏԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Մեզ մօտ Բիչ փորձարկուած գրական սեռ մըն է գիտապատումը (science fiction) որ, առհասարակ ընդունուած սահմանումով, կր պատկերէ գիտութեան ուղղակի կամ անուղղակի փոխներգործութիւնը անհատներու եւ հասարակութեան կեանքին հետ: Իր լաւագոյն առումով, գիտապատումը արտայայտութիւն կու տայ գիտութեան ընձեռնած նորագոյն կարելիութիւններուն եւ ատով քաղաքացիական կ'ընդլայնէ ստեղծագործ երեւակայութեան ոլորտը գրականութեան մէջ: Աւանդական գրականութեան արժարձած գրեթէ բոլոր խնդիրներն ու թեմաները քաղմիցս պատկերուած են իրենց քաղմիցսի քայց քստ էութեան համարեա նմանատիպ ձեւակերպումներով: Սակայն անոնք յաճախ ձանձրալիօրէն կրկնուած, ծեծուած, երբեմն չարչարուած են՝ աննաւաչելի ըլլալու աստիճան: Հետեւաբար, տեսադաշտի լայնութեամբ եւ ընդգրկումի խորութեամբ, աւանդական գրականութեան առընթեր, գիտապատումը կրնայ քարմշուց մը աւելցնել ներկայիս շնասպառ մեր գեղարուեստական արձակիմ: Անշուշտ կարելի չէ քացառել այն վտանգը որ գիտապատումը մնայ ծանծաղ կամ մակերեսային: Ատիկա կարծեալ է գրողի գիտական ու գրական աշխարհայեացքէն, լրջութենէն ու տաղանդէն: Նոյն վտանգը առկայ է գրականութեան մեզի ծանօթ աւանդական կրարկումներու պարագային եւս:

Հետեւեալը գիտապատումի որոշ չափով ֆանթաստիկական տարատեսակ մըն է որով փորձած եմ, նոր տեսանկիւնէ մը դիտուած, ներկայացնել ամբողջ մարդկութիւնն ու հայ ժողովուրդը յուզող ժամանակակից կարգ մը շատ հրատապ, նգնաժամային խնդիրներ:

Ս. Թ.

ՍԱՀԱԿ ԹՈՒԹՅԱՆ

Նորայր հագիւ քուն մտած էր երբ կիսարթուն եղողի ուշքով անդրադարձաւ թէ արտասովոր հօգուածներ երկու բազուկներ զինք կը տանէին՝ իրեն անձանօթ կերտուած քով ու կարծէք օդէն կախ, բոլորակաձեւ վիթխարի փոխադրասարքէ մը ներս: Ամենադոյզն չափով անտրամադիր կամ անհանգիստ չզգաց՝ իր անկողնէն վերցուելու պահուն: Կամ, աւելի ուշ, արթննալու ճիգ մը կամ փորձ մը ընելու թելադրութիւնն իսկ որեւէ կերպով չխռովեց իր ենթագիտակիցը՝ երբ բամպականման սպիտակ ամպերու վերեւ ծփացող արտասովոր փոխադրասարքը մեղմ բաց խոր բզզիւնով մը ուղղաձիգ թռիչք առաւ աւելի վեր, դէպի անջրպետ: Հնարաւորութիւնը չունէր, նոյն ատեն, գէթ մօտաւոր չափով գնահատելու այն ժամանակահատուածը որ անցած ըլլալու էր՝ հասնելու համար իր ուղեւորութեան վերջնակէտը - որուն վայրը կամ երկրէն ունեցած հեռաւորութիւնը հետեւցնելու կամ կուսակու որեւէ միջոց չունէր:

Ամէն պարագայի, իրեն այնպէս թուեցաւ - աւելի ճշգրտօրէն դատելու կարելիութիւն չկար - թէ յարաբերաբար կարճ ժամանակ ետք արդէն կը հանգչէր բոլորովին տարբեր սենեակի մը մէջ: Հանգիստ էր նորատեսակ անկողինը որ կը թուէր թէ իր մարմնին ամբողջ ջակակ կերպընկալման համար յարատեւ ու մեղմ ձեւափոխման մէջ էր՝ առ ի պատասխան իր ամենաչնչին դիրքափոխութիւններուն եւ նոյնիսկ մտածումներուն: Իսկ պատերու գոյններն ու զարդարանքները եւս անզգալի փոխանցումն երով կը պատասխանէին դիտողի աչքերուն՝ տեսողական ամենէն հանգիստ ալիքները հասցնելով անոնց:

ՏԻԵՉԵՐԱՊԵՏԻՆ ՄՕՏ
Նորայր թեթեւօրէն ցնցուեցաւ ընդոստ: Չզաց թէ խաղաղ աչքերով զինք հանդարտօրէն կը դիտէր հսկայակազմ ծերունի մը որ, անկողինն մօտ նստած, դանդաղօրէն կը շոյէր գրեթէ մինչեւ մէջքը հասնող իր մօրուքը:
- Ես Նոյ Նահապետն եմ, - իր տարիքին անյարար առոյգ ու կտրուկ շեշտով յայտարարեց ծերունին, որու սուր նայուածքին մէջ ժպիտի նմանող առեղծուածային արտայայտութիւն մը կը խա-

ղար ինքնեկ գուարճանքով:
Ծերունի երկարամօրուսը հանդարտօրէն տեղաւորուեցաւ բազուկներուն վրայ: Անգամ մը եւս մինչեւ ծայրերը շոյեց իր պատկանելի մօրուքը: Երկրային առումով սովորականէն բաւական երկար չունէր քաշեց:

- Ես քու հեռուոր նախահայրն եմ, - շարունակեց ան: - Աւելի քան չորս հազար տարիներ առաջ, Մեծ Զրհեղելի Չուրերու մէկ տարուայ երկարատեւ տեղատուութենէն ետք, երբ իմ ազատ արձակած աղանին վերադարձաւ՝ ձիթենիի տերեւը կտուցին, ես լացի իմ ուրախութենէն եւ տրոմութենէն միաժամանակ: Այո, իմ եւ հարազատներուս կեանքերը փրկուած էին, սակայն քանի անմեղներ կորան՝ յանցագործներու կողքին: Իսկ երբ իմ արձակած երկրորդ աղանին ամբողջ շաբաթ մը չվերադարձաւ, ես գիտցայ թէ Չուրերը քաշուած էին վերջնականապէս: Այն ատեն առաջին անգամ ըլլալով դուրս ելայ՝ Արարատի վրայ կայք հաստատած տապանէն ու ոտք դրի անոր հիւսիսը արարատեան դաշտի օրհնեալ հողի վրայ: Այնտեղ ալ մնացի կեանքիս մնացեալ երեք հարիւր յիսուն լուսնային ամիսները - այդ ամիսները տարիներ կը կոչէինք, քանի դեռ տեղեակ չէինք արեւի շուրջ երկրի պտոյտէն, որու միջին տեւողութեամբ դուք կը չափէք ձեր արեգակնային տարին: Ամենայն դէպս, հոն մնացինք ես ու զաւակներս, ինչպէս նաեւ անոնց զաւակներն ու ընտանիքները իրենց թոռներով ու ծոռներով: Առանց դադարի աշխատեցանք: Հրաշալի հողը մեզի բացաւ իր բոլոր զաղանիքները որոնց բանալին էր մեր ճակտին քրտինքը: Այգիներու, պտղաստաններու, հացահատիկի արտերու եւ բազմապիսի կենդանական ազարակներու վերածեցինք մեր այդ նոր ոտք դրած երկիրը զոր մեզմէ ետք եկող սերունդները Արարատու կամ Ուրարտու կոչեցին:

Աչքերը արագ շփեց Նորայր, որպէսզի ինքզինք համոզեր թէ տեսած-լսածը երազ մը չէր: Երեւոյթին մէջ անսահմանելի բան մը կար, թէեւ, որ իրեն կերպով մը կը յուշէր թէ դիմացինը միտք ու ոսկորէ շինուած կերպարանք ունէր ամբողջութեամբ: Երկարամօրուսը անմիջապէս գուշակեց իր խօսակիցին շփոթը: Որեւէ յամեցող կասկած փարատելու համար, եր-

կարեց իր ձեռքը եւ ամուր սեղմեց Նորայրի աջ ափը:
- Ես ձեր եւ իմ երկիրը ձգեցի ասկէ շուրջ չորս հազար հինգ հարիւր տարիներ առաջ՝ երկրային ժամանակով, - ըսաւ ան: - Ճիշտ ժամանակահատուածը որոշելու խնդիրը քիչ մը բարդ է, քանի իմ բազմաթիւ տիեզերագնացութիւններուս պատճառով ժամանակի տարբեր շրջաններէ կ'անցնիմ մոլորակէ մոլորակ, աստղէ աստղ, կաթնածիրէ կաթնածիր: Այս բարդութիւնը՝ դեռ առանց նկատի առնելու ժամանակի չափի տեւական փոփոխութիւնները որոնք յառաջ կու գան տիեզերանաւերու արագութեան եւ արագացման-դանդաղեցման անընդհատ փոփոխութիւններու հետեւանքով՝ յարաբերականութեան ծանօթ հին տեսութեան համաձայն, զոր մենք հիմա ամբողջական վերատեսութեան ենթարկած ենք եւ արդիականացուցած՝ համատիեզերական նորագոյն տուեալներով: Ամէն պարագայի, անցնիմ իմ բուն նիւթիս: Իմ երկրային մահուանս օրը, երբ յուղարկուողները իրենց սուները վերադարձան, ես անշունչ վիճակով առանձին էի դամբանիս մէջ: Նոյն պահուն տիեզերանաւ մը կը սաւառնէր արարատեան դաշտին վերեւ: Եկած էին ստուգելու Մեծ Զրհեղելին վերապրողներու վիճակը: Անոնք ցերեկը վերէն նշմարած

էին իմ յուղարկուողութիւնը: Քիչ առաջ քեզ հոս փոխադրող նոյն լուսեղէն էակներէն խուճմբ մը զիս տարին իրենց տիեզերանաւը:
Այս խօսքին վրայ, երկարամօրուսը ցոյց տուաւ քիչ անդին կանգնած տասնի շուրջ լուսեղէն ուղղաձիգ սիւներու մշտաշարժ խուճմբ մը: Նորայր ենթադրեց թէ անոնք զբաղած էին՝ իւրաքանչիւրը իրեն վստահուած աշխատանքով: Այնքան արագ կը շարժէին եւ իրարու գրաւած տեղերը կը փոխթափանցէին որ իւրաքանչիւրին ինքնութիւնը կ'այլափոխուէր անընդհարտ - գիշերը լուսնի լոյսին տակ ծովու մակերեսին ծփացող յարաշարժ հայէլիներու նման թերեւս:
Ապա շարունակեց.
- Զիս ինամելէ, մարմինս վերակառուցելէ եւ վերստին կեանքի կոչելէ ետք, բաւական երկար տեւեց տիեզերագնացութիւնը: Ծամբորդութեան աւարտին զիս առաջնորդեցին Տիեզերապետին մօտ: Դուք երկրացիներդ բաւական տարօրինակ պատկերացումներ եւ առասպելներ հիւսած էք իր մասին: Կարելի է շատ երկար խօսիլ այս առնչութեամբ, բայց առայժմ միայն մէկ բան կ'ուզեմ շեշտել: Տիեզերապետը ներկայացնել փորձող երկրային-մարդկային համար-

Շար.ք էջ 17

ՀԱՅՐԱՈ՛Վ Է

Կապակերպութիւն 2 արարող
Հեղինակ՝ ՌԷՅ ԳՈՒՆԻ
Քենադրիչ՝ ԳՐԻԳՈՐ ՍԱԹԱՄԵԱՆ

ԿԵՐԱԿԵ, ՓԵՏՐՈՒՄ 15 - ԿԱԼԿԱ - ԺԱՄԸ 5:00-իս, \$50

Շարք, Փետրուար 7, 21, 28 - Ժամը 8:00-իս
Կիրակի, Փետրուար 8, 22, - Ժամը 6:00-իս
Շարք, Մարտ 7, 14 - Ժամը 8:00-իս
Կիրակի, Մարտ 1, 8, 15 - Ժամը 6:00-իս

ՄՈՒՏՔԻ ՆՈՒՆԸ՝ \$20

Հ.Բ.Բ. Մամուկեան Կեդրոնի Մշակութային Համալիր
2485 E. Mountain Street, Pasadena

Տոմարը կարելի է պատմող
* Հ.Բ.Բ. Գրասենեակ 626-794-7942
* Ապրիլ Գրատուն 818-243-4112 * Պերճ Գրատուն 818-244-3830
* Հ.Բ.Բ. Մամուկեան Տեմիքեան Վարժարան 818-883-2428

**Մարտ 8-ի ելոյթը կը հովանաւորէ
Նոր Սերունդ Մշակութային Միութիւնը
818-391-7938**

ԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ

ՀԱՅՐԱ Ո՞Վ Է

Կատակերգուծիւն՝ 2 արար Յեղինակ՝ Ռէյ Գուճի Բենադրիջ՝ Գրիգոր Սաթամեան

S.Ա. ՎԱՆԱՏՈՒՐ

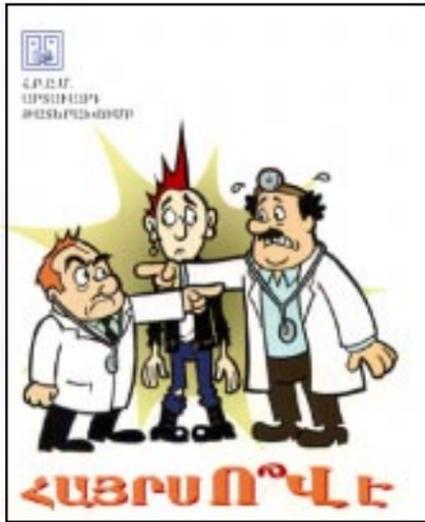
Մեծ ուրախութեամբ դիմաւորեցինք Հ.Բ.Լ.Մ Արտաւազգ թատերախումբի «Հայրս Ո՞վ է» կատակերգութեան կայաներկայացումը, որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 15, 2009, կ.վ. ժամը 5.00ին, Հ.Բ.Լ.Մ Ալեք Մանուկեան Կեդրոնի Մշակութային Համալիրին ներս, երբեմնի, որպէս Աւետարանական հոգեւոր ժողովատեղի ծառայած սրահին ներս: Յայտնենք, որ «Արտաւազգ» թատերախումբը իր Փետրուարի 7, 2009-ին սկսած ելոյթները պիտի շարունակէ մինչեւ Մարտ 15, 2009-ը:

Թատերագիրը, Ռէյ Գուճի, անծանօթ անուն մը չէ մեր համայնքին համար: Գրիգոր Սաթամեանի յաջող բեմադրութեամբ, «Արտաւազգ» թատերախումբը ներկայացուցած էր Ռէյ Գուճիի «Երկու Կնիկ, Մէկ Էրիկ» կատակերգութիւնը, 2003-ին: Ան, իբրեւ հիմնադիրը The Theater of Comedy Company-ի, իբրեւ դերասան, բեմագրիչ եւ թատերագիր, մեծապէս գնահատուած արուեստագէտ մըն է Broadway-էն Լոնտոն եւ աշխարհի չորս ծագերը: Անոր թատերգութիւնները թարգմանուած են քսանէ աւելի լեզուներու:

«Հայրս Ո՞վ է» կատակերգութեան նիւթը, որքան ալ երգիծախառն, գուարթ, շատ յաճախ անգուսպ ինդուք յառաջացնող բովանդակութիւն ունեցած ըլլայ, չի դադիր, նաեւ, բարոյա.ընկերա.հոգեբանական խնդիրներ մատնանշելէ: Օրինակ, իր հայրը փնտռող 17 տարեկան պատանի Սեւակ (Արի Լիպարիտեան), ընկերութեան վաստակը ըլլալու աստիճան կը գազանանայ, կը գազայգրկուի եւ իր պոռուք.պոռուքով սոսկում կը պատճառէ շրջապատին: Սրունքներուն արանքին ազգային ուժեղ հարուած տալով, ան խոշտանգած էր Ոստիկանը (Արամ Մուրադեան): Մեր արդի օրերուն, այս կարգի տխուր հոգեբանական եւ ընկերային հոգեվիճակներ, լայն տարածում կը ստանան նաեւ մեր համայնքին ներս, ամուսնալուծումներու եւ ալ կենցաղային հանգամանքներու բերումով:

Նուազ տրամաթիքական վիճակ չէր պարզեր Անի Էգաճեանի (Արփի Սամուէլեան) հետ ամուսնացած Բժշկապետ Տոքթ. Դաւիթի (Ռուբէն Հարմանտայեան) ծիծաղելի կացութիւնը: Ան, 17 տարիներ առաջ իր հիւանդանոցին մէջ աշխատող հիւանդապահուհի Յասմիկին (Մարո Աճէմեան) հետ սիրաբանած ըլլալով, ապօրէն ծնունդ տրուած էր Սեւակին: Սեւակ ներկայիս կ'ուզէր գիտնալ թէ ո՞վ էր իր հայրը:

Նուազ ցաւալի հոգեվիճակ չէր, բարեմիտ եւ հոսանքն ի վար բշուող Տոքթ. Դաւիթին գործընկեր եւ բարեկամ՝ Տոքթ. Յովնանի (Ալեքս Խուրշիտեան) դրութիւնը: Դէպի քանդում գացող Տոքթ. Դաւիթի ընտանիքը փրկելու համար՝ Տոքթ. Յովնան ընդունած էր Սեւակին հայրը կոչուելու, Տոքթ. Դաւիթի առաջարկութիւնը, որ կատակերգութեան ավարտին, փրկութիւն պիտի ըլլար բոլորին, նաեւ իրեն համար: Ան պիտի կազմէր իր ընտանիքը, ամուսնանալով Սեւակին մօր, նախկին բոյժքոյր Յաս-

միկին (Մարո Աճէմեան) հետ, իսկ Սեւակ, իր հայրը գտած ըլլալու հրճուանքը պիտի ապրէր, անշուշտ:

Ինչ կը վերաբերի կատակերգութեան խորքին փոքր ընկերային տիրաւիթ բարոյական տագնապներուն, որոնք յուզումներ կրնան պատճառել՝ դիտել տանք, թէ «Արտաւազգ»-ի վաստակաշատ, յարաբերաբար փորձառու եւ նորավարժ դերակատարները, որոշակի սահուն, համոզիչ եւ հաճոյալի խաղարկութեամբ մը յաջողեցան արժեւորել, նաեւ արդարացնել, Հեղինակ՝ Ռէյ Գուճի «Հայրս Ո՞վ է» կատակերգութեան գուարճացուցիչ ինքնութիւնը, որ անզուսպ, ինչպէս կ'ըսեն, «կուշտ ու կուռ» խնդալու եւ գուարճանալու մնայուն առիթներ ստեղծեց ներկայ հանդիսատեսներուն, պատշաճութեան սահմաններէն ներս: Ի վերջոյ, արուեստը սահմանուած է բարձրացնելու ժողովուրդի ճաշակի մակարդակը: Ան գոհ պէտք չէ երթայ ներկայ շուկայական պահանջը բաւարարող շահադիտական փոխըմբռնումներու, երեւոյթ՝ որ շրջանէ մը ասդին կ'աղմկէ մեր թատերական հրապարակը, յանուն սխալ ըմբռնուած նորարարութեան:

Այս կապակցութեամբ, պիտի արժէր առանձնաբար գնահատել եւ շնորհակտել «Արտաւազգ»ը եւ անոր արժանաւոր Բեմագրիչ Գրիգոր Սաթամեանը, որոնք հայ մշակուցին ու հայապահպանման գաղափարախօսութեամբ, սերտօրէն կառչած կը մնան իրենց թատերական առաքելութեան:

Նաեւ, պիտի արժէր ողջունել «Հայրս Ո՞վ է» կատակերգութեան մէջ դերեր ստանձնած դերակատարները՝ Ալեքս Խուրշիտեանը, Ռուբէն Հարմանտայեանը, Արի Լիպարիտեանը, Արամ Մուրադեանը, ինչպէս նաեւ Մարո Աճէմեանը, Գէորդ Քէօզկէրեանը, Յարութիւն Տէրվիշօղլեանը, անշուշտ, առանց բացառելու խօսումնալիցներ՝ Սարմէն Քէշիշեանը, Արփի Էմիրզեանը, Նարինէ Աւագեանը եւ Ազնիւ Սերայտարեանը, որոնք, հակառակ կարգ մը հասկնալի պատճառներով արձանագրած բացթողումներուն, իրենց համարձակ, ինքնավստահ եւ սահուն դերակատարութեան համար: Անոնք, իրենց այս նոր կատարողութեամբ, յաջող նոր ներդրում կատարեցին «Արտաւազգ»-ի հարուստ խաղացանկէն ներս:

Մեր գնահատանքի խօսքը կ'երթայ նաեւ բեմի ետին գործող աջարհեստավարժ նուիրեալներուն,

Շաբ.ը էջ 17

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՀԱՅ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԵԶ

ՏՕԳԹ. ԱՐԱ ԻՍԿԻԿԵԱՆ

Երեքշաբթի, 17 Փետրուար, 2009 թ. վարժարանի Փալմ փողոցի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ «Վարդանանց Շաբաթ»-ի առաջին հանդիսութիւնը: Այդ առաւօտ բեմը տրամադրուած էր նախադպրոցական բաժնի փոքրիկներուն: Բաժնի վարիչ Տօքթ. Մէրի Իսկիկեանի

Հինշաբթի 19 Փետրուար, 2009 թ. մեր հանդիսութիւնները շարունակուեցան, այս անգամ Մէյսոն Լէյնի մէջ: Հանդիսութիւնը սկսաւ հայկական Տհոյ-Չուոնայով: Նախակրթարանի եւ բարձրագոյնի աշակերտները իրենց ծնողներուն հետ միասին, վաղեմեցիկ հայկական երաժշտութիւն նաեւ հայկական եւ արեւելեան ճաշատեսակներ:

բացման խօսքէն ետք, բեմը տրամադրուեցաւ երեք տարեկան խումբի մանուկներուն, որոնք վարդանանց տարազներով, իրենց ուսուցչուհիներու առաջնորդութեամբ, գեղեցիկ երգերու շարքով մը ու-

Հանդիսութեան պաշտօնական մասի բացումը կատարեց տնօրէն պրն. Շահէ Կարապետեան: Ինչպէս նախորդիւ, այս տարի եւս հանդիսութեան պատասխանատուն էր Տիկ. Սոնա Պատալեան: Անոր առաջ-

րախացուցին ներկաները: Ապա բեմ բարձրացան չորս տարեկան խումբի աշակերտները, նոյնպէս խորհրդանշական տարազներով եւ նոյն յաջողութեամբ կատարեցին երգերու երկար շարք մը: Ներկաները համոզուեցան, որ մեր մանուկները այս տարիքին իսկ ընկալած են ու կը հպարտանան Վարդանի եւ իր ընկերուն անձնուրաց գոհողութեամբ: Անոնք իրենց շնորհակալակն խօսքերը ուսուցչուհիներուն ուղղելէ ետք, գոհունակ մեկնեցան:

նորդութեամբ, Հինգերորդ դասարանի աշակերտները պատշաճ հանդերձանքով, ներկայացուցին Վարդանի եւ իր ընկերներու մասին թատերախօսութիւն մը: Այդ կենդանի պատկերներուն եւս միաձուլուած էին իւրաքանչիւր դասարանի խմբային երգերն ու ասմունքները: Բոլոր խմբերներուն առաջնորդն էր պրն. Արտաշէս Սինանեան իսկ երգեհոնով կ'ընկերակցէր:

Շաբ.ը էջ 17

833 W. Glenoaks Blvd. Glendale, CA 91202 (818) 240-0065

Dr. Missak Ekmekdjian
Chiropractor

Dr. Anahid Ekmekdjian
Chiropractor

Մեծահասակներու եւ մանուկներու Քայլափոխարկի բաժնում:
Գլխացաւ, վզի, մէջքի, յօդոցի եւ մկանային ցտեղի:
Ինքնաշարժի վթարի նեւրոլոգիկ պատճառով
վնասուածքներու բաժնում:

Ձեր առողջութիւնը մեր մտահոգութիւնն է

Massis Weekly

Volume 29, No. 06

Saturday, FEBRUARY 28, 2009

Human Rights Watch Slams Armenian Police For 'Excessive Use of Force'

NEW YORK -- The Armenian authorities used "excessive" force to suppress last year's post-election protests in Yerevan and failed to conduct an impartial investigation into the unrest, a leading international human rights organization said on Wednesday.

In a 64-page report, New York-based Human Rights Watch (HRW) detailed the deadly clashes between security forces and opposition protesters that occurred on March 1, 2008 and the ensuing arrests and trials of opposition members and supporters.

"It is clear from multiple accounts that at various times police deployed excessive use of force, beating demonstrators who were not behaving aggressively, and some of the police use of firearms appears to have been indiscriminate or disproportionate," said the report. "The fact that police were themselves under attack at times does not excuse those incidents where their own use of force was excessive."

The HRW was particularly critical of the "overly aggressive" police actions against thousands of opposition supporters who barricaded themselves outside the Yerevan mayor's office on March 1 hours after the opposition tent camp in the city's Liberty Square.

"While the main demonstration continued peacefully behind the barricades, a group of protestors began attacking the police, and a number of the fatalities seem to have occurred as a result," read its report. "Whereas some shootings appear to have occurred when the police were under direct attack, it appears police also shot at protestors deliberately and in-

Armenian police beating protesters during March 1, 2008 rally

discriminately in circumstances where there is no evidence that lethal force was justified."

"The Armenian authorities' response to the March 1 events has been one-sided," added the report. "While they have investigated, prosecuted, and convicted dozens of opposition members, sometimes in flawed and politically motivated trials, for organizing the demonstration and participating in violent disorder, they have not prosecuted a single representative of the authorities for excessive use of force."

The respected watchdog urged Armenia's Office of the Prosecutor-General to launch a credible inquiry and determine "whether law enforcement officials acted within limits set in national and international law for crowd control." "This investigation should also cover the allegations of ill-treatment of people detained in connection with their participation in the March 1 events," it said.

"The full picture of what happened almost a year ago in Yerevan has yet to emerge," said Giorgi Gogia, researcher at Human Rights Watch and author of the report. "This much is clear: at various times on March 1, security forces used excessive force against demonstrators."

2008 Seen As 'Worst Year' For Armenian Media

YEREVAN -- Press freedom in Armenia slumped in 2008 to the lowest level observed since the country's independence, a Yerevan-based media watchdog said in an annual report released on Tuesday.

"Whenever the political situation in the country escalates, as a rule, attacks on mass media become more frequent," read the report by the Committee to Protect Freedom of Speech said. "But 2008 was unprecedented not only in terms of the number of violations of the rights of journalists and media outlets but also the imposition of censorship on mass media."

The report referred to an effective government ban on independent reporting that was part of a three-week

state of emergency imposed in Yerevan following the March 1, 2008 deadly clashes between opposition protesters and security forces. Most Armenian newspapers chose to suspend publication, refusing to agree to a government censorship of their content.

The report denounced the censorship as illegal and unprecedented. "Never before had there been such strict censorship in this country," said Mesrop Harutiunian, a Committee to Protect Freedom of Speech expert. He cited this as a key reason why he considers 2008 the "worst year" for the local media.

The Committee also reported a sharp rise in violent attacks on Armenian journalists. It registered 18 such incidents in 2008.

Armenian Activists Protest Over Screening of Racist Documentary in Turkey

ISTANBUL (AFP) -- Armenian and other rights groups called for action Saturday over Turkish school screenings of a controversial documentary on the Ottoman mass killings of Armenians, charging that the film incited racism and enmity. The call follows an outcry in the small Armenian community following reports last week that the education ministry had asked school teachers to show the documentary to students and file reports on the result of the screenings.

The documentary, called "Blonde Bride - The True Face of the Armenian Question," has come under fire for taking Turkey's official line that Armenians were not the victims of genocide at the hands of Ottoman Turks in 1915-1917.

The film has also been criticized for violent images of Armenian gangs attacking Turks and piles of corpses it says were of Turks killed by Armenians.

"This documentary is a propaganda film ... It is not only biased and hostile but also provocative and openly racist," said a declaration signed by seven rights organizations, among them Armenian foundations and the Helsinki Citizens' Assembly. The film "has been made to poison people's souls and to turn Turks and Armenians into enemies," it said.

It called on the education ministry to launch an internal investigation and "expose and punish" those behind the order for school screenings.

Turkish Nationalist Charged Over 'No Jews, No Armenians' Placard

"No Jews or Armenians are allowed through this door. Dogs are free to enter"

ANKARA -- The head of a Turkish nationalist group could face up to a year in jail after being charged over a placard he put in his office barring Jews and Armenians from entering, the Dogan news agency reported this week.

"No Jews or Armenians are allowed through this door. Dogs are free to enter," read the sign that Niyazi Capa, general manager of the Osman Gazi Culture Federation, placed in the window of his office of the central Anatolian city of Eskisehir in January just after the Israeli military began its three-week operation in Gaza.

Prosecutors have now charged Capa with "discrimination on the basis of race or religion", a crime punishable by between six months and one year

imprisonment.

Dogan said that Capa had denied the charges, telling prosecutors investigating the case that he was not a racist and that he had no problem with Armenian or Jewish people.

Capa said that the sign's reference to Armenians was in response to a recent campaign by Turkish intellectuals to apologize for the massacres of Armenians by Ottoman Turks during the First World War. Capa defended his sign saying it was similar to one posted at the door of a concert in France by the American rock band "System of a Down". Members of the band have in the past denied ever having posted such a sign.

Capa's trial will start at an Eskisehir magistrates court later this year.

Azerbaijan Says 3 Soldiers Killed Near Karabakh

BAKU -- Three Azeri soldiers have been killed and one wounded since Friday in incidents near Nagorno-Karabakh, the Azeri Defense Ministry said on Monday.

Two were killed by a landmine on Friday. Another died and one was wounded in weekend clashes with Armenian soldiers over their tense front line.

"As a result of violations of the ceasefire by the Armenian side, from February 19 to 22 three Azeri soldiers died," an Azeri Defense Ministry spokesman told Reuters. Azeri ANS television reported four had died and one was wounded.

Nagorno-Karabakh's authorities reported "ceasefire violations", including sniper fire, through Saturday, saying its soldiers had been forced to return fire. There were no Armenian casualties.

Commentary on Thomas De Vall's Report: “The Karabakh Trap: Threats and Dilemmas of the Nagorno Karabakh Conflict”

In the middle of January Thomas de Vaal's report “The Karabakh Trap: Threats and Dilemmas of the Nagorno Karabakh Conflict” was published in a number of Azerbaijani internet resources (as it was mentioned in the foreword to the report, it is the rough draft for discussion).

The report covers the force majeure scenarios of the development of the Azerbaijani-Karabakhi conflict and gives a number of recommendations both to the Armenian and Azerbaijani parties, as well as to the mediators. According to the author himself, his work aimed at persuading the parties that “neither of them can completely “win” in the NK conflict”.

In a wider context, the author's aim was to convince all the actors, involved in the Azerbaijani-Karabakhi conflict settlement process, of the necessity to change the present status-quo. The author's task was complicated by the fact that the current state of affairs, to this or that extent, suits both the parties directly involved in the conflict and the main centers of power. This circumstance influenced the arguments and theses brought by the author, which in most cases were of declarative character, were not corroborated with real facts and very often contradicted one another.

The author had chosen the “scare tactics” as a means of persuading the Armenian party. In particular, in the part “The situation in the region: the Armenian party” the author tried to describe the development prospects of Armenia in the darkest colors by using the following formulations: “Isolation of Armenia”, “Armenia's vulnerability within its closed borders”, “global economic crisis presents a real threat for Armenia”, “Russia stops subsidizing the gas exported to Armenia”, “ten-year development “boom” comes to an end”, etc.

Meanwhile the situation in Azerbaijan is described in a rather different way: “Azerbaijan is changing due to its rich oil reserves”, “the international reputation of the country is today much more influential”, “today Azerbaijan has 50 embassies abroad”, “a grandiose military parade took place in Baku”, “Azerbaijan demonstrates its newly-acquired military

might to the world”. The author compared the military potential of Azerbaijan and Armenia in the analogous manner.

Speaking about Azerbaijan the author has used such assertions as: “in 2008 the military budget of Azerbaijan exceeds the military budget of Armenia three times”, “Azerbaijan buys a great number of new equipment”, “American and Turkish instructors train the personnel”, etc.

Whereas Armenia was favored with only one positive evaluation – “deeper martial traditions exist in the Armenian Armed Forces, and they continue playing a leading role in the Armenian society”. However, it was immediately leveled with the statement

that “this, in its turn, brings to the corruption and distortions in the economy”. The assessment of the military might of a state is one of the actual tasks of military-scientific researches. The methodology of the solution of this task is not simple, as it deals with heterogeneous indices, characterizing various resources.

In the technical sense the correlation of the potentials of the two republics was reduced to the comparison of the air park of the air forces and the reactive systems of volley fire of high caliber, as a result of which the author came to the conclusion that “the technical basis of the Armenian air forces is much more modest”.

In the meantime the military might of any country involves several potentials: economic, scientific, military, moral-psychological and social. The author superficially touched only two of the above-mentioned potentials. Whereas it's hardly possible to get an objective assessment of the military might of Armenia and Azerbaijan, without analyzing the whole complex of the mentioned aspects.

With this comparison the author also tries to lead the key players to the idea that it is impossible to keep the status-quo in the future, as “the defeated party feels itself surer and surer and impatiently craves for changing it (the status) in its favor”.

Meanwhile, fearing that the analysis of the situation, suggested in this report, may somehow play into the hands of the revanchist forces in

Weathering the Storm: A Commentary on Armenia and the Economics of Defense

By Richard Giragosian
Armenianow.com

In a region that has only recently witnessed a war between Russia and Georgia, defense and security issues remain priority concerns. But over the past few years, the increase in defense spending among the countries of the region has raised new concerns over the implications from such an arms race.

In addition, there is a related worry over the long-term impact from such a militarization of the region, especially for Armenia, as Azerbaijan has been using its oil wealth to fuel ever-larger defense budgets. Most worrying for Armenia, the constant drone of Azerbaijan's militant rhetoric to “solve” the Nagorno Karabakh conflict by force has been bolstered by several years of billion-dollar-plus defense budgets. That combination of militant rhetoric and military spending now poses one of the most serious threats to regional security and stability.

Shared Concerns

For Armenia, the continued threats of war and sizable defense spending by Azerbaijan loom large in the minds of Armenian defense planners. Faced with the possibility for renewed war, some Armenian officials welcomed the 4 February decision during the Moscow summit of the Collective Security Treaty Organization (CSTO)—a body to which Armenia belongs—to create new “Collective Rapid Response Forces,” aimed at becoming “an effective tool in providing security” within the CSTO, in the words of Russian President Dmitri Medvedev.

According to General Haik Kotanjian, the head of the Armenian Defense Ministry's Institute for National Strategic Studies, the decision “creates a solid political, treaty-legal and military foundation” for the collective defense of CSTO members, including Armenia (see “Summit in Moscow” February 13 2009). According to Kotanjian, the planned formation of new rapid reaction forces will offer “a real mechanism of resisting aggression,” hinting at the threat to Armenia from Azerbaijan.

And for Nagorno Karabakh, which after Russia's recognition of the independence of Abkhazia and South Ossetia from Georgia, is now the sole remaining “frozen” conflict in the region, the threats posed by a re-armed and re-assertive Azerbaijan can not be ignored.

But Armenia should not be the only one concerned over such a threat to regional security. The international community should also be worried, especially since the August 2008 war in Georgia only demonstrated the vulnerability of the region's oil and gas pipelines from renewed hostilities.

In addition to the fragility of the regional energy infrastructure, there are also several broader economic considerations, of even greater and longer lasting concern.

The Fallacy of Economic Deterrence

First, it is now clear, as the war in

Georgia revealed, the flow of oil and gas from the Caspian through the region is hostage to the inherent insecurity of the countries of the South Caucasus. But such vulnerability is certainly not a new development, as Western attempts to develop Iraq's oil sector have failed repeatedly in the face of incessant instability, for only one example. What was different in the Georgian case was the utter failure of the “economic deterrent” that was presumed to underscore Western commitments to security in the region.

More specifically, although the war in Georgia interrupted the flow of oil and from the Caspian and halted pipeline operations, the response was surprising. Prior to the August war, many analysts expected that by virtue of the sizable Western investments in the regional energy sector, which included the massive Baku-Tbilisi-Ceyhan oil pipeline, Western oil companies would do all in their power to pressure their governments to take immediate steps to end the conflict. Yet there was no concerted pressure, neither from the Western oil companies nor the states often thought to act on their behalf.

The lesson of such empty “economic deterrence” suggests that in the event of a future conflict in the region, such as a war initiated by Azerbaijan, there should be no real expectation of an immediate or effective Western response. So much for the fallacy of British Petroleum exercising its influence over Azerbaijan to prevent war in order to maintain the flow of its oil supplies.

The Risk of Hostilities & the “Hostilities of Risk”

The second factor of defense economics is the relationship between the risk of hostilities and the “hostilities of risk.” Notably, there is an inverse relationship between an increasing level of the risk of hostilities and an increasingly hostile level of risk, affirmed by the fact that international capital may pull out of a region once it becomes too dangerous to operate or too unstable to protect investments.

Ironically, this rather basic business maxim poses more of a threat to Azerbaijan than to Armenia. It also means that by aspiring to replace Armenia as the region's dominant military power and threatening to retake Karabakh by force, Azerbaijan may soon face a worried group of investors who may decide that the risk outweighs the profit in Azerbaijan. And Azerbaijan is especially vulnerable to any downturn in investor confidence because of its over-reliance on foreign capital amid falling oil prices and due to a lack of industry beyond its energy sector.

Richard Giragosian is the director of the Yerevan-based Armenian Center for National and International Studies (ACNIS), and has worked as a consultant for various international organizations including the OSCE, World Bank, and regularly contributes to *Jane's*, *RFE/RL*, and *Newsweek International*, among other publications. Giragosian is a former professional staff member of the US Congress.

Continued on page 4

New Book:

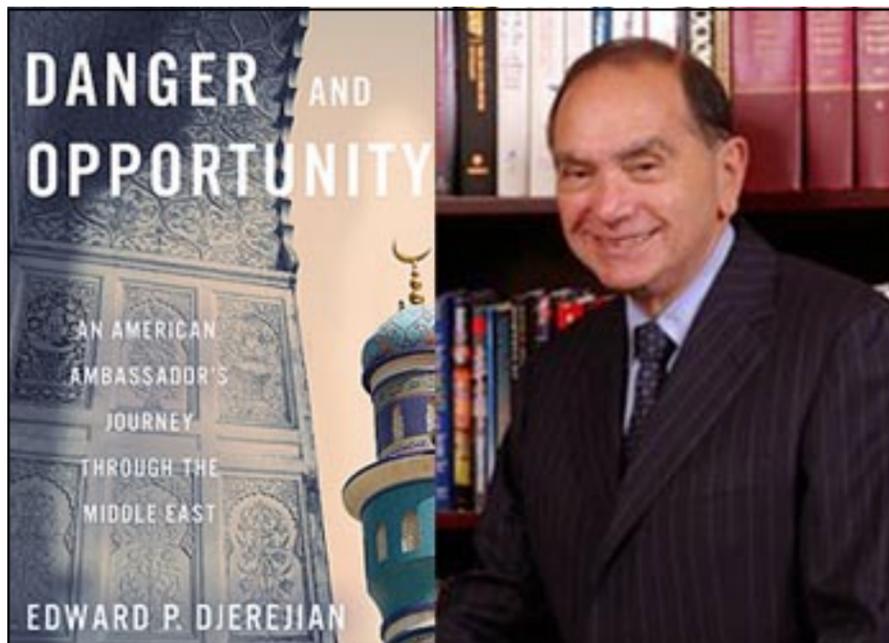
Former Amb. Edward Djerejian Outlines Solution to Crisis in Middle East

HOUSTON, TX -- In his new book, "Danger and Opportunity: An American Ambassador's Journey Through the Middle East" (Threshold Editions), former Ambassador Edward Djerejian, the only person to serve as ambassador to both Israel and Syria, outlines the numerous conflicts and possible solutions in the Middle East. He also criticizes U.S. strategy regarding this volatile region.

One example of this criticism is with regard to the United States' relationship with Afghanistan. He notes that after the U.S. helped expel Russian troops from Afghanistan, we lost focus and "outsourced our policy to our Pakistani and Saudi allies who facilitated the rise of Islamist radicals and the creation of al-Qaeda."

A career diplomat, Amb. Djerejian served eight presidents, both Democrat and Republican, from John F. Kennedy to Ronald Reagan to Bill Clinton. He is also the Founding Director of the James A. Baker III Institute for Public Policy at Rice University and recently served as an advisor to Secretary of State Colin Powell.

Djerejian wisely predicted as far back as 1992, that with the end of Communism, the next worldwide threat would be terrorism. He argued that "extremism and terrorism, wearing either a secular or religious cloak, would continue to threaten national security and world peace. The critical struggle of ideas between the forces of moderation and extremism in the Muslim World is a generational challenge, one

the U.S. can influence, but not decide," writes Ambassador Djerejian. "Terrorism is a lethal subset of the larger struggle of ideas between the forces of extremism and moderation and we must combat it with all means available to us."

"The struggle to determine the balance between tradition and the forces of modernity and change in the Muslim world will have to come from within a framework of their own culture and societies. This will take a strong political will and determination to get the job done. Our public diplomacy has lacked strategic direction since the end of the Cold War. The task now is to reinvent this role in an effective manner within the govern-

ment."

"We must learn from the successes and failures of the past and humility and courage to recognize where we have gone to restore the power and standing of the United States of America in the world as a unique experiment in democracy, liberty, and freedom. The stakes are simply too high."

In addition to serving as an ambassador, Edward P. Djerejian was Assistant Secretary of State for Near Eastern Affairs under Presidents Bush and Clinton, special assistant to Ronald Reagan and deputy press secretary for foreign affairs. Amb. Djerejian served as senior policy advisor for the "Baker-Hamilton" Iraq Study Group.

Georgian FM in Armenia: "There is no Problem of Javakheti"

YEREVAN -- During his two days visit to Armenia Georgia's Foreign Minister Grigol Vashadze has stated that "There is no problem of Javakheti, there is a socioeconomic problem in Javakheti, as well as other regions of Georgia". He insisted that the administration of President Mikheil Saakashvili has done a lot to alleviate the plight of the impoverished region's population in recent years.

"If somebody in Armenia thinks that people are better off in [Georgia's second largest city of] Kutaisi than in Samtskhe-Javakheti, then they are deeply deluded," Vashadze said. "I am ready to pay for your trip and take you [to Georgia] and show that."

"The problem is that the integration of Georgian Armenians into Georgia's public life is not going on at a pace desired by Georgia's Armenian community and government," he added.

Vashadze denied any political motives behind the recent controversial arrest of two Armenian activists in the regional capital Akhaltsikhe on espionage charges. "Their rights are protected," he said. "Lawyers are working for them."

Armenia's Foreign Minister Nalbandian said the Armenian government is monitoring the high-profile case and has already received relevant explanations from the Georgian side. "The matter is being investigated and as Mr. Vashadze said, things will probably clear up after the investigation is over," he said.

To See Vanadzor Come Alive

Special from Arthur Hagopian

The sprawling house is long gone, along with the dairy that his father ran in the Armenian Quarter of the Old City, but the memories (and tastes) Sarkis Bedevian has of his childhood in Jerusalem no doubt still linger. The sprawling house, a stone's throw from the 500-year-old walls of the Old

that used to ferry the fresh milk from the Mount of Olives.

"Miger," as the Bedevian patriarch, Megerditch, was popularly known, ran his empire almost single-handed, but Sarkis and his brother Khatchig were there to lend a hand. The discipline helped define the future course his life would take, and planted in him the seeds of the spirit of sharing

Sarkis and Ruth Bedevian in Vanadzor

City's Zion Gate (one of seven that punctuate the walls), has been bulldozed and replaced by a block of flats. And there is not the slightest trace left of the dairy. Gone are the vats and the fridges, the dairy stalwarts Mariam and her son, Dahdah. And the donkey

that has blossomed into grand philanthropy.

With his equally dedicated and devoted wife, Ruth, by his side, Sarkis now shuttles back and forth between the US, where he currently lives, and his Armenian homeland, seeking av-

The new church St Gregory of Narek in Vanadzor

enues of contribution.

One of their greatest joys and accomplishments has been the construction of a church, St Gregory of Narek, in picturesque Vanadzor, a picture postcard town nestling between two mountain chains in northern Armenia.

"Basically, we chose the city of Vanadzor because there was one small church (built sometime in the 1800's) that accommodated about 50 people," Ruth explains.

Vanadzor's population expanded rapidly during the 70 years of Soviet rule because the Soviets built a large chemical factory and workers were needed. "Therefore, the population was quite deprived of any traditional exposure to the national church," Ruth

notes.

"On our frequent visits, we felt the 'Russification' of the populace in the northern part of Armenia. Being the third largest city with a population of about 120,000 Vanadzor was deserving of its own large church. Sarkis and I agreed that it was vitally necessary now that Armenia is free and independent," she says.

"For 70 years these people had been denied religious freedom - now they are able to return to their spiritual roots and blossom," she adds. Sarkis and Ruth had decided to build the church some years ago when they met the Catholicos of all Armenians (the Vehapar) informally in New York

Continued on page 4

California State University, Fresno Armenian Studies Program Dr. George Bournoutian to Give Three Public Lectures

FRESNO -- Dr. George Bournoutian, Henry S. Khanzadian Kazan Visiting Professor of Armenian Studies at Fresno State, will be giving three public lectures on "The Armenian Church Under Foreign Rule," during the Spring 2009 semester.

All of the lectures will be held in Room 191 of the University Business Center on the Fresno State campus. Admission to all lectures is free.

The first lecture on "The Armenian Church Under Persian Rule: 1600-1800" will be held at 7:30PM on Tuesday, March 3, 2009. A welcoming reception will be held for Dr. Bournoutian from 6:30PM-7:30PM in the University Business Center.

Dr. Bournoutian will discuss the role of Etchmiadzin vis-à-vis the various Persian rulers after Erevan was conquered by Persia from the Ottomans. The political, social, and economic dealings of the Church with the Persian shahs and governors will be examined. The lecture is co-sponsored by the National Association for Armenian Studies and Research.

A vital source for the information of this period is *Jambr*, a volume compiled by Catholicos Siméon of Erevan. Dr. Bournoutian has just published the first English translation, with extensive annotations, of this important

work, as part of the Armenian Studies Series of Mazda Press. *Jambr* will be available for purchase at the March 3 lecture.

Dr. Bournoutian's second lecture will be held Tuesday, March 24, and the third lecture will be held on Tuesday, April 21. Details on these lectures will follow in a future article.

Dr. Bournoutian has extensive teaching experience, having taught Eastern European and Middle Eastern history at Iona College since 1989. He has taught as a visiting professor at Columbia University, New York University, the University of Connecticut (Stamford, Storrs, Hartford), Rutgers University, Tufts University, and Ramapo College.

Dr. Bournoutian is the author of seventeen books, and dozens of peer-reviewed articles in journals and encyclopedias, including the *Journal for Iranian Studies*, *Encyclopedia Iranica*, and the *Journal for the Society for Armenian Studies*. His latest books include *Tigranes II and Rome* (2007), *The Travel Accounts of Simeon of Poland* (2006), and a *Concise History of the Armenian People* (revised and enlarged 5th edition) (2006).

Contact the Armenian Studies Program, 278-2669, for more information.

To See Vanadzor Come Alive

Continued from page 3

City to discuss what they could do to help the people of Armenia. "It happened that it was the day of our 39th wedding anniversary," Ruth recalls.

Part of the entire project at Vanadzor was the setting up of a youth centre, designed to accommodate up to 1,000 young people and help them hone their skills in art, music, gymnastics and sports. "It will be supervised under the Holy See of Etchmiadzin and it will join the network of Armenian General Benevolent Union (AGBU) sponsored youth centres that have emerged under the Vehapar's watchful eyes in Yerevan since Independence," Sarkis says. But the centre will also house a kitchen and dining room for seniors to "enjoy fellowship and a hot meal will also be provided for those in need."

"I have always been aware that one is remembered after death by what one does and has given while alive, but I don't want to wait for that day," Sarkis notes. "I want to give during my lifetime as my way of thanking God for what I have been blessed with and to also see the fruits of my labor," he adds.

To see Vanadzor come alive spiritually, will be the culmination of another of his and his wife's philanthropic efforts in the Motherland. Vanadzor had originally been known as Gharakilisa (Black Church), in memory of the 13th century church of

black stone that existed upon a hilly terrain on the site.

"In 1826, during the Russo-Persian War, the city was totally destroyed. It enjoyed some renewal when the railroad to Tbilisi was opened in 1899, but it wasn't until the Soviets brought industry to the area with the building of a large chemical plant and textile manufacturing that the population began to rapidly increase," Ruth adds.

In 1935, the Soviets renamed the city Kirovagan after the Russian Soviet leader Sergei Mironovich Kirov but following the collapse of the USSR and the establishment of the Republic of Armenia, it re-assumed its historic appellation. Sarkis has also been instrumental in helping restore the museum in Etchmiadzin that was built in the days of the great Armenian Vehapar, known as Khrimian Hayrig, a century ago and never put to use. The site will now house some of the Arshile Gorky collections and be open to the public.

But perhaps the crowning moment of Sarkis Bedevian's life came when he was invited by the Vehapar last September to act as Godfather during the blessing of the Holy Muron, in the enactment of one of the Armenian church's most sanctified ceremonies.

The memory will be with him every time he sits down to ponder what new endeavour he could launch to help his struggling countrymen.

NAASR to Present East Cost Premiere of J. Michael Hagopian's "The River Ran Red"

BELMONT, MA -- The National Association for Armenian Studies and Research (NAASR) will present the East Coast premiere of award-winning filmmaker J. Michael Hagopian's documentary *The River Ran Red* on Sunday, March 22, at 4:00 p.m., at the Mosesian Theater at the Watertown Arsenal Center for the Arts, 321 Arsenal St., Watertown, MA. This special event is made possible through a generous contribution by Peter and Minou Palandjian.

Culminating more than forty years of interviews with more than four hundred eyewitnesses to the Armenian Genocide of 1915, *The River Ran Red* is the final film of documentarian Dr. J. Michael Hagopian's trilogy "The Witnesses."

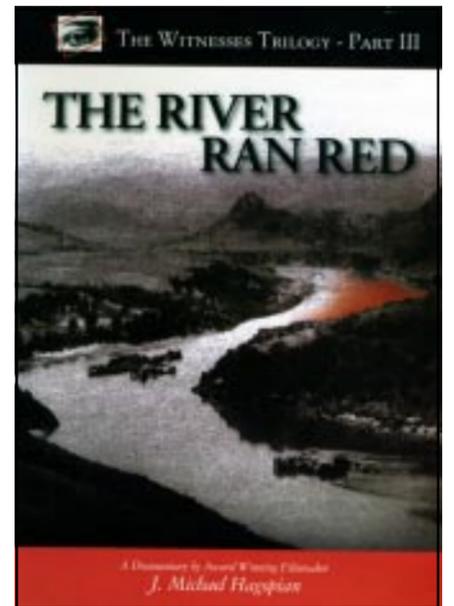
The River Ran Red is about Hagopian's epic search for survivors of the Genocide who were sent to their fate along the Euphrates River to the Syrian Desert and Der Zor. Footage from many interviews with survivors carried out over several decades gives the film tremendous power and immediacy.

J. Michael Hagopian is a pioneer in the effort to document the Armenian Genocide through films such as *The Forgotten Genocide*, *The Armenian Case*, *Where Are My People*, *Voices from the Lake*, and *Germany and the Secret Genocide*.

A post-screening panel discussion will include Dr. Hagopian joined by Prof. Taner Akçam, Kaloosdian/Mugar Chair in Armenian Genocide Studies and Modern Armenian History at Clark University, Dr. Bedross Der Matossian, Dept. of History, Massachusetts Institute of Technology, and Marc A. Mamigonian, NAASR Director of Academic Affairs.

Acclaimed and Pioneering Filmmaker

Born in Kharpert-Mezreh in Historic Armenia, Hagopian has explored his roots and the history of his people through the medium of film and won critical acclaim, including two Emmys for the writing and production of *The Forgotten Genocide*, the first full-length

feature on the Armenian Genocide. In all, Hagopian's work encompasses nearly 400 "witness" interviews and twenty years of research.

In 1979, Hagopian founded the non-profit Armenian Film Foundation to document Armenian culture and instill pride in Armenian youth worldwide. Since then, he has been leading the effort to raise funds and create the "Witnesses" trilogy on the Armenian Genocide.

Hagopian holds a doctorate in international relations from Harvard University and an undergraduate degree from University of California, Berkeley. Having left Armenia as an infant, he grew up in Fresno, California, before moving to Los Angeles as a teenager.

Admission to the event is \$10.00 (\$6.00 for students with valid i.d.'s). Tickets are available in advance at the NAASR Headquarters and will be on sale at the Mosesian Theater on the day of the screening. Advance purchase is recommended. Free parking is available in the adjacent Arsenal on the Charles parking garage.

More information about the film showing is available by calling 617-489-1610, faxing 617-484-1759, e-mailing hq@naasr.org, or writing to NAASR, 395 Concord Ave., Belmont, MA 02478.

"The Karabakh Trap: Threats and Dilemmas of the Nagorno Karabakh Conflict"

Continued from page 2

Azerbaijan, the author of the report warns against hasty conclusions: "To conclude with I would like to say that there is not any real military solution of the conflict for Azerbaijan and that the military aggression may lead to a catastrophe for the country".

Three possible scenarios of war have also been covered in the report. From the military viewpoint, the given modeling may hardly present

any interest, as it is of superficial character and contains general phrases.

On the whole, Thomas de Vaal, justifying his surname, under the cover of an expert-peacemaker practically calls Azerbaijan to unleash a new big war in the South Caucasus. Meanwhile, it seems to him that he and his like will not be responsible for anything. But he is mistaken...

The Analytical Service of the
NKR MFA

www.massisweekly.com
Updated every Friday

www.HayastanInfo.net
Armenian-English-German
News . Information . Comments

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԳՈՅԱՄԱՐՏԸ
451 ԹՈՒԱԿԱՆ

ԴՈԿՏ. Տ. ԶԱԽԷՆ Ա. ՔՀՆՑ.
ԱՐՁՈՒՄԱՆՆԵԱՆ

Հայ ժողովուրդի համազգային պարտքն է եղած եկեղեցական եւ ազգային բովանդակութեամբ չիշատակել Վարդանանց Հերոսամարտը որ տեղի ունեցաւ հայ Արշակունեաց թագաւորութեան անկումէն քիչ ետք՝ 451 թուականին: Հայոց թագաւորութիւնը վերջ գտաւ 428 թուականին եւ Պարսկաստան իշխեց հայոց վրայ մարզպաններ նշանակելով:

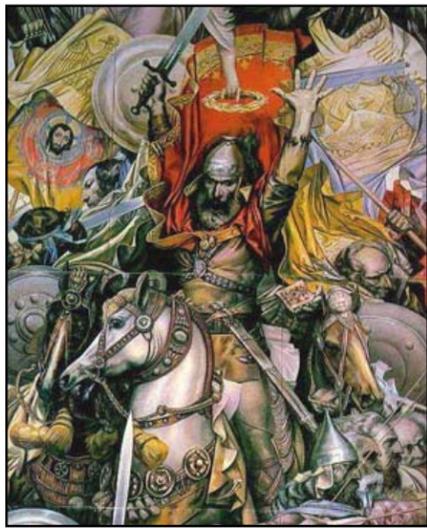
Նկատի ունենալ որ նախ եւ առաջ քրիստոնէութեան, ապա հայերէն այբուբենի ստեղծման եւ Աստուածաշունչ Մատենի հայերէն թարգմանութեան, եւ երրորդ՝ հայոց թագաւորութեան անկումին ընդհանուր պարունակին մէջ հարկ է տեղադրել ճգնաժամային այդ գոյամարտը, որ նոյն այդ երեք պատմական հանգրուաններու խաչմերուկին պատահեցաւ, Պարսկաստանի բռնութեան ներքեւ, եւ սակայն միշտ աստուածային նախաինամութեան ցոյց տուած ընթացքով:

Քրիստոնէութիւնը որպէս մեծագոյն պարգեւ տրուեցաւ Միաձին Որդուն իջմամբ Արարատեան դաշտ, որ մեծ Սուրբին բազմաչար Գրիգոր Լուսաւորչի խոր Վիրապէն դուրս գալով պետական կրօնք հռչակուեցաւ Տրդատ Գ հայոց թագաւորի հրովարտակով 301 թուին: Աստուած միջամտեց, կառուցանել տուաւ հայոց Մայր Եկեղեցին՝ Ս. Էջմիածինը: Աստուածային այցելութիւնները կրկնուեցան՝ պարգեւելու համար հայոց հայերէն գիրն ու հայերէն Ս. Գիրքը որոնց համար Միաձինը Քրիստոս գտաւ երկու անգուղակաւ սուրբերը՝ Սահակ Հայրապետն ու Մեսրոպ Վարդապետը: Իսկ աստուածային երրորդ այցով Ան կանչեց սուրբ մը եւս՝ Վարդան Մամիկոնեան, որուն յայտնեց թէ տալիք չունէր այս անգամ, այլ միայն առնելիք ունէր:

Վարդան պիտի կարողանա՞ր պաշտպանել առաջին երկու պարգեւները, հաւատարիմ մնալով առաջին հերթին Քրիստոսի, եւ ապա հայ ժողովուրդին տրուած նշանագրերուն եւ Աստուածաշունչ Մատենին: Անայլալ պատասխանն էր «հեղմամբ արեան պսակումը», ինչպէս բնորոշած է Ս. Ներսէս Շնորհալի Հայրապետը:

Նախ՝ նախադրեալներ եւ ապա՝ նպատակներն ու անոնց յաղթանակը: Նախ՝ պարտութիւն ու նահատակութիւն, եւ ապա՝ Նուարսակի Դաշինք 484 թուին: Առանց առաջիններուն արդէն պատճառ մը պիտի չըլլար որ Աւարայրը տեղի ունենար: Չմոռնանք որ քրիստոնէութեան պատմութեան մէջ կրօնքի պաշտպանութեան եւ խղճի ազատութեան առաջին հերոսամարտը եղաւ Վարդանանց կռիւը, ինչպէս եղած էր հայ ժողովուրդի քրիստոնէութեան Մեծ Դարձը՝ ազգերու պատմութեան մէջ որպէս առաջինը:

Հայեր ընդդիմացան Յագկերտ Բ թագաւորի ձուլիչ քաղաքականութեան, այնպէս որ մեր ուշադրութիւնը երբեմն կը շեղենք դէպի ներքին եւ տեղական ինդիւրներ գործ կ'արձարենք, ու Վարդանի եւ Վասակի «դատաստանի» կը վերածենք բուն հարցը:

Վարդանանց պայքարը Վարդանի եւ Սիւնեաց մարզպան Վասակի միջեւ դատաստանի հարց մը է, այլ միջազգային ճակատներու վրայ հայ ազգի ինքնիշխան գոյատեւումի հարցն է: Վարդանանց Պատերազմը Տիեզերական նշանակութիւն ունի եւ ոչ թէ միայն տեղական եւ անձնական:

Այդ հիմունքով էր որ տեղի ունեցաւ Արտաշատի 449 թուականի եկեղեցական-ազգային ժողովը՝ պաշտօնապէս պատասխանելու համար Պարսից թագաւորի պաշտօնական հրովարտակին որ կը ստիպէս հայերը կրօնափոխ ընել: Ժողովը թագաւորական այդ որոշման փառաւոր պատասխան մը տուաւ Վարդանանց Հերոսամարտով: Ժողովին ներկայ եղած են 17 եպիսկոպոսներ, անուններով յայտնի Եղիշէի պատմագրութեան մէջ, որ կ'աւելցնէ ըսելով որ ներկայ էին նաեւ «բազում քորեպիսկոպոսներ եւ պատուական երէցներ գլխաւորութեամբ Յովսէփ Հողոցմեցի կաթողիկոսին»: Փարպեցի կը չիշատակէ Արտաշատի ժողովին ներկայ եղող 18 նախարարներու անունները եւս: Այս կէտը կը հաստատէ որոշապէս թէ վճռական որոշումը անձնական դիրքերէ չէր բխած, այլ համազգային մարմինէ մը, կանոնական ժողովի գումարմամբ՝ 449 թուականին:

Արտաշատի որոշումը պարտադրուած էր Պարսից կողմէ, որոնց նպատակն էր քաղաքականապէս եւ կրօնապէս բեկանել հայ ժողովուրդի հաստատ նեցուկները, երբ մանաւանդ պետական տեսադաշտի վրայ արդէն անկեալ վիճակ մը կը տիրէր Հայաստանի մէջ, երկիրը երկուքի բաժնուած էր 387 թուականին, եւ շատ չանցած Արշակունեաց թագաւորութիւնն ալ վերջ գտած 428 թուականին:

Վերածնութեան նոր եռանդ եւ նոր ուղղութիւն անհրաժեշտ էր՝ այս անգամ հոգեւոր եւ մտաւոր կեանքի բովանդակութեամբ: Ժիշդ այդ անկեալ օրերուն էր, եւ որքան նախաինամական արդարեւ, երբ Սահակ Հայրապետ ազգին գլուխն անցած Մեսրոպ Վարդապետի հետ, կերտեցին վերածնունդը հայ հոգիի եւ մտքի, ստեղծելով հայերէն տառերը, թարգմանելով Աստուածաշունչը, տալով Լուսաւորչեան հաւատքին հայկական լիցքաւորում, ազգային ինքնուրոյնութիւն եւ առանձնաշատուկ դիմագիծ: Այս բոլորը բառեր չեն միայն, այլ կեանքի գնով շահուած արգասիք: Բառերը պատրաստ են եւ խօսիլը դիրքին, սակայն գանոնք ճակատագրական մէկ պահուն կեանքի կոչել՝ հերոսութիւն է, նուիրում է եւ գերազանց զոհողութիւն:

Աւարայրի ճակատամարտէն եւ Արտաշատի ժողովէն տասնամեակ մը առաջ փակած էին իրենց աչքերը՝ Սահակ Հայրապետ 439 թուին, եւ Մեսրոպ Մաշտոց վարդապետ տարի մը ետք՝ 440-ին, իրագործելէ ետք հրաշալի եւ գերազանց հոգեւոր եւ մտաւոր վերածնունդը Հայոց Աշխարհին:

Վարդանանց հերոսամարտի գոյութեան իրաւունքը եղաւ քայքայուած ազգի մը կամուրջները իրարու կապել, թեկուզ ժամանակակոր պարտութեամբ, եւ սակայն գալիք յաղթանակի մը ապահովութեամբ, որուն ապացոյցն է հայ ազգին ու Մայրենի Եկեղեցիին գոյատեւումը ահա 1557 տարիներէ ի վեր: Ոմանք յաճախ ըսին, ինչո՞ւ կը չիշատակենք պարտութիւն մը: Չէ՞ որ յաղթանակ մը աւելի երջանկաբեր է քան պարտութիւնը: Ինչո՞ւ մեր շեշտը կը դնենք Վարդանի պարտութեան վրայ ու քիչ անգամ կ'անդրադառնանք Վահանի յաղթանակին՝ 484 թուի Նուարսակի Դաշինքով տրուած կրօնի ազատութեամբ: Պատասխանը պարզ է. եթէ Վարդանն ու Ղեւոնդ Երէցը Աւետարանի խօսքերով «Խաչը վերցնելով հետեւէին Քրիստոսի», չարութեան աւետիսը չէր տրուէր հայ ազգին: Խաչէն Յարութիւն, Աւարայրէն Նուարսակ, եւ Նուարսակէն Արարա, Արարայցն Սարդարապատ, եւ Սարդարապատէն Արցախ ու ազատ անկախ հայրենիք՝ իր միւլունաբոյր Սուրբ Էջմիածնի Մայր Աթոռով: Այս բոլորը միանգամայն եղան ճշմարիտ Գողգոթան հայ ժողովուրդին ու յաւերժական յաղթանակը մեր ազգին:

Անփոխարինելի են այն երկու պատմիչները որոնք կը մնան հայ ժողովուրդի հոգեւոր եւ մտաւոր կեանքի բովանդակ ընթացքին որպէս առաջնալիներ՝ Եղիշէ Վարդապետն ու Ղազար Փարպեցին: Թէ որքան հաւաստի կրնայ ըլլալ Եղիշէի Դիւցազներգութիւնը բաղդատ-

մամբ Փարպեցիի պատմագրութեան, պատմաբաններ որոշ վերապահութիւններ ունեցած են, ըսելով որ Եղիշէի գրածը ոսկեղնիկ գրաբար լեզուով դիւցազներգութիւն մըն է, հոյակապ թուիչքով եւ բանաստեղծութեամբ, ինչպէս Եղիշէ ինք ըսած է թէ «դիւցազներգութեան պատմութիւնն է որ կը գրեմ», ուր ընդելուզուած են առարկայական դէպքերը գրական բարձր ոճով, ականատեսի վկայութիւններով, անձնական, զգացական, յուզումնալից եւ երբեմն շատ խիստ ընդդիմադրութեամբ եւ գայրոյթով նոյնիսկ: Եղիշէի երկը վկայաբանական գունաւորում ստացած դիւցազներգութիւն մըն է, որուն նպատակը եղած է Եղիշէի իսկ բառերով «Որպէսզի շարունակ կարդաս, լսելով առաքինի անձերու քաջութիւնը եւ ետ մնացածներուն վատութիւնը»:

Փարպեցիի տուեալները միւս կողմէ, լայնօրէն Մամիկոնեան տոհմի գերազանց գնահատանքը հիւսելով կողմնակցութիւն մատնելու չափ կասկածներ կ'արթնցնեն ընթացողի մտքին մէջ: Եւ այս ալ ունի իր բացատրութիւնը, քանի որ Ղազար Փարպեցի իր մանկութեան տարիներուն Վահան Մամիկոնեանի եւ այլ Մամիկոնեան տոհմի հետ դաստիարակութեանը յանձնուած էր Ձուրիկ իշխանուհին, Վրաստանի Յուրտաւ քաղաքին մէջ, որ Վահան Մամիկոնեանի այրիացած մայրն էր եւ կինը Վարդանի նահատակ եղբոր Հմայեակ Մամիկոնեանի: Ահա երկուքը, Եղիշէ պատմիչ որպէս քանդակագործ, եւ Ղազար Փարպեցի որպէս ճարտարապետ:

Սերունդներ յաջորդաբար դարբնեցին Վարդանանց ոգին ու կնքեցին հայոց պատմութիւնը: Չեղաւ տարի մը երբ հայրդիք մոռցան Մամիկոնեան քաջագուն-

Շաբ.ը էջ 18

Your Chance to Save a Life!

Bone Marrow Drive for Krikor G. Diramerian

Sponsored by the Armenian Bone Marrow Donor Registry (ABMDR) & the Armenian General Benevolent Union (AGBU)

Sunday March 1, 2009 12:00 to 4:00 PM

Location:
AGBU Pasadena High School
2495 East Mountain St.
Pasadena, CA 91104
(626) 794-0363

Registry Criteria and Procedure:

- Any healthy individual between the ages of 18-50 can join the Registry.
- Giving a sample for testing is quick.
- Fill out a short form-strictly confidential.
- The inside of your cheek is swabbed to obtain some tissue, or a very small amount of blood (few drops) is collected from a vein
- If donor matches 100% and is still willing to donate:
 - a - undergoes extensive medical checkup
 - b - if fit, becomes an actual donor

For more information please contact ABMDR office:
321-663-0609
3111 Los Feliz Blvd., Suite 206
Los Angeles, CA 90018

Be a donor, save a life.

ՇԵՐՈՍԱՄԱՐՏ

ՉՈՐՔ-ՄԱՐԶՊԱՆԻ ՄԵԾ ՇԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 100 ԱՄԵԱԿԻՆ ԸՆԴԱՌԱՋ (1909-2009)

ԴՈՒՏ. ՄԻՆԱՍ ԳՈՅԱԶԵԱՆ

Չորք-Մարզպանի Բ. (Մեծ) Հերոսամարտը (Ապրիլ 2-18, 1909), փայլուն օրինակ մըն է հայկական ազատագրական պայքարի երկար շղթային: Պատմական Կիլիկիոյ այս գաւառակը մղած է երեք հերոսական ինքնապաշտպանական կռիւներ Օսմանեան Թուրքիոյ դէմ՝ 1895-ին, 1909-ին (Մեծ Հերոսամարտ) եւ 1919-1921: Երեք հերոսամարտերուն չորք-մարզպանցիներ պարտութիւն չեն կրած, այլ ընդհակառակը, մեր հերոս մարտիկները դուրս գալով իրենց արծուեթոյնէն եւ հալածելով թշնամիները՝ չէզոքացուցած են անոնց սպառնալիքները: Այսօր, աշխարհով մէկ սփռուած չորք-մարզպանցիները հպարտութեամբ կը յիշեն իրենց մեծհայրերուն եւ մեծմայրերուն քաջագործութիւնները:

Եւ ինչո՞ւ չհպարտանան արդարօրէն ու չընեն թէ իրենք գաւառակներն են, թոռներն ու ծոռներն են քաջամարտիկներու, որոնք անհաւասար կռիւ են մղած արիւնարբու թշնամիին դէմ:

Չորք-Մարզպանցիներ, Սահակ Կաթողիկոս Խապայեանի խօսքերով՝ «Դրախտաբնակ տէօրթ-եռլցիք», անցնող հարիւր տարիներու ընթացքին մեր ազգին պարգեւած են բազում երախտաւորներ կեանքի բոլոր ասպարէզներէն ներս: Թուենք քանի մը երախտաւորներ: «Հայ Ձայն» եւ «Հայ Յաւ» (Ատանա, Հալէպ), «Հայ Կիպրոս» եւ «Յենարան» (Կիպրոս) թերթերու հրատարակիչ Սեդրակ Կեպենլեան, «Ձարթօնք» շաբաթաթերթի (Ալեքսանտրէթ) հրատարակիչներ Մարտիրոս Տէր Ստեփանեան եւ Արիս Շաքլեան, «Ազդակ» (Պէյրութ) թերթի տէր եւ տնօրէն Հայկ Պալեան: Եկեղեցական ծառայութեան մէջ «նարնջատանի» յետնորդները Հայաստանեայց եկեղեցւոյ եւ Հայ Աւետարանական Եկեղեցւոյ նուիրուած են վեր. Միհրան Քէօրօղլանեան, Կոմիտաս Արք. Տէր Ստեփանեան, Նարեկ Եպս. Ալեք-մէլգեան եւ քահանայ հայրեր: Հայ մամուլի, հրատարակչութեան, գիր ու գրականութեան ասպարէզէն ներս զգալի ներդրում են ունեցած Միհրան Տէր ստեփանեան, Ալեք Գլըճեան, Ասատուր եւ Լեւոն Սոփոկլեան եղբայրներ, Կայծակ Լեփեճեան, Ալազեազ (Յովհաննէս Մանուկեան), Թորոս Թորոսեան, Մարտիրոս Վարդանեան, Արամ Սեփեթճեան եւ շատ ուրիշներ:

Կրթա-դաստիարակչական ասպարէզը նոյնպէս շատ հարագատ է եղած չորք-մարզպանցիներուն, որոնք անցեալի ու ներկայի սերունդները տուած են մի քանի տասնեակ ուսուցիչներ, բժիշկներ, համալսարանական դասախօսներ, ինչպէս Շմաւոն Թորոսեան (պատմաբան), Մարտիրոս Մինասեան (գրաբարագէտ), Աստինա Չաքարի Շաքլեան (թրքագէտ), Քաթիա Փելթեքեան (մանկավարժութիւն, անգլերէն): Զինուորական, բժշկական, արուեստներու եւ դիմագրական բնագաւառներէն ներս նոյնպէս չորք-մարզպանցիներ մեր ազգին տուած են յայտնի դէմքեր:

Չորք-Մարզպանցիներ, Ապտիւլ Համիտի սանձազերծած ջարդերու (1895) օրերուն կը դիմադրեն քաջաբար: Շնորհիւ 1880-

Բոլոր անոնք որոնք չունին շէկ կտոր մը երկաթի, Կամ բազուկներ բարկաշարժ կատաղութեամբ զարնելու Թո՛ղ խուճբ առ խուճբ մեր սեմերէ՛ն ներս մտնեն: Չորք-Մարզպանը հարուստ է կրակով եւ կտորիճով:

Սիւսմանքօ

ականներուն Չորք-Մարզպան գտնուող հաճընցի քաջասիրտ յեղափոխական Ժիրայր Պոյաճեանի, մշեցի Միսո Շահէնի եւ Վարդան Ախիկեանի, Չորք-Մարզպանի ու շրջակայ հայ գիւղերու երիտասարդները կը պատրաստուին գէն ի ձեռին թոյլ չտալ պիղծ թշնամիին հայու արիւն թափել: 1895 թուականի Նոյեմբեր 12ին սկսած հերոսական դիմադրութիւնը կը փրկէ շրջանի հայութիւնը ի սպառ ոչնչացումէ: Չորք-Մարզպանցիներու օգուտներէն մէկը այն կ'ըլլայ որ անոնք ի չիք կը դարձնեն այն բարդոյթը թէ իբր հայեր կամազուրկ ու հլու հնազանդ «բարի եւ հաւատարիմ» երկրորդ կարգի քաղաքացիներ են Օսմանեան խճանկարին մէջ:

1908ի Երիտթուրքերու անա-

ները եւ յաջորդող քանի մը օրերու ընթացքին ամբողջ բնակչութիւնը, ներառեալ նաեւ շրջակայ էօզերլի, Օճազլը եւ Նաճարլու գիւղերու հայաբնակչութիւնը, որ կրցած էր մեծ փորձանքներու ընդմէջէն անցնելով ապաստանիլ Չորք-Մարզպան, կը մասնակցին ճիւղաբերով պաշտպանական դիրքերու բարձրացման: Ինքնապաշտպանութեան Գաղտնի Կոմիտէի ու Պատերազմական Ատեանի անդամները, վերահաս վտանգը մեղմացնելու նպատակով, փորձ մը կը կատարեն գաղտնօրէն դէպի Ալեքսանտրէթ (Իսթանբուլ) առաքել փոքրաթիւ պատուիրակութիւն մը Միհրան (Միհրանիկ) Տէր Մելքոնեանի ղեկավարութեամբ: Այս առաջին փորձը կը մատնուի ձախողութեան:

րիւն յեղաշրջումը եթէ ոմանց մօտ նոր յոյսեր յառաջացուցեր էր, չարաչար կը սխալուին, որովհետեւ քանի մը ամիս ետք Ապտիւլ Համիտ եւ իր վոհմակը կը յաջողին ժամանակաւորապէս վերականգնել իրենց իշխանութիւնը: Խառնաշփոթ այս իրադրութեան մէջ 1909ին Ապտիւլ Համիտ կը յաջողի կազմակերպել նոր ջարդեր Կիլիկիոյ տարածքին, որ պատմութեան մէջ յայտնի է Ատանայի կոտորածներ անունով, քանի որ արիւնալի նախաձեռնութիւնը սկսաւ Ատանայի մէջ եւ շուտով տարածուեցաւ ամբողջ շրջանին մէջ՝ Մարտի վերջերուն եւ Ապրիլի սկիզբներուն հասնելով մինչեւ Չորք-Մարզպան:

Չորք-Մարզպանցիներ, որոնք արդէն թանկագին փորձառութիւն մը ձեռք ձգած էին 12-13 տարի առաջ, լրջօրէն կը պատրաստուին գինեակ ինքնապաշտպանութեան: Ի պատիւ չորք-մարզպանցիներու, քաղաքական տարբեր համոզումներու հաւատացող երիտասարդներ ու տարեցներ ցոյց կու տան միասնականութեան բացառիկ օրինակ մը. վերակազմեալ Հնչակեաններ, Սահմանադիր Ռամկալարներ եւ Գաշնակցականներ մէկ մարդու պէս, մէկ սիրտ եւ հոգի կը կազմակերպեն խիստ արդիւնաւէտ գինեակ դիմադրութիւն մը, որ կը տեւէ 1909ի Ապրիլ 2էն 18ը:

Վտանգը մօտենալուն պէս մէկ գիշերուան մէջ կ'ապահովուին գիւղաքաղաք մուտքի բոլոր ճամբա-

Կը սկսին թուրք, քիւրտ եւ կալարութեան ծալրամասերէն վտարուած թրքացի խառնամբօխին յարձակումները: Թշնամին քանիցս կատաղի փորձեր կը կատարէ ջուրերու աղերն ու հոսանքները իր տիրապետութեան տակ առնել, բայց ի վերջոյ չի յաջողիր: Կը ձախողին նաեւ գիւղաքաղաքին շուկային վրայ կատարուած մի քանի գրոհները: Իրենց քաջագործութիւններով կը փայլին Ժիրայրի, Միսոյի ու Վարդան Ախիկեանի մարզած մարտիկները, որոնցմէ պէտք է յիշենք անունները Սարգիս ու Յովհաննէս Պետոյեան եղբայրներու, Մովսէս Գալայճեանի, Գէորգ Միազանեանի, Մելքոն Լեփեճեանի, Բարսեղ Քէշիշեանի, Մելքոն Տէր Մինասեանի, Պետօ Քըզըկլէօզեանի, Քերովբէ Տէր Տեփանեանի, Մկրտիչ Շաքլեանի, Մերուժան Քեհէեանի, Յովհաննէս Գարասարգիսեանի, Վահան Չոճուզի եւ շատ ու շատ ուրիշներու: Յուշագրողները յաւերժացուցած են նաեւ անունները իգական սեռի ներկայացուցիչներու, ինչպէս Միքելի դուստրը (Միքէլ Կըզըն), երեցկին Մարգրիտ Ալեքսանեանը եւ Աննիկ Տէր Գէորգեանը:

Ուժերու անհաւասարութիւնը չ'ընկճէր չորք-մարզպանցիին վճռականութիւնը: Աւանի ղեկավարութեան ջանքերով խուճբ մը արիա-

սիրտ չորք-մարզպանցի մարտիկներ երկրորդ փորձ մը կը կատարեն ճեղքել պաշարման օղակը ու հասնիլ Իսթանբուլ: Աւելի քան տասնհինգ օրերու քաջարի դիմադրութիւնը վերջ կը գտնէ թշնամիին նահանջով, մանաւանդ երբ Իսթանբուլի եւրոպական հիւպատոսներէն օգնութիւն ու միջամտութիւն խնդրելու հայոց փորձերը կը պսակուին յաջողութեամբ: Կը կնքուի գինադադար, ապա մինչ այդ Պոլսոյ մէջ իրենց իշխանութիւնը վերականգնած Երիտթուրքեր պատասխանատուութեան կը կանչեն ու կը պատժեն ջարդերու պատճառ հանդիսացող պարագլուխներէն ոմանց:

1909ի հերոսական դիմադրութիւնը ուշադրութեանը կ'արժանանայ պոլսահայ մտաւորականութեան, ինչպէս Գրիգոր Զօհրապին, Արշակունի Թէրզիկին, Չապէլ Եսայեանի ու Սիւսմանթոյն, որոնք գովեստով ու հպարտութեամբ կ'արտայայտուին Չորք-Մարզպանի ինքնապաշտպանութեան մասին: Դէպքերէն անմիջապէս ետք Պոլսոյ Պատրիարքարանն ու Հայկական Բարեգործական Միութիւնը նիւթական կարեւոր աջակցութիւն ցոյց կուտան Չորք-Մարզպանին:

Յեղասպանութեան ու աքսորի տարիներէն ետք, օգտուելով 1918ի գինադադարէն, վերապրած չորք-մարզպանցիներ եւ այլ շրջաններու հայեր կը վերադառնան Կիլիկիոյ Չորք-Մարզպան ու կը լծուին վերականգնման աշխատանքներու: Յառք սակայն արեւմտեան գաղութատիրական հաշիւներու գոհ կ'երթայ արեւմտահայ դասն ու Կիլիկիոյ մէջ հայկական օրրան մը ստեղծելու երազը: 1919էն 1921 Կիլիկիոյ գանազան հայաբնակ քաղաքներ կրկին անգամ գէնքի կը դիմեն իրենց անձն ու ստացուածքները պաշտպանելու համար: Չորք-Մարզպանը երրորդ անգամ ըլլալով կը մղէ ինքնապաշտպանական փառաւոր կռիւներ: Բայց ի զուր, Կիլիկիոյ ապագան ի վնաս հայութեան վճուրէր էին Ֆրանսական գաղութատէր ուժերը:

Այսօր, հարիւր տարի ետք տակաւին, չորք-մարզպանցիներու յետնորդները հպարտութեամբ կը խօսին իրենց մեծհայրերուն ու մեծմայրերուն քաջագործութեան մասին: Կը պատմուին անցած-գացած սերունդին չորք-մարզպանական աւանդութիւնները, գանազան առիթներով կը պատրաստուին տոհմիկ ճաշեր, կը պատմուին գաւառի յիշատակները ու դրուագներ, որոնց մէջ երբեք չեն մոռցուիր նարինջին, նարնջենիին ու անոնց ծաղիկներու հետ կապուած պատմութիւնները:

Ծանօթութիւն.- Այս տարուայ Մարտ 29ին, Չորք-Մարզպանի Հայրենակցական Միութեան ջանքերով ստեղծուած Երիտասարդական Յանձնախումբը կը պատրաստուի մեծ շուքով նշել Մեծ Հերոսամարտի 100 ամեակը Հիւսիսային Ամերիկայի Թեմի Առաջնորդարանի «Գալայճեան» սրահին մէջ, Պրայէնք, 3325 N. Glenoaks Blvd., Պրայէնք: Հրատարակուած է ամբողջ հայութիւնը:

ԽՆԴԱՆՔ ԹԵ ԼԱՆՔ ԵԿԷՔ ՎԵԿԱԼԵՆՔ... (ԳԵՌԱԶԱՅՆԱՅԻՆ ԶՐՈՅՑ)

ՀԵՆՐԻԿ ԱՆԱՍԵԱՆ

... Քիչ է պատահում, որ ես երբ տեսնեմ եւ կարողանամ միտքս պահել ու այն պատմել գէթ ընտանեկան միջավայրում: Ինչպէս պատահեց չգիտեմ, այս գիշերուկայ երազը կարողացայ միտքս պահել:

Այս գիշեր հայրիկիս հետ էի: Ես գիտեմ գիտակցութեամբ սպառնացուած է, որ երազների տեղում թիւնը մի քանի վայրկեաններ է, թէեւ երազ տեսնողին թւում է թէ՛ ըրպէններ, ժամեր է տեսել: Նոյնը թուաց նաեւ ինձ, թէ՛ հայրիկիս հետ մի ամբողջ յաւերժութիւն եմ անցկացրել:

- Տղա՛ս, - վրդովուած ձայնով ասում էր հայրիկս, - քեզ քանի անգամ եմ ասել, որ մաքուր հայերէնով արտայայտես մտքերդ, կամ արեւելահայերէն, կամ էլ արեւմտահայերէն:

Խեղճ հայրիկս չգիտեր, որ ես իր հոգու հետ էի խաղում տեղիանտեղի ասելով «դու ել ըլլա՛ս նէ...», այսինքն «եթէ դու լինես...»: Եւ, զարմանալի, այս անգամ անդրադարձել էր, որ դիտմամբ եմ ասում ու անմեղ ժպիտով ասում էր.

- Հենրիկ ջան, գիտեմ, կատակ ես անում, բայց տեսնում ես չէ՞, թէ ինչպէս է աղճատում մեր լեզուն: Դու աւելի յաճախ անդրադարձիր այդ թեմային, ես իմ կարելին արել եմ, շարունակիր իմ գործը, թէեւ դու երաժիշտ ես, բայց գրականութիւնն էլ վատ չի ստացում քեզ մօտ...:

... Կարծես երազս իրականութեան պիտի վերածուէր հետեւեալ հեռախօսային հարցազրոյցով, որ կայացաւ իմ եւ գրագէտ բարեկամիս միջեւ:

Ոչ միշտ պատահող երեւոյթ է. մեր տան այսօրուկայ ընթրիքը «ընտանեկան» է: Ասել կ'ուզէ՛ Արամիս ընտանիքը մեր տանն է: Հարս ու կեսուր ընթրիքի սեղան են պատրաստում: Այն է՝ խմբուելու էինք ազգային կերակրատեսակներով ծանրաբեռ սեղանի շուրջ, մէկ էլ՝ հեռախօսի զանգ: Ինչպէս միշտ, ընկալուչին առաջին համողը թողու է՝ Յակոբիկը.

- Պապիկ, քեզ են ուզում:
Վերցնում եմ ընկալուչը եւ.
- Այո՛, լսում եմ...
- Հենրիկ, մասնորո, հոգիդ սիրեմ, ըսէ նայիմ - Ի՞նչ ըսել է ՎԵԿԱԼԵՆՔ, ՎԵԿԱԼ կամ ԿԸ ՎԵԿԱԼԵՄ, - առանց ներկայանալու, յուզուած ձայնով հարցնում է լիբանանահայ բարեկամս՝ ճանաչուած մտաւորական, հրատարակիչ Յովհաննէս Հաննէսեանը:

- Ո՞ւրտեղէն միտքդ ինկաւ այդ բառը, բարեկամս, ՎԵԿԱԼԵՄ բայ չունինք գրական լեզուի մէջ: Քիչ մը երկար պիտի տեւէ ատոր բացատրութիւնը, արտօնէ ինդերեմ,

հարցումիդ պատասխանել կէս ժամ վերջ, ես քեզի կը հեռաձայնեմ:

Ընթրիքից յետոյ ինքս եմ հեռաձայնում բարեկամիս ու կրկնում հարցս.

- Յովհաննէս, ո՞ւր կարդացիր, կամ ո՞ւր կէ լսեցիր սովորաբար փողոցներու մէջ հնչող եւ հագուազիւտ օտագործուող այդ բառը:

- Հայաստանցի փաստաբան մըն էր բողոք, եւ քանի մը անգամ ալ կրկնեց հեռատեսիլին վրայ՝ ի պատասխան իրեն տրուած հարցումի մը:

- Նայէ՛ բարեկամս, նմանօրինակ բառ-բայ կայ բարբառային լեզուի մէջ, որ, իրականութեան մէջ պէտք է ըլլայ ՎԵՐ ԿԱԼԵՄ, կամ ՎԵՐ ԱՌՆԵՄ, այլ ոչ թէ ՎԵԿԱԼԵՄ: Հաւանաբար փաստաբանը ըսել ուզած է ՎԵՐՅԵՆՔ, ՓՈՐԵՆՔ, ՈՐ ՆՈՐԷՆ չ'արտայայտէր իր բացատրելիքն իր միտք բանին:

- Ուրեմն մարդը ճիշդ արտայայտած է միտքը:

- Չեմ կարծեր, ամէն պարագայի ըսէ նայիմ, ինչի՞ մասին էր խօսքը:

- Գաղթականական հարցերու շուրջ էր խօսակցութիւնը եւ փաստաբանը հնարավոր, ենթադրելիք օրինակ մը կը հիւսէր.

- Դու աղէն առանց զգալու օգտագործեցիր այն բառը, որ ես պիտի ուզէի ըսել, ԵՆԹԱՐԵՆՔ: Հաւանաբար, երեւոյթ մը յատկացնելու միտումով, փաստաբանը հեռուստադիտողին ուզած է ըսել թէ, «ենթադրենք թէ ձեր դիմումը անցեալ տարի էք ստուել, միեւնոյնն է՝ արդիւնքը նոյնն էր լինելու»: Այո, ՎԵՐ ԿԱԼԵՆՔ-ն ալ գրեթէ նոյն միտքը կ'արտայայտէ, սակայն նման, չըսելու համար գուհիկ, գաւառային լեզուով խօսիլը, ան ալ բաց էթերէն՝ բնաւ սազական չէ որեւէ մէկու, մանաւանդ փաստաբանի մը համար:

- Ինչ լա՛ւ, մասնորո, ըսել է ԵՆԹԱՐԵՆՔ բառը կասկածի տակ կը ձգէ որեւէ միտքի ճշմարտացիութիւնը, այդպէս չէ՞...:

- Այդպէս է Յովհաննէս, այդպէս..., ուրիշ ըսելիք ունի՞ս...

- Այո՛, Հենրիկ, անհանգիստ չե՞մ ըներ արդեօք:

- Բնա՛ւ, ամէն գրոյց, որ կը վերաբերի հայ լեզուին, կրնամ ժամերով մտիկ ընել եւ բանավէճի մէջ մտնալ:

- Գիտես,, որ գրութիւններդ միշտ հանդիպում կը կարգամ եւ քիչ անգամներ պատահած է, որ բառ մը, նախադասութիւն մը անհասկնալի ըլլայ ինծի համար: Խնդիրը հոն է, որ կարգ մը արեւելահայ գրողներու եւ գրիչ շարժողներու գրութիւններու մէջ, եւ մանաւանդ, հեռատեսիլի հարցազրուածներու ընթացքին կը հնչեն բառեր եւ նախադասութիւն-

ներ, որ ապշած կը մնաս, մտածելով թէ ինչպէս չէ եղած մէկը, որ կարենար շտկել ըսենք հետեւեալ նախադասութիւնը, որ գրի առած եմ եղածին պէս, ահա այն.

«Կ'օգնենք ձեզ, ձեր յոգնած աշխատանքից յետոյ...»:

- Ի՞նչ ըսեմ Յովհաննէս, այնքան սխալներ կը գործուին բոլոր ասպարէզներէն ներս, որ հայոց լեզուին մաքրութեան ինդիքը երկրորդ կարգի վրայ կը սեպուի, մանաւանդ այս օրերուն, երբ մեր լեզուին մաքրութեանը հետամուտ անձերուն թիւը երթալով կը պակսի...: Պոռչեանին «Հացի խնդիր»ը մեր հայրենիքէն ներս, կ'ըլլած է բոլոր մնացեալ ինդիքները եւ դարձած թիւ մէկ մտահոգութիւն՝ մանաւանդ մտաւորականութեան մեծաթիւ մասի համար:

- Իրաւունք ունիս մասնորո, ամէն պարագայի, ես չափազանց մտահոգիչ կը գտնեմ հայ լեզուի վիճակը ըլլայ չոս, կամ հայրենիքի մէջ:

- Այո, բարեկամս, իսկապէս մտահոգիչ է, չըսելու համար տագնապալի, որովհետեւ անտարբերութիւն է ամէնուրեք: Կը յիշե՞ս մէկ ամիս առաջ յօդուած մը գրեցի ՄԻԱՆԱՇՆԱԿ բառի տեղի-անտեղի օգտագործման մասին:

- Այո՛, շատ լաւ կը յիշեմ, քեզի ալ հեռաձայն ըրի...:

- Եւ գիտես անշուշտ, որ ուեւէ մէկը չ'անդրադարձաւ այդ նիւթին, պարզապէս քու հեռաձայնիդ պէս եղան այլ ոգեւորիչ հեռաձայներ եւս, իսկ այս մէկ ամսուան ըթացքին ՄԻԱՆՇՆԱԿ-ը ա՛լ աւելի «հարստացաւ» եւ հեռատեսիլին հնչեց ձեւափոխուած ՄԻԱՆՇՆԱԿՈՐԷՆ, ՆՇՆԱԿԵԱԼ: Ըսել կ'ուզեմ, որ եթէ չկանխես վտանգը, ապա ան կրնայ պարարտ հող գտնել ու արագօրէն տարածուիլ:

- Հենրիկ, հաճիս, բացատրէ

ինդերեմ ինչո՞ւ այդքան յաճախ հայաստանեան հարցազրուածներու ընթացքին կը հնչէ ԷԼԻՏԱՐ բառը: Մեր բառարաններու մէջ չգտայ այդ բառը եւ անոր բացատրութիւնը, բայց կ'ենթադրեմ թէ բարձր, արժէքաւոր ըսել է:

- Մօտաւորապէս այդպէս է, միայն թէ ոչ թէ ԷԼԻՏԱՐ, այլ ԷԼԻՏԱ, աւելի ճիշտ ԷԼԻՏ, որ կը նշանակէ բարձր, ընտրեալ խաւ, բարձրակարգ հասարակութիւն: Այս բառին հիմքը լատիներէն ԷԼԻԳԵՐԷ՝ ԸՆՏՐԵՄԵՆՏ բառն է, որ 18րդ դարուն որդեգրեցին ֆրանսացիները: Խորհրդային օրերուն այդ բառը բացասական իմաստ ունէր եւ չէր օգտագործուեր, չէ՞ որ այդ տարիներուն վերնախաւ-մերձախաւ գոյութիւն չունէր, բոլորը «հաւասար» էին: Երբեք ու երբեք կարելի չէ ըսել ԷԼԻՏԱՐ բնակարան, ԷԼԻՏԱՐ կերակրատեսակ, էլիտար մարդ, էլիտար միւրգ եւ այլն: Այս ամէնը ամէն օր տեղի-անտեղի քանի մը անգամ կը հնչէ Հ1 կայանէն:

- Սխալ չհասկցուիմ Յովհաննէս, ես բնաւ հակառակ չեմ, որ մեր լեզուի մէջ նոր բառեր ներմուծուին: Բայց նոր բառերը ճշգրտութեամբ պիտի արտայայտեն այս կամ այն նիւթի, առարկայի բուն էութիւնը, իմաստը: Չըլլայ այնպէս, ինչպէս ժամանակին ուրուերէն լեզուէն բառացի կը թարգմանուէին կարգ մը բառեր, որոնք առ այսօր ինդուկ կ'առաջացնեն: Յիշենք անոնցմէ գէթ ԻՆՔՆԱԹԻՌ եւ ԻՆՔՆԱԵՆՏ բառերը: Ի՞նչպէս բան մը ինքնիրեն կը թուի, կամ ինքնիրեն կ'եռայ: Պարզապէս հիմա ատենն է սրբագրելու տարիներու ընթացքին իրարու վրայ կուտակուած սխալ բառերու իմաստը:

- Կարծեմ թէ այսօրուան համար այսքանը բաւարար է Յովհաննէս, սողաքը ինծի կը սպասեն, փորձ ունիմ: Վերջը նորէն կը խօսինք:

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՕՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly
Enclosed a check for (one year)
* \$50,00 for USA
* \$60,00 (second class), \$ 75,00 (Air Mail) for Canada.
* \$85,00 (second class), \$ 125,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----
Address: -----
City: ----- State:----- Zip Code:-----
Country: -----
Tel :----- Fax :-----

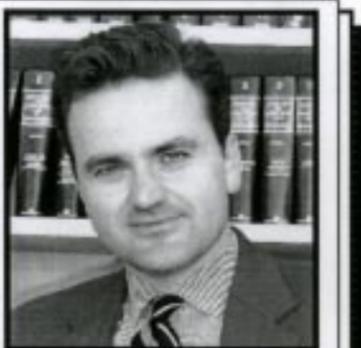
ՏԵՍԷՔ՝
ԵՐԹ
BANKRUPTCY-Ի
ՕՐԵՆՔՆԵՐԸ
ԿՕԳՆԵՆ ԶԵՁԻ,
ԶԱՆԳԱՐԱՐԷ

JANSEZIAN LAW FIRM, PC

If you're facing overwhelming debts, bankruptcy laws may eliminate all your debts permanently!

225 South Lake Avenue, Third Floor, Pasadena, California 91101

Call Now for a FREE Consultation: 626-432-7209

Nazareth V. Jansezian, Esq.

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ

ԶԱՐԳԱՑԱԾ ԿԵԱՆՔԸ ՏԻԵԶԵՐՔՈՒՄ

ՀԱՐՄԻԿ ԹԱԿՈՐԵԱՆ

Մարդկությունը առաջին օր-
ուանից էր ֆայնաճաճում ուղղել է
դէպի երկրի, իրեն հարց է տուել որ
արդեօ՞ք այդ հեռավոր աստղերում
կենսաբան գոյություն ունի: Եթէ այո,
արդեօ՞ք մեզ նման մարդիկ կա՞ն
այնտեղ: Այս հարցումները պատ-
ճառ են դարձել ստեղծմանը շատ
նախնական կրօնների, որոնք հալա-
տում էին որ մարդու մահանալուց
յետոյ իր հոգին գնում է Աստղերի,
Լուսնի եւ Արեւի մէջ:

Մինչեւ օրս որեւիցէ գիտական
փաստ չկայ ապացուցելու որ տիե-
զերքում բացի մեզանից ուրիշ կենսաբան
գոյություն չունի:

Քանի որ մենք չենք կարող
ապացուցել, տիեզերքում կենսաբան
կա՞ն, բայց կարող ենք ուսումնա-
սիրել ուրիշ մոլորակները, նրանց
համեմատել մեր մոլորակի հետ:

Չմոռնանք նշելու էր խօսում
ենք կենսաբան գոյություն մասին,
տեղեակ ենք մեր մոլորակի կենսաբան
մասին, եւ փնտրում ու համեմատում
ենք այն կենսաբան հետ, որը մեզ
ծանօթ է: Բայց գուցէ տիեզերքում
կարող է մի ուրիշ տեսակ կենսաբան
գոյություն ունենալ, որ մեզ բոլորո-
վին անծանօթ է:

Նախ չմոռնանք յիշելու որ այն
հիւլէն (atom) որ գոյություն ունի
մեր մոլորակում նոյնն է եւ ամբողջ
տիեզերքում, նոյնպէս այն ֆիզիքա-
կան օրէնքները որ գոյություն ունեն
մեզ մօտ նոյնն է եւ տիեզերքում:
Ուրեմն տեսնենք կենսաբան գոյու-
թեան նախապայմանները: Օրինակ
մի մոլորակ որի մակերեսը շատ
սառն է կամ շատ տաք, այնտեղ
կենսաբան չի կարող ծագել եւ զարգա-
նալ: Այն աստղերը որոնք ունեն
արբանեակներ որոնք իրենց շուրջ
պտտում են, եթէ այդ արբանեակը
շատ մօտ է իր մայր արեգակին, նա
իր շուրջը պտտուել չի կարող (ինչ-
պէս մեր երկրագունդն է անում):
Արբանեակը ենթարկուելով արեգա-
կի ձգողական ուժին, մէկ երեսը
միշտ դէպի իր արեւին է պահում,
իսկ միւս երեսը գրկում է արեւի
տաքութիւնից: Հետեւաբար յիշեալ
արբանեակի կէսը շատ տաք կը լինի
իսկ միւս կէսը շատ սառը, այդ
հանգամանքում կենսաբան չի կարող
ծագել:

Սրա նման շատ զանազան պայ-
մաններ են առաջարկում գիտնա-
կանները, որոնք շատ մասնագիտա-
կան լինելով, նրանց մասին այս
յօդուածում չենք ուզում խօսել: Մեր
«Galaxy»-ում միայն մէկ կամ երկու
տոկոս աստղեր կան որոնք ունեն
մեզ նման արբանեակներ եւ հալա-
նական կենդանի էակներ: Բայց
քանի որ մեր Գալաքսիում մօտաւոր
չափով կան 150 միլիարդ աստղեր,
դրանց տոկոսային քանակը հասնում
է մէկ միլիարդի, որոնք ունեն որոշ
քանակով արբանեակներ, որոնք ըն-
դունակ են կենսաբան ստեղծման եւ
զարգացման: Այդ տեսակ աստղերից
մէկից (կամ արեգակից) որ ամենա-
մօտը մեզ գտնուում է մօտ 1000 լոյսի
տարի հեռավորութեան վրայ (լոյսի
արագութիւնը հաշուում է 300.000
քիլոմետր մի վայրկեանում: Ու-
րեմն մէկ տարում լինում է 61
թրիլիոն քիլոմետր): Կենդանի էակ-
ների մարմնի չափը ուղղակի կապ
ունի իր սարած մոլորակի ձգողա-
կան ուժին:

Մեծ մոլորակները ունեն առա-
ւել ձգողական ուժ, որի հետեւանքով
այնտեղի կենդանիները կը լինեն

աւելի փոքր իսկ իրենց ճարտարա-
պետութիւնը (եթէ այդ գոյութիւն
ունենայ) աւելի ցածր եւ տարած-
ուած է, իսկ այն մոլորակները որոնք
ունեն աւելի նուազ ձգողական ուժ,
նրանց կենդանիները կը լինեն աւե-
լի մեծ մարմնով: Բայց մեծ մարմի-
նը ունի իր սահմանը: Նախ շատ մեծ
մարմինը ինքը իր ծանրութիւնը
կրել չի կարող, երկրորդ իր մտքի
եւ օրգանների հարողականութիւնը
երկար ժամանակի կարօտ է: Օրի-
նակ էրբ կենդանին քայլում է դէպի
անդունդ, մինչեւ ուղեղը հրաման
տալ իր մարմնի անդամներին որ
խուսափի անդունդից, արդէն ուշ կը
լինի, հետեւաբար կենդանի էակը
չափը սահմանափակ կը լինի:

Մեծ կենդանին միայն կարող է
գոյություն ունենալ ջրում կամ էլ
շատ խիտ մթնոլորտում ուր իր
մարմնի ծանրութիւնը իր կենսաբան
վտանգ չի կարող պատճառել: Այս-
տեղ պիտի նշենք որ չենք կարող
փնտրել ուրիշ մոլորակներում մեզ
նման մարդիկ: Դա անկարելի է:
Օդի բաղադրութեան մի փոքր տար-
բերութիւնը եւ նոյնպէս մոլորակի
ձգողական շատ ու քիչ լինելը հսկայ
ազդեցութիւն կ'ունենան կենդանու
ստեղծման եւ կազմութեան վրայ:

Բայց դա չի ժխտում ուրիշ
տեսքով էակների գոյությունը մեր
տիեզերքում:

Զարգացած կենսաբան էթէ համե-
մատենք երկրագնդի կենսաբան նա
գտնում է իր սկզբնական վիճա-
կում: Նախամարդը գոյություն է
ունեցել երկրագնդի կենսաբան ըն-
թացքին 1%-ում, բայց զարգացած
մարդը գոյություն է ունեցել երկ-
րագնդի մէկ միլիոներորդ ժամա-
նակում: Ուրիշ զարգացած կենսաբան
կարող է մեզինքն շատ աւելի ետք
լինի կամ նոյնպէս հազարաւոր տա-
րիներ մեզինքն առաջ, եւ ունենայ
գիտական արուեստական եւ ուրիշ
մեզ անծանօթ բնագաւառներում
մեծ առաջադիմութիւն:

Ուրիշ մոլորակների զարգա-
ցած էակների հետ կապ ստեղծելու
հնարաւորութիւնը ուսումնասիրե-
լուց առաջ տեսնենք այդ կապի
հետեւանքների ազդեցութիւնը մեզ
վրայ: Եթէ այդ մոլորակը որի հետ
կապ ենք ստեղծում տասնեակ հա-
զար տարով մեզինքն առաջ լինի,
կ'ունենայ շատ մեծ բարիք եւ
նոյնպէս մեծ չարիք մեզ վրայ:
Օրինակ մենք կ'օգտուենք նրանց
գիտական նուաճումներից թերեւս
նրանք լրիւ յաղթահարած կը լինեն
բոլոր հիւանդութիւնները, գուցէ եւ
մահը: Բայց միեւնոյն ժամանակ
մեր որոշ սկզբունքները եւ հաւատք-
ները մեծ կորուստ կ'ունենան: Օրի-
նակ Աւետարանում գրուած է որ
Աստուած այնքան սիրեց մարդկու-
թիւնը որ իր միակ որդին գոհեց
նրանց երջանկութեան համար: Հարց
է ծագում, արդեօք Աստուած ուրիշ
մոլորակների «մարդկութեան» չի
սիրու՞մ: Իսկ եթէ այո, իր որդուն
ուղարկում է մոլորակից մոլորակ եւ
այնտեղ մահանում:

Եթէ պատասխանը այդ է, ու-
րեմն իր որդու մահանալը եւ գոհ-
ուելը կորցնում է իր արժէքը: Սա մի
օրինակ էր, սրա նման շատ խնդիր-
ներ մէջտեղ կը գան որոնք լուրջ
լուծումի եւ մեկնաբանութեան կա-
րիք կ'ունենան: Այստեղ ուզում ենք
խօսել մարդկութեան ապագայի
մասին թէ ի՞նչ է սպասուում նրան
հեռավոր ապագայում:

Շաբ.ը էջ 18

ԻՆՉ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒ ՏԱԿ ՊԵՏՔ Է ՃԱՇԵԼ

«ԱՄԵՆ ԲԱՆ ՄԱՐՍԵԼՈՒ» ԶԱՄԱՐ

Առողջ մէկը պէտք է ամէն բան
մարտէ: Սակայն շատեր, առանց
մարտողական գործարաններու որոշ
հիւանդութիւն մը ունենալու, շա-
րունակ կը գանգատին դժուարամա-
րութենէ: Բժիշկներ քննեցին հար-
ցը եւ գտան տասը էական կանոններ,
որոնց շնորհիւ մարտողութիւնը կը
կատարուի առանց որեւէ նեղութիւն
պատճառելու:

1. Դանդաղօրէն ծամեցէք

Տարրական, բայց յաճախ ան-
տեսուած կանոն մըն է դանդաղօրէն
ծամել: Հիւանդ մը կը գանգատէր
բժիշկին թէ չէր մարտեր միւսը,
հակիրթը, կաթնեղէնը: Բժիշկը խոր-
հուրդ տուաւ տասնըհինգ օր ուշա-
դիր ըլլալ լաւ ծամելու, քիչ քանա-
կութեամբ ուտելիք առնել բերանը,
ծամել մինչեւ որ խիւսի վերածուի
եւ գայն կլլեն վերջ միայն նոր
պատառ մը առնել: Տասնըհինգ օր
վերջ մարդուն բոլոր անհանգստու-
թիւնները անհետացած էին եւ ամէն
բան կը մարտէր: Մարտողութիւնը
կը սկսի բերնին մէջ: Բոլոր ուտե-
լիքները, նոյնիսկ երբ հեղուկ են,
պէտք է մնան բերնին մէջ եւ
խառնուին լորձոնքին որ անհրա-
ժեշտ է մարտողութեան համար:

2. Առողջ ակուանելու ունեցէք

Շատ յաճախ ակուաներն են
պատճառը գէշ մարտողութեան: Եթէ
ակուաները կը ցաւին, կեղծ են կամ
պակաս, կարելի չէ ծամել հարկ
եղած ձեւով: Երբ ուտելիքները խո-
շոր պատառներով հասնին ստա-
մոքս, փոխանակ բերնին մէջ հեղու-
կի վերածուած ըլլալու, ստամոքսա-
յին հոյզերը դժուարութիւն կը
բաշեն գանոնք լուծելու համար:

3. Ճաշերու միջեւ բան մի
ուտէք:

Կան մարդիկ որոնց բերանը կը
շարժի առտուընէ մինչեւ իրիկուն:
Անհրաժեշտ է որ իր պաշտօնը
կատարելէ ետք, ստամոքսը հանգչի
որոշ ատեն մը, որպէսզի ստամոքսա-
յին հոյզերը վերստին կազմուին:
Մանուկներու համար օրական չորս,
չափահասներու համար երեք ճաշը
բաւական է: Մտքով աշխատողներէն
շատեր կը գոհանան նոյնիսկ երկու
ճաշով: Մարտողութիւնը կը խան-
գարուի երբ ճաշերու միջեւ բան
ուտենք:

4. Դասաւորենք ուտելիքները:

Պէտք չէ որեւէ կարգով ուտել:
Օրինակի համար միւսը աւելի լաւ կը
մարտուի եթէ բանջարեղէնէն առաջ
ուտուի, որովհետեւ այդ կերպով
ստամոքսային հիւթերը ամենէն
առաջ անոր վրայ կը յարձակին,
նաեւ աւելի երկար ատեն կը մնան
ստամոքսին մէջ: Նոյնն է պարագան
կաթնեղէններուն:

Աղցանը (սալատ) աւելի դիւ-
րամարս կը դառնայ երբ ուտենք
ճաշին սկիզբը կամ ամբողջ ճաշի
ընթացքին, զանազան կերակուրնե-
րու հետ: Պտուղները նախընտրելի
ճաշէն առաջ ուտել քան թէ վերջը:
Մեծ մասամբ ջուրէ կազմուած ըլ-
լալով ուտելիքներուն զանգուածին
վրայ ջուրի խաւ մը կը կազմեն եւ
այլեւս դանդաղօրէն կ'իւրացուին
ճանրաբեռնելով ստամոքսը:

5. Շատ հաց մի ուտէք

Շատ անգամ, կերակուր մը որ
շատ դիւրաւ պիտի մարսուէր առան-
ձինն, անմարսելի կը դառնայ հացին
պատճառաւ: Հացը ինքնին անուղ-
մըն է: Մասնաւորաբար ճերմակ
հացը դժուարամարս է եւ այնպէս կը
զգանք որ ուռած ենք: Յետոյ, հացը
պատճառ կ'ըլլայ որ կերակուրներու
թացանն (սօս) ալ ուտենք, ինչ որ
վնասակար է: Եթէ սովորականէն
աւելի ծանր ճաշ մը պիտի ընէք,
պակսեցուցէք հացը, որպէսզի դիւ-
րանայ մարտողութիւնը: Այդ պատ-
ճառաւ է որ պսքութեանը յանձնարա-
րելի են:

6. Ճաշի ատեն քիչ ջուր խմե-
ցէք

Ջուրը անհրաժեշտ է մեր մարմ-
նին, պայմանաւ որ երկար ատեն
չմնայ մեր ստամոքսին մէջ: Ստա-
մոքսը չիւրացնէր ջուրը որ ամբողջ
ջովին կ'անցնի աղիքին մէջ: Եթէ
խառնուի ուտելիքներուն, այն ատեն
երկար շրջան մը կը մնայ ստամոք-
սին մէջ, կը լուծէ մարտողական
հիւթերը եւ վնասակար ընդլայնում
մըն ալ առաջ կը բերէ: Այդ պատ-
ճառաւ պէտք է ջուր չխմել ճաշերու
միջեւ եւ ոչ թէ ընթացքին: Ճաշէն
կէս ժամ առաջ կամ երեք ժամ ետք
ջուր խմելու է: Սքանչելի սովորու-
թիւն մըն է առաւօտուն ծոծ վիճա-
կով եւ գիշերը պառկելու ատեն
զաւաթ մը ջուր խմել: Գինին
ընդհակառակը պէտք է խմել ճաշի
ընթացքին, քիչ քանակութեամբ,
բայց լաւագոյն է բնաւ չխմել:

7. Ջուրթօրէն ճաշեցէք

Ճաշի մթնոլորտը մեծ կարեւո-
րութիւն ունի մարտողութեան հա-
մար: Արդարեւ մեծ մարտողական
գործարանները մեծ մասամբ ջրա-
յին դրութեան ազդեցութեան տակն
են: Նոյն ճաշը դիւրին կամ դժուար
կը մարսենք համաձայն ճաշելու
պայմաններուն: Հակառողջապահա-
կան է կարողալ կամ ձայնափիւռը
բանալ ճաշի միջոցին: Զօրչափէք
վէճերէ, քաղաքական հարցերու շուրջ
վիճաբանելէ, լուրջ կամ տխուր
խօսակցութիւններէ: Ընդհակառա-
կը, թէթեւ եւ հաճելի շաղկարատու-
թիւնը, ծիծաղը լաւ մարտողութիւն
մը կ'ապահովեն:

8. Կերէք ինչ որ կը սիրէք

«Մարդ եթէ սիրած բանը ու-
տէ, լաւ կը մարտէ»: Այդ առածը
գիտական հիմք ունի: Շուններու
վրայ կատարուած փորձերով հաս-
տատուած է թէ երբ սիրած կերա-
կուրը ցոյց կը տրուի կենդանիին,
ստամոքսային հոյզերը աւելի առա-
տօրէն կը հոսին: Այդ է պատճառը
որ պահեցողութիւն ընելու ստիպ-
ուած անձեր շատ անգամ անմարս-
ողութիւն կ'ունենան եւ արդիւնքը
գէշ չըլլար միշտ, եթէ հիւանդը իր
շատ սիրած բայց արգիլուած մէկ
կրակուրը ուտէ:

9. Հանգիստ ճաշեցէք

Ուտելու ատեն հանգիստ պէտք
է ըլլայ: Բազմաթիւ աշխատաւոր-
ներ կը ճաշեն ոտքի վրայ քայլու
ատեն, վերջապէս անհանգիստ պայ-

Շաբ.ը էջ 19

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Եթէ ձեր տրամադրութեան տակ ունիք հայերէն գիրքեր,
եւ կը ցանկանաք զանոնք նուիրել
Կայծ Երիտասարդական Միութեան գրադարանին՝
հաճեցէք կապ պահել մեզի հետ:
G.Y.O. 1060 N. ALLEN AVE. PASADENA, CA 91104
Norserount@sbcglobal.net

ՊԱՂՈՒԹՆԵՐ

ՆՈՅ ՆԱՅԱՊԵՏԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Շարունակում է 7-էն

եա բոլոր բնութագրումներն ու մեկնաբանությունները վրիպած են իրենց նշանակեցություն: Պատճառը՝ մարդ էակի երկրային փորձառութեան դեռ չափազանց խղճալի, սահմանափակ բնույթն է որուն պատճառով իրեն համար ներկայիս բացարձակապես անկարելի է երեւակայել, մանաւանդ ըմբռնել տիեզերական անսահմանութիւնը կամ կեանքի յաւերժութեան անվերջանալի խորհուրդն ու անսպառ հրաշալիքը: Երկիր մոլորակի վրայ ունեցած իր ամբողջ փորձի չափազանց նեղ ու մանաւանդ գլխաւորաբար արտաքին-նիւթական խեղճուկ միջոցները պարզապէս դեռ թոյլ չեն տուած որ մարդկային ուղեղը հասնի այսպիսի ըմբռնումի իրական կարողութեան: Իր ներկայ վիճակով եթէ յամառի հետապնդել իր հասողութեան շատ հեռու գտնուող նման ըմբռնում, մարդկային ուղեղը անկասկած պիտի պայթէր գինք պարփակող գանկէն դուրս՝ շոգեկան գերճնշումի ենթակայ զոց կաթնային մը նման: Սակայն դարձեալ շեղեցայ իմ բուն նիւթէս: Ուրեմն, Տիեզերապետը զիս զարմացուց իր ոչ միայն մտային-իմացական համապարփակ կատարելութեամբ, այլ մանաւանդ ամբողջ Տիեզերքի իմացութիւնն ու հզօրութիւնը բիւրեղացնող գերագոյն պարզութեամբ եւ արտասովոր համեստութեամբ: Անկեղծօրէն ես տակաւին պատրաստ չէի նոյն հրաշափառ ինքնութեան մէջ միաձուլուած գտնելու այսքան ճշմարիտ իմացական լիութիւն եւ այսքան հարազատօրէն ճառագայթող ինքնեկ համեստութիւն: Եւ ակնածանքիս, հիացմունքիս ու հոգեզմայլանքիս մէջ սիրոյ ինքնաբուխ վարարուելով եւ հոլովեանս մինչեւ վերջին հիւլով ինքզինքս ծնկաչոք գտայ իր ներկայութեան առջեւ: Խոր, խորապէս բաւարարող անսպասելի ուրախութիւն մը մէջ կը խայտար՝ զգացումներս հասցնելով իրեն ամենազինջ կատարելութեան: Զգացում է մտածումէ անդին՝ հոլովեանս իր գոյութեան ամբողջ ուժականութեամբ կը ցնծար թէ հոգիս վերջապէս ապահով հասած էր իր նաւահանգիստը:

ՅԵՏՄԱՀՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ
Նոյն նահապետը հիմա բուռն բաց հանգիստ կը շնորհիւ կը հեւար իր երանութիւնը: Կարճ ընդմիջումէ մը ետք ան վերագտաւ իր գրոյցին կծիկը եւ շարունակեց՝ անդրդուել իրօրէն առոյգ ու մագնիսացնող նոյն թոնի քիչ մը տարբեր երանգաւորումով.
- Իր անսահման եւ անսահմանելի ներկայութեան հետ բովանդակ հոլովեամբս հաղորդուելու երջանկութեան պահէն ետք, Տիեզերապետին յանձնարարութեամբ բազմաթիւ փրկարար առաքելութիւններ կատարած եմ ձեր Արեւը պարունակող Կաթնածիրի աստղահոյլերուն ուղղութեամբ՝ Երկիր մոլորակը ձգելէս ի վեր: Դեռ մինչեւ հիմա ամբողջովին վստահ չեմ թէ ինչո՞ւ ինձի յանձնեց այս շատ փորձանաւոր գործը: Անգամ մը ինձի բացատրեց թէ կենդանի էակներու վարքաբարքին հետ Մեծ Զրհեղելի ատեն ունեցած փորձառութիւնս օգտակար կ'ըլլայ այլ էակներու համար: Տարբեր-տարբեր պատճառներով կը ստիպուինք օգնութեան փութալ այլատեսակ

աստղերու, այսինքն ձերինն նման բաց տարբեր մեծութիւններով ու տարբեր տարիքներով արեւներու շուրջ թաւալող մոլորակներու վրայ կենաց-մահու լուրջ խնդիրներ դիմազրուող քաղաքակրթութիւններուն:
Նորայր ուզեց զիտնալ թէ Նոյի փրկարար առաքելութիւնները միայն մեր Կաթնածիրը կ'նդգրկէին արդեօք:
- Ոչ, - պատասխանեց նահապետը: - Հիմա կը պատմեմ: Բաց ամէն ինչ իր կարգին: Երեւակայէ, միայն ձեր այս Կաթնածիրը մօտաւորապէս 400 միլիառ տարբեր մեծութեամբ ու տարիքով աստղերու լուսայտը, գերհսկայական տիեզերանաւախումք մըն է ինքնին, որ երկվայրկեանը 552 քիլոմետր յարաբերական արագութեամբ կը թաւալի դէպի անջրպետի միշտ ընդլայնող բացերը: Մենք հիմա ստոյգ տեղեկութիւններ ունինք որ այս աստղերու 40 տոկոսը, այսինքն մօտ 150 միլիարդ, մոլորակային համակարգեր ունին որոնք կը թաւալին իրենց շուրջ: Այս համակարգերէն իւրաքանչիւր մօտ տասը մոլորակներ է կը բաղկանայ որոնցմէ գէթ երկուքը, այլ խօսքով ընդամէնը 300 միլիառ մոլորակներ, անհրաժեշտ նախապայմաններով օժտուած են՝ քիմիական օրկանական միացումներ բաղադրելու եւ կեանքի համադրումին պահանջած յարմար միջավայրը յաւաքացնելու համար - այսինքն Չերմութիւն, ճնշում, մթնոլորտ, կենսոլորտ, եւայլն: Կեանքի նախապայմանները տեսականօրէն լրացնող 300 միլիառ մոլորակներու 1/3-ին՝ մօտ 100 միլիառն վրայ օրկանական քիմիական բաղադրութիւնները, ուժական յաւելելով ուսումը մըն ալ կատարելով, կարելիութիւնը վերածած են իրողութեան: Այսպէս է որ յաւաքացած են, բոյսերու կողքին, կենդանի էակները որոնք յաջորդ հանգրուանին զարգացուցած են նիւթափոխանակութեան միջոցով ողջ մնալու եւ ապա իրենք զիրենք վերարտադրելու կարողութիւնը: Ապրող էակներով բնակուած 100 միլիառ մոլորակներու շուրջ տասը տոկոսի կամ 10 միլիարդի վրայ կը զարգանան մտածող, երեւակայող ու երազող էակներ որոնց մակարդակը կարելի է բազմաթիւ մարդու հետ, իսկ ասոնց ալ տասը տոկոսը կամ մէկ միլիարդը կը բաղկանայ արհեստագիտական քաղաքակրթութիւն նուաճած մոլորակներէ որոնք տիրացած են գէթ ռատիօ-հաղորդակցութեան միջոցներու, եթէ ոչ աւելիին:
Նոյն նահապետի զրոյցի վարակիչ խանդավառութիւնը կանգ առաւ յանկարծ: Անհանգստացուցիչ ըլլալու աստիճան երկար տեւեց լուսութիւնը, գոր խզելու համար ոչ մէկ պատահար կամ շարժում նկատելի էր իրենց շուրջ: Կարծէք վերահաս աղէտի մը կապարեայ ծանրութեամբ գերյագեցած էր իրենց գրաւած շրջապատը:
Մեղմ բաց գօտեպնդիչ երաժշտութեան մը առոյգ հնչիւնները մասամբ վերաշխուժացուցին տարբադարձող մթնոլորտը: Պախի մէկ շատ ծանօթ քոնչերթօն էր: Զրոյցը, սակայն, ընդհատուած մնաց ատեն մը: Հարցում դարձած Նորայրի աչքերուն պատասխանելով, Նոյն շարունակեց առանց հապճեպի:
- Մէկ միլիարդ, անշուշտ, բաւական խոշոր թիւ մըն է ինքնին: Չեմ խորհիր թէ քու կենսա-

տեսակիդ պատկանող որեւէ մէկը կրցած ըլլայ համբել այդ թիւը, կամ նոյնիսկ ատոր կէսը, կամ քառորդը, կամ նոյնիսկ մէկ հարիւրերորդը: Փորձէ համբել: Շուտով պիտի անդրադառնաս թէ, նոյնիսկ եթէ սեպենք թէ երբեք պիտի չքնանաս - բան մը որ բացարձակօրէն անկարելի է անշուշտ - ամբողջ կեանքիդ տեւողութիւնը հազիւ բաւարար պիտի ըլլայ համբելու տիեզերական չափանիշով այդ չին թիւը՝ մէկ միլիարդ: Անցնինք: Աստղերու մեծամասնութեան գոյատեւումը բազմամիլիառ երկրային տարիներու կը հասնի, երբ անոնք կայուն ուժգնութեամբ կը լուսաւորեն իրենց մերձակայ անջրպետը, ներառեալ հոն թաւալող մոլորակները՝ կեանքի ծագման ու բարեշրջումին անհրաժեշտ կենսութեւ հայթայթելով անոնց: Արհեստագիտական քաղաքակրթութիւն նուաճած եւ ձեր մոլորակի բնակիչներուն հետ կապ հաստատելու անհրաժեշտ ռատիօ-հաղորդակցութեան միջոցներու տիրացած մէկ միլիառ մոլորակներու բնակիչներուն կարեւոր տոկոսը ի վերջոյ կը սորվի խուսափել ինքնակործանումէ՝ բարձր մակարդակի խիստ վտանգաւոր փորձագիտութեան տիրանալէ ետք իսկ: Ձեր մոլորակի բնակիչները այդքան ալ ներկայացուցչական չեն ամբողջ Կաթնածիրի առումով, այլ զարտուղի խմբակի մը կը պատկանին որոնք միշտ ալ թերաճ պիտի մնան՝ մտային սահմանափակ կարողութեամբ - եթէ այլ մոլորակ-

ներէ գալիք աւելի յառաջացած քաղաքակրթութիւններ օգնութեան չհասնին ձեզի: Մարդու զարգացման մօտիկ 10 միլիառ մոլորակներու բնակիչներէն շատ շատերը ինքնաբնաջնջման ձեր ախտաբանական հակումները չունին բարեբախտաբար - հակառակ պարագային, անոնց մեծամասնութիւնը իրենց վերջալույսին հասած կ'ըլլային մինչեւ հիմա, եւ անոնցմէ հազիւ 10 մոլորակ մնացած կ'ըլլար ուր կեանքը գոյատեւէր այս նոյն պահուն: Եզրակացնեմ: Տարբեր ատեններ ապրած եւ ձեզ հետ ռատիօ-հաղորդակցելու կարողութեան տիրացած մէկ միլիառ մոլորակային քաղաքակրթութիւններու մօտ մէկ տոկոսը ձեր երկրի մարդկային քաղաքակրթութեան ժամանակակից է, յալթահարած է իր փորձագիտական պատանութեան խենթ փորձանքները, յաջողապէս վերապրած է ու կը գոյատեւէ ձեր ներկային մէջ: Այլ խօսքով, Կաթնածիրին մէջ այսօր տասը միլիոն հարեւան քաղաքակրթութիւններ կան որոնց հետ կրնաք ռատիօ-հեռախօսել ու ձեր նոթերը բազմաթիւ, ինչպէս կ'ըսէք դուք: Ի հարկէ եթէ մինչ այդ հիւլէական պայթումներու միջազգային խելագարութիւնը կամ կենսոլորտային ապականութեան ու գերջեռուցման յարաբերաբար աւելի դանդաղ բաց հաստատ համաշխարհային ինքնասպանութիւնը չոչնչացնէ բոլոր ապրող էակները ձեր մոլորակի վրայ:

(Շարունակելի 1)

ՀԱՅՐԱ Ո՞Վ Է

Շարունակում է 8-էն

Հրաչ Աճէմեանին (բեմավար, բեմի շինութիւն), Նարինէ Աւագեանին (Խորքի պատառի գծագրութիւն), Ռաֆֆի Գալեմբարեանին (լուսաւորում եւ ձայն), Վիգէն Պապանեանին, Նարինէ Աւագեանին (բեմի օգնականներ), Նայիրի Էմիրզեանին (Բեմի առարկաներ), Անուշ Նահարեանին (վարսալարդարում) եւ Մանուկ Սաթմեանին (օգնական), որոնք իրենց կարելին ըրած էին թատերական բեմի եւ սրահի երեւոյթ յարմարցնելու, երբեմնի հոգեւոր այս ժողովարանին: Կարելի դարձած էր մասամբ մեղմել լոյսերու խաղի եւ ձայնային մատուցու-

մի մասնագիտական սարքաւորումներու պակասի պատճառած պակասները, որոնք, կը մտածենք կը սրբագրուին շուտով:
Ռէյ Գունիի «Հայրս Ո՞վ է» գաւեշտարան, դաստիարակիչ, այլապէս հոգեպարար կատակերգութիւնը, կու գայ աւելնալու դերասան, բեմադրիչ եւ թարգմանիչ՝ Գրիգոր Սաթմեանի հարուստ վաստակին վրայ: Շնորհաւորանքի, գնահատութեան եւ բարեմաղթութիւններու կողքին, մեր ակնկալութիւնը իրմէ՝ անգամ մը եւս, պիտի ըլլար մեր բեմերու վրայ, մէջ ընդ մէջ, տեսնել հայ թատերագիրներու գործերը, որքան ալ անոնք ներկայացուած ըլլան անցեալին:

ՎԱՐԴԱՆԱՑ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շարունակում է 8-էն

րակցէր տիկ. Ժաննա Սինանեան: Իրենց ելույթներով, մեր սաները խոստացան ընդմիշտ յարգել վարդանի եւ անոր ընկերներուն Սուրբ յիշատակը ու հաւատարիմ մնալ անոնց սրբազան ուխտին:
Սիրլիներ, այնքան ատեն որ

մեր մանուկները վարդան Մամիկոնեանը ունին իրենց սրտերուն, մտքերուն եւ ազնիւ հոգիներուն մէջ, անոնք վստահաբար չեն խոտորիր: Անոնք կը մնան ընտիր հայորդիներ ու լաւ քրիստոնեաներ:
Փառք ու պատիւ քաջն վարդանին ու անոր նահատակ գինակիցներուն:

ՎԱՐՁՈՒ ՍՐԱՀ ՓԱՍԱՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՀՈԳԻԻ ՀԱՄԱՐ)
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
1060 N. ALLEN AVE. PASADENA ՀԵՌԱԶԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

ՄԱՐՏ 1 - Ի ԶԱՇՈՒԵՅԱՐԴԱՐԸ ՊԱՅՄԱՆԱԴՈՐՈՒՄԸ Ե ԻՇԽԱՆԱՓՈԽՈՒԹԵԱՄ

Շարունակում է էջ 1-էն

առաջատար, ֆադաբակիթք եւ ժողովրդավար մակարդակներու վրայ: Մեր հայրենի ժողովուրդը ունի այն հաստատ համոզումը, որ ժողովրդավարութիւնը կը վերահաստատուի երկրէն ներս: Կը վերատիրէ սահմանադրական գործընթացը: Կը վերաբրաշխատորուի ֆադաբակիթ ֆիզիկական, ինչքի ու կեանքի անվտանգութիւնը: Կը յարգուի ազատ կարծիքի ու խօսքի ֆադաբակիթ մարդկային տարրական իրաւունքը:

Ազատ կ'արձակուի ինքնազատական քաղաքականութիւնը: Կը գաղտնի լինի ու հաշուետուութեան կ'ենթարկուի չարաշահները, ահաբեկչութիւնները, ֆադաբակիթ սպանութիւնները եւ հայրենիք կ'օժտուի օրինաւորապէս ընտրուած նախագահով մը: Մարտ 1-ի Ազատութեան հրապարակի լուսակամքի պատգամով յաւետ լիցեալորուող մեր ժողովուրդը, տարակոյս չի կայ, կը շարունակէ իր ժողովրդավարական պայքարը յանուն ազգի ու հայրենիքի վերելքի:

ԶԱՐԳԱՅԱԾ ԿԵԱՆՔԸ ՏԻԵԶԵՐՔՈՒՄ

Շարունակում է էջ 16-էն

Շատ գիտնականների հետեւեալ նախատեսութիւնը գոյութիւն ունի:

- 1. Ինքնակործանում:
2. Տեսակի փճացում (degeneration)
3. Անասնաման գարգացում

Ինքնակործանում: Գիտնականները այս նախատեսումը գտնում են ամենահաճախակի: Մենք դեռ նոր ենք հասել միջուկային ուժին եւ գէնքի գործածելուն: Այդ ահուկ ուժը շուտ թէ ուշ գործ է ածուելու ապագայ պատերազմներում: Մի սովորութիւնը դարձել է մարդկութեան բնատրութեան անխուսափելի մասը, իսկ միջուկային գէնքի գործած աւերները ազդեցութիւնը թէ անմիջապէս եւ թէ որոշ ժամանակ անց ահուկ է:

Տեսակի փճացում: (Degeneration):

Ամէն ինչ ունի իր սկիզբը եւ վերջը: Մարդը ծնունդ, մեծանում եւ մահանում է, նոյնպէս էլ կենդանին, ծառը, բուսականութիւնը, մինչեւ անգամ մանրէն: Օրինակ բորոտ հիւանդութեան մանրէն 2000 տարի առաջ աւելի վտանգաւոր եւ վարակիչ էր քան ներկայումս: Դա ապացուցում է որ սերունդը ժամանակի ընթացքում կորցնում է իր կարողութիւնը եւ դադարում է ապրելուց:

Անասնաման գարգացում: Այս

հանգամանքը ամենամահաւանական է թուում, բայց եթէ իրականանայ, մի քանի տասնեակ հազար տարի անց, մարդը նուազումների կը հասնի որոնց երեւակային անհաւատալի է: Օրինակ եթէ հնարաւոր լինի լոյսի արագութեամբ գնալ, հազար տարի կը տեւի որ կարողանանք կապ ստեղծել ամենամօտ մոլորակի հետ:

Մեր ներկայ ֆիզիքական կազմով հնարաւոր չի այդ իրականացնել: Բայց թերեւս ապագայ գիտութիւնը կարողանայ մեզ բաժանել մեր ներկայ ֆիզիքական դրութիւնից եւ փոխանցել մեզ էներգիայի, թերեւս հնարաւոր կը լինի:

Ուրիշ զարգացած էակների հետ կապ ստեղծելու ամենամեծ արգելքը հեռավորութիւնն է, ինչպէս վերջ չի չեցինք մօտ հազար լոյսի տարի պէտք էր որ հասնենք այն մոլորակին որը հաւանաբար սոււեալները ունի կեանք ստեղծելու:

Բայց կայ մի ուրիշ հանգամանք, դա այն է որ ըստ Ալբերթ Այնշտայնի եթէ մարդը գնայ մօտավորապէս լոյսի արագութեամբ, ժամանակը իր համար դանդաղում է: Օրինակ երբ մի աստղանաւորը մօտավորապէս լոյսի արագութեամբ սաւառնում է, մօտ երկու տարի, եւ վերադառնում է իր երկիրը, երկրի համար անցել է հազար տարիներ, եւ հետաքրքիրն այն է աստղանաւորի շարժումները նոյնպէս պիտի դանդաղեն, իր սրտի զարկերը եւ այլն: Բայց իր համար զգալի չի լինի:

ԻՐԱԲԱՊԱՇՏՊԱՆՆԵՐ ԵՒ ԶԱՅԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԸ ՔՆՆԱԴԱՏԵՆ ԹՐՔԱԿԱՆ ՎԱԵՐԱԳՐԱԿԱՆ ՖԻԼՄ

Շարունակում է էջ 1-էն

Թեան մէջ, գոր ստորագրած են Հելսինքեան քաղաքացիական միաւորման եւ շարք մը այլ իրաւապաշտպան կազմակերպութիւններ եւ հայկական հիմնադրամներ, կ'ըսուի. - «Այս քարոզչական ֆիլմ է... Այն ոչ միայն կանխակալ է եւ թշնամական, այլեւ սադրիչ եւ ակնյայտօրէն ցեղական խտրականութիւն: Այս անաչառ ֆիլմ չէ: Այն ստեղծուած է մարդոց հոգին թունաւորելու, թուրքերուն եւ հայերուն թշնամացնելու նպատակով»:

Անցեալ շաբաթ թուրքիայի կրթութեան նախարարութիւնը տեղեկացուած էր, որ ֆիլմի օրինակները ուղարկուած են դպրոցներ՝ ուսուցիչներու կողմէ որպէս լրացուցիչ նիւթ դիտելու համար: Ֆիլմը, ըստ նախարարութեան, աշակերտներու համար նախատեսուած չէ:

ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ ՎԵՐՁԻՆ ՇԱՆՍԸ

Շարունակում է էջ 2-էն

ձայն խօսել այդ մասին, թէ՞ դեռ մի քիչ շուտ է: Միանգամից ասենք՝ դեռ մի բան էլ ուշացած է:

Ի դէպ, խնդիրը Ռոբերդ Քոչարեանին անպայման ճաղափանդակների հետեւում տեսնելը չէ: Վերջին հաշուով, նրան կարելի է թողնել իր առանձնատանը եւ մոռանալ նրա գոյութեան մասին: Բայց դատարանի որոշմամբ պիտի արձանագրուի, որ Մարտի 1-ի նրա գործողութիւնները հակասահմանադրական էին: Այսինքն՝ պիտի արձանագրուի, որ նա անպարտ է:

Հայաստանի Սահմանադրական դատարանն առաջիկայում այդպիսի հնարաւորութիւն կ'ունենայ: Մարդու իրաւունքների պաշտպանը դիմել է ՍԴ՝ խնդրելով քննութեան առարկայ դարձնել Մարտի 1-ին Ռոբերդ Քոչարեանի գործողութիւնների համար

պատասխանութիւնը Սահմանադրութեանը: Որեւէ մէկն, իհարկէ, այնքան միամիտ չէ, որ հաւատա, թէ Գագիկ Յարութիւնեանն ինքնուրոյն որոշում է ընդունելու: Աւելի հաւանական է, որ դիմումն ընդունելուն պէս նա կը զանգահարի Սերժ Սարգսեանին եւ համապատասխան հրահանգներ կը խնդրի: Եւ հենց այդքանով էլ այս «գործընթացը» կարելու է: Արդիւնքում պարզ կը դառնայ՝ Սերժ Սարգսեանը կիստ՞ւմ է Ռոբերդ Քոչարեանի պետական դաւաճանութեան պատասխանատուութիւնը, թէ՞ ձերբազատում է նրանից:

Մի շտապէք պատասխանել, իրավիճակն այնքան էլ միանշանակ չէ: Սերժ Սարգսեանն իսկապէս մտածելու բան ունի: Մէկ էլ տեսար՝ յետոյ ուշ եղաւ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ «ԶՈՐՐՈՐԴ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ»

Նրան կը թուայ որ ամէն ինչը բնական, նորմալ է: Մենք ապրում ենք գիտութեան սկզբնական շրջանում: Ապագան իր մէջ պարփակում

է շատ մեծ առաջադիմութիւն որը կարող է մարդկութեան մեծ բարիք բերել: Եթէ մարդկութիւնը ինքն իրեն չի կործանի:

GENERAL CONTRACTOR BID REQUEST

Bid Request (Reverse) General Contractors Qualified "A", licensed Contractors are invited to submit sealed bids by 2:05 PM, March 25, 2009 to the Burbank-Glendale-Pasadena Airport Authority for Project Number E09-02, Taxiway C, D and G Reconstruction project. The Work in general consists of, but is not limited to, removal and replacement of existing asphalt pavement on Taxiway C and G, crack seal and sealcoat Taxiway D and replace airfield striping at the Bob Hope Airport. Plans and specifications can be obtained directly from the Bob Hope Airport Web site at bobhopeairport.com under Business Opportunities. All bidders shall register with the Airport Engineering Department either via web site or in person. Bids submitted by firms who have not registered with Airport Engineering will be considered non-responsive. Call Bobbi Greenspahn at (818) 565-1305 for more information. A pre-bid conference will be conducted on March 11, 2009, at 10:00 A.M. at the Bob Hope Airport Engineering Office, 2800 Clybourn, Burbank, California, 91505. Located at the corner of Sherman Way and Clybourn.

**ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԳ-ՀԵՌՈՒՍՏԱՏԵՍԻԼԻ
ՅԱՅՏԱԳԻՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՅՈՅՅԸ**
**CHARTER CABLE 280-ՐԳ ԿԱՅԱՆ
(ԿԼԵՆՏԵՅԼ, ՊԵՐՊԵՆՔ, ԼԱ ՔՐԵՍԵՆԹԱ)**
GLOABCAST SATELLITE
ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 10:00-11:00

ՇՆՈՐԱԻՈՐԱՆՔ
Տէր եւ Տիկ. Ֆրէտի եւ Ռոզին Քուսա մանչ գաւակով մը բախտաւորուելուն ուրախ առիթով Ս.Դ.Հ.Կ. «Արսէն Կիտուր» մասնաձեւը կը շնորհաւորէ նորածին ընտանեկան պարագաները, յատկապէս Տէր եւ Տիկ. Ընկ. Կարօ եւ Անի Պէքարեանները:

ՇՆՈՐԱԻՈՐԱՆՔ
Տէր եւ Տիկ. Ֆրէտի եւ Ռոզին Քուսա մանչ գաւակով մը բախտաւորուելուն ուրախ առիթով Տէր եւ Տիկ. Վահէ եւ Մարօ Ազապահեան կը շնորհաւորեն նորածին ընտանեկան պարագաները, յատկապէս Տէր եւ Տիկ. Ընկ. Կարօ եւ Անի Պէքարեանները:

ՇՆՈՐԱԻՈՐԱՆՔ
Տէր եւ Տիկ. Ֆրէտի եւ Ռոզին Քուսա մանչ գաւակով մը բախտաւորուելուն ուրախ առիթով Ս.Դ.Հ.Կ. «Փարամազ» մասնաձեւը կը շնորհաւորէ նորածին ընտանեկան պարագաները, յատկապէս Տէր եւ Տիկ. Ընկ. Կարօ եւ Անի Պէքարեանները:

Չեր
Ծանուցումները
Վստահեցէք
«Մասիս»
Շարաքաթրթին
T: (626) 797-7680
F: (626) 797-6863
massis2@earthlink.net
www.massisweekly.com

REQUEST FOR PROPOSALS
(RFP #7511)
INDEPENDENT AUDITOR SERVICES

The Housing Authority of the City of Los Angeles invites proposals from qualified firms interested in providing independent auditor services. Copy of the RFP may be obtained beginning February 16, 2009 on our website at www.hacla.org/ps or call (213) 252-5405 or 252-1832. Proposals will be accepted until 2:00 P.M., by March 17, 2009.
2/26, 3/5/09
CNS-1527112#
MASSIS WEEKLY

ՄԱՇԱԶԴ

ՏԻՐԱՄԱՅԻ ԱՆԺԵԼ ԹԱՄՈՅԵԱՆ-ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ
(Ծնեալ Փետրուար 3, 1938 Քամիշլի-Սուրբա)

Սրտի դառն կակիծով կը գուժենք մեր սիրելի մօր՝ հանգուցեալ Տիրամայր Անժել Թամոյեան-Յովակիմեանի անակնկալ մահը, որ պատահեցաւ 19 Փետրուար 2009-ի զիշերը, Վիեննայի (Աւստրիա) մէջ: Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Կիրակի, 1 Մարտ 2009-ին Պըրպէնքի Արեւմտեան Թեմի Առաջնորդարանի եկեղեցոյ մէջ: Հանգուցեալի յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

Սգակիրներ՝
Որդիները՝ Տ. Վահան Ծ. Վրդ. Յովակիմեան
Տէր եւ Տիկ. Ստեփան եւ Ժուլիէթ Յովակիմեան եւ իրենց զաւակները՝ Քրիսթին եւ Դանիէլ
Դուստրը՝ Լուսին Պարագեան եւ զաւակները՝ Ազատ, Վահան եւ Անժելա:
Եւ համայն Յովակիմեան, Պարագեան, Թորոսեան, Յովսէփեան, Գաբրիէլեան եւ Տատայեան ընտանիքները:

ՇՈՒՆԱՆԳԻՍ

ՅԱԿՈՒ ՍԱՐԳԻՍԻ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆԻ

Մահուան առաջին տարեկիցին առիթով Շոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Կիրակի, 1 Մարտ 2009-ին Պըրպէնքի Արեւմտեան Թեմի Առաջնորդարանի եկեղեցոյ մէջ: Հանգուցեալի յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

Սգակիրներ՝
Որդիները՝ Տ. Վահան Ծ. Վրդ. Յովակիմեան
Տէր եւ Տիկ. Ստեփան եւ Ժուլիէթ Յովակիմեան եւ իրենց զաւակները՝ Քրիսթին եւ Դանիէլ
Դուստրը՝ Լուսին Պարագեան եւ զաւակները՝ Ազատ, Վահան եւ Անժելա:
Եւ համայն Յովակիմեան, Պարագեան, Թորոսեան, Յովսէփեան, Գաբրիէլեան եւ Տատայեան ընտանիքները:

ՅԱԲԱԿՅԱԿԱՆ

Տիրամայր Անժել Թամոյեան-Յովակիմեանի մահուան տխուր առիթով Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան Վարչութիւնն ու անդամները իրենց խորագրաց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն հանգուցեալի զաւակներուն եւ մասնաւորաբար Տէր եւ Տիկ. Ստեփան եւ Ժուլիէթ Յովակիմեանին:

ԻՆՉ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒ ՏԱԿ ՊԵՏՔ Է ՃԱՇԵԼ

Շարունակուած էջ 16-էն
մաններու մէջ: Սեղմիրանով ճաշելն ալ նոյնքան անպատեհ է: Կին մը կը գանգատէր թէ չի կրնար մարսել ինչ որ կ'ուտէ իր տունէն դուրս: Պատճառը այն էր որ ճաշկերոյթի երթալու ատեն սեղմիրան կը դնէր:
10. Հանգիստ ըրէք մարսողութեան միջոցին
Լաւ մարսելու կարեւոր մէկ պայմանն է հանգչիլ ճաշէ ետք: Միայն է «առողջապահական պատոյտը», զոր կը յանձնարարէին ասկէ առաջ: Ճաշէ ետք միայն հանգիստ է անհրաժեշտ: Ամէն բան մարսելու լաւագոյն

միջոցն է կէս ժամ հանգիստ ընել, բաց օդին մէջ եթէ կարելի է: Ասիկա ըսել չէ թէ մարզանքը կը վնասէ մարսողութեան: Բացօթեայ պտոյտներէ ետք ախորժակը կը բացուի եւ կը մարսենք ինչ որ ուտենք: Մարզանք ընել, քայլել եւ վազել օգտակար են մարսողութեան, պայմանաւ որ չզգուզադիպին բուն իսկ, մարսելու ժամանակաշրջանին: Պէտք է նաեւ ուշադիր ըլլալ միշտ նոյն ժամերուն ճաշելու համար:
Այս պայմաններու մէջ, ամէն բան կը մարսէք, անշուշտ եթէ հիւանդ չէ մարսողական գործարաններէն մին կամ միւսը:

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԳՈՅԱՄԱՐՏԸ

Շարունակուած էջ 13-էն

ները, ամէն անձ իր մանկութեան օրերէն Վարդանի անունն ու Վարդանանց միասնական ուխտը իր հետ աճեցուց: Քաջ նահատակներ այդ ուխտը միաբերան արտասանեցին, եւ ոչ թէ առանձինն, ու զայն Աւետարանին վրայ կնքեցին որպէս իրենց ՀԱՅՐԸ, ու Մայր Եկեղեցիին վրայ զայն հաստատեցին որպէս իրենց ՄԱՅՐԸ: Այդ ուխտն է մնացած մեզի որպէս ժառանգ:

Վարդանանք կը խորհրդանշեն երկու բան: Համոզում եւ պատրաստակամութիւն, նոյնիսկ մարտիրոսութեան գինով, որովհետեւ անոնք կը գերազանցեն յաղթանակը եւ աւելի զօրաւոր եւ յորդաբուխ ներշնչումի աղբիւր կը դառնան: Ու ասոր ապացոյցն այն է որ հայ ժողովուրդը յետագայ դարերուն կրօնական ազդեցութեան տակ ապրող ժողովուրդ մը եղաւ, որուն քրիստոնէութիւնը իրեն արժեք բազում բարիքներու կողքին, նաեւ ահաւոր կորուստ եւ հալածանք: Մեր ժողովուրդին համար մարտիրոսութիւնը ապրելակերպ մը դարձաւ ու Վարդանանքը միշտ կրկնուեցաւ մեզի համար, վկայ 1915 թուականի Մեծ Եղեռնը, ու անկէ առաջ բիւզանդացոց, արաբներու, սելճուքներու, թաթարներու եւ մոնղոլներու հերթական արշաւանքներն ու Հայաստանի բզկտումը: Գլխաւոր հարցումը սա է. Վերապրեցա՞նք. այո՛, անպայման: Եւ այդ էր կենսականը: Ուրիշ ազգեր ցոյց չեն տուած այն յամառ դիմադրութիւնը եւ ինքնութիւնը պահելու կամքը, ինչպէս որ մենք ըրած ենք համոզումով եւ կամքով:
Մեծ տէրութիւններ պատմութեան բեմէն հեռացան ընդմիջտ, եւ ոմանք ալ իրենց նկարագիրն ու ինքնութիւնը կորսնցուցին: Նոյնինքն Պարսկաստանը որ Աւարայրի պատերազմէն երկու հարիւր տարիներ ետք ենթարկուեցաւ նորահաս Արաբական արշաւանքներուն, կորսնցնելով իր լեզուն, գիրն ու մանաւանդ կրօնքը: Գրեցին արաբերէն տառերով, լքեցին կրակն ու պաշտեցին Մարգարէն: Եւ ինչ հեզնանք, այսօր հայը մնացած է

հայ իր հարագատ լեզուով, գիրով եւ գրականութեամբ, իրեն յանձնուած առաջին կարգի կրօնքով՝ քրիստոնէութեամբ, ու հակառակ իր տարածքինեւ թիւին ու քաղաքական դժիւեմ պատահարներուն, մնաց աներեր: Այդ բոլորին պատասխանը կուտան Վարդանանք իրենց նահատակութեամբ եւ ցոյց տուած վճռակամութեամբ ու զայն կը թողուն յետագայ սերունդներուն իբրեւ աւանդ անժամանցելի:

Ուստի, մեր տարեկան յուշատօներու նպատակը չի կրնար ըլլալ մեքենաբար մեր անցեալին տուրք մը վճարելու եւ մեր գործին վերադառնալու: Այդ պիտի ըլլար ողբալի վրիպում մը: Իրականին մէջ Վարդանանք կը ներկայացնեն ճշմարիտ արժէքներ ու անոնց հասկացողութեան ապացոյցը կուտան՝ որ է հայուն գոյատեւումը: Եւ այս կրնանք կրկնել բազմաթիւ անգամներ, ու թող ո՛չ ոք ըսէ, «հասկցանք եղբայր, ուրիշ բան չկա՞ց ըսելիք»: Չկայ, սիրելիք, հայ ազգին ու հայ եկեղեցիին գոյակցութիւնը այսօր, ու անոր յարատեւութիւնը հրաշքն է Վարդանանց զօրավարներուն:

Կեզրակացնեմ խօսքս մէջբերելով հանգուցեալ Փրոֆ. Յակոբ Էթմէքեանի սա թանկագին հրատարակած «Սփիւռքի այս լայն տարածութեան վրայ ցրուած հայութեան ուսերուն կրկնակի եւ ճշուող պարտականութիւն մը կը ծարանայ այս օրերուն: Մէկ կողմէն փոքրիկ բաց թանկագին Հայաստանի զօրավիդ դառնալ, մեր կարողութեան սահմանին մէջ, որ մնայ հայուն տունը եւ հայ մշակոյթին անշէջ օճախը, որուն լոյս ճառագայթները կը շողան դէպի մեզ: Միւս կողմէն մեր նուիրումով եւ գոհողութիւններով օգտագործել այդ շողարձակումը՝ սփիւռքահայութեան մէջ վառ պահելու համար Վարդանանց ոգին եւ անով երաշխաւորելու այն ազգային եւ համամարդկային խմորումը որ չորրորդ դարը ստեղծեց ու հինգերորդ դարը նուիրագործեց: Ահա մեր յուշատօներուն իրական նպատակն ու ձգտումը:»

ԲԱՑՈՒԱԾ Է
Հիպնոսարուժութեան կեդրոն
ղեկավարութեամբ՝
Փոքրառու բժիշկ Արթին Սաղրեանի
Փաստօրէնայի մէջ
Ամէն օր՝
առաւօտեան ժամը 10:00էն մինչեւ
կ.ե. ժամը 3:00

Հասցէ՝ 1060 N. Allen Ave. 2nd floor Unit E
Pasadena CA 91104
Հեռախօս (818) 434-8118 միայն ժամադրութեամբ

«Միտք մարմնի վրայ» թուլացման (relaxation) միջոցաւ կը դարմանուին.
-Մարմնային բրոնխի հիւանդութիւններ, արեան գերննշում, շաքարախտ, ազմա, եւայլն:
- Մոլութիւններ - սիկարէթ, ալիոլ, քմրադեղեր, եւայլն:
- Հոգեկան տագնապներ - անձկութիւն, ընկճուածութիւն, վախ, անհնաւորութիւն, եւայլն:
- Մանուկներու յատուկ վիճակներ -ADD, գիշերային մէզ, եղունգի կրծում, եւայլն:
- Ուսումնական եւ սրբօրային բարելաւում

ՆԱԽԱՐԱՐ ԺԱՆ ՕՂԱՍԱՊԵԱՆԻ ՔԱԼԻՖՈՐՆԻԱ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ

Նախարար Ժան Օղասապեան, «Մուսթաֆայալ» կազմակերպության ատենապետ Ֆելտի Ղալային եւ Ս.Դ.Հ.Կ. Կեդրոնական վարչության ատենապետ ընկ. Սեդրակ Անէմեան

Լիբանանի Պետական Նախարար Ժան Օղասապեան Փաստիկնայի Հ.Բ.Ը.Մ.ի երկրորդական վարժարան եւ Հ.Բ.Ը.Մ.ի տեղական պատասխանատուներուն հետ

Լիբանանի Պետական Նախարար Ժան Օղասապեան եւ ՍԴՀԿ-ի Արեւմտեան Ամերիկայի Վարիչ Մարմնի կազմը

Նախարար Ժան Օղասապեան Սահակ-Մեսրոպ Քրիստոնեայ Հայ վարժարանի եւ Հիւսիսային Ամերիկայի Հայ Աւետարանական Միութեան պատասխանատուներուն հետ

Նախարար Ժան Օղասապեանի ի պատիւ Ս.Դ.Հ. Կ.-ի կազմակերպած ընդունելութեան ներկայիւրերը

Նախարար Ժան Օղասապեան «Մուսթաֆայալ» կազմակերպության Գալիֆորնիոյ շրջաքի պատասխանատուներուն հետ

Հայաստանի աւագ հիւպատոս Գրիգոր Յովհաննէսեան,

Լիբանանի աւագ հիւպատոս Հիւսամ Տիսայ

ՌԱԿի Շրջանային Վարչութեան ատենապետ Յակոբ Նազիրեան

Photos by
Karin Bekarian &
Mike Khatchadourian